

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΜΣ

«ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η στρατηγική της Ελλάδας στο πεδίο της Διά Βίου Μάθησης κατά την
προγραμματική περίοδο 2014-2020 και ο ρόλος των Μ.Μ.Ε στην προβολή της.
Μελέτη περίπτωσης: Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας**

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΥΛΟΣ

A.M.:3033201701004

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΣΩΤΗΡΗΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΘΗΝΑ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	3-4
Abstract	5-6
Ευχαριστίες	7
Κεφάλαιο 1^ο - Η Διά Βίου Μάθηση	
1.1 Η έννοια και η αναγκαιότητα της Διά Βίου Μάθησης	8-12
1.2 Η εξέλιξη της Διά Βίου Μάθησης στην Ελλάδα	12-16
1.3 Η Εκπαίδευση Ενηλίκων και οι δομές	16-18
1.4 Σύνοψη	18-19
Κεφάλαιο 2^ο – Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας	
2.1 Το θεσμικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας των Σ.Δ.Ε	20-21
2.2 Ο σκοπός και οι στόχοι των Σ.Δ.Ε.	21-23
2.3. Το πρόγραμμα σπουδών των Σ.Δ.Ε	23-25
2.4 Οι εκπαιδευτές και οι εκπαιδευόμενοι των Σ.Δ.Ε.	26-33
2.5 Σύνοψη	33-34
Κεφάλαιο 3^ο - Η δομή του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς 2014-2020 και η Διά Βίου Μάθηση	
3.1 Οι προτεραιότητες της Δ.Β.Μ και η δομή του ΕΣΠΑ 2014-2020	35-38
3.2 Η βασική λειτουργία των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων ΕΣΠΑ 2014-2020	38-39
3.3 Το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για τη Δ.Β.Μ.	39-41
3.4 Η χρηματοδότηση των Σ.Δ.Ε.	41-45
3.5 Σύνοψη	45-46
Κεφάλαιο 4^ο - Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	
4.1 Η λειτουργία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης	47-49
4.2 Ο ρόλος του δημοσιογράφου και η προβολή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων	49-52
4.3 Σύνοψη	52-53
Κεφάλαιο 5^ο - Συμπεράσματα	
5.1 Τελικές παρατηρήσεις	54-56
Βιβλιογραφία	57-60
Παράρτημα	61-77

Περίληψη

Οι σύγχρονες κοινωνίες, έχοντας να αντιμετωπίσουν τη συνεχή πρόκληση ανανέωσης και προσαρμογής τους στις επιταγές της τεχνολογικής προόδου, αλλά και των νέων οικονομικό-πολιτικών δεδομένων, έχουν αντιληφθεί την αναγκαιότητα υιοθέτησης νέων μορφών εκπαίδευσης, με απώτερο σκοπό την ενσωμάτωση στον ενεργό πληθυσμό εξειδικευμένων γνώσεων και δυνατοτήτων, όπως επίσης και τη συμπληρωματική κάλυψη των κενών που προκύπτουν λόγω της αδυναμίας του εκπαιδευτικού συστήματος να παράσχει ισότιμη πρόσβαση σε όλες τις κοινωνικές ομάδες. Σε αυτό ακριβώς το γεγονός έγκειται η παροχή θεσμικής υπόστασης αλλά και η αναγνώριση της αξίας της Διά Βίου Μάθησης (Δ.Β.Μ.) από τους κρατικούς φορείς. Η Δ.Β.Μ έχει πλέον ενταχθεί, μέσω της ανάπτυξης σχετικών δομών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, στο πεδίο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων, συμβάλλοντας στην επαγγελματική κατάρτιση όχι μόνο των χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων, αλλά του συνόλου του ενήλικου πληθυσμού, προκειμένου, μέσω της εκπαιδευτικής ενδυνάμωσής των δεξιοτήτων του, να διευρυνθεί η συμμετοχή και η προσφορά του στην κοινωνία και την οικονομία.

Σε αυτή την κατεύθυνση εντάσσεται και η ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων Διά Βίου Μάθησης ως μία μέθοδος καλλιέργειας της προσωπικότητας των πολιτών, βελτίωσης της επαγγελματικής τους κατάρτισης και εποικοδομητικής αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου τους. Πρόκειται για προγράμματα που εξακολουθούν να βελτιώνονται και να προσαρμόζονται στις σύγχρονες ανάγκες, με στόχο, αφενός τη βελτιστοποίηση της ανταγωνιστικότητας και την αύξηση της επαγγελματικής βιωσιμότητας των ατόμων αφετέρου την παροχή ενός επιπλέον μοχλού ανάπτυξης της οικονομίας των κρατών μέσα σε ένα περιβάλλον παγκοσμιοποίησης και κυριαρχίας της οικονομίας της αγοράς. Η χώρα μας, έχει εγκαίρως αντιληφθεί πως η βελτίωση του παραγόμενου έργου στον τομέα της Διά Βίου Μάθησης, τονώνει την ανταγωνιστικότητα της, αυξάνει την παραγωγικότητά της και συνεπακόλουθα επιστρέφει τα οφέλη που προκύπτουν μέσα από τη συγκεκριμένη διαδικασία, ως προστιθέμενη αξία στο κοινωνικό σύνολο. Η Ελλάδα, στο σημερινό οικονομικό περιβάλλον και με δεδομένη την ανάγκη μεγιστοποίησης της αξιοποίησης των δαπανών της, οφείλει ωστόσο από την άλλη να αντιμετωπίσει τις υπάρχουσες αδυναμίες της και να εκσυγχρονίσει τις πολιτικές της στο πεδίο της Διά Βίου Μάθησης.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ανάλυση του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2014-2020, όπως και του Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Π.) Ανταγωνιστικότητας, Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας για τη Διά Βίου Μάθηση. Συγκεκριμένα, επικεντρώνουμε την προσοχή μας στο Εθνικό Θεσμικό Πλαίσιο για την ανάπτυξη της Διά Βίου Μάθησης στη χώρα μας, εστιάζοντας το ενδιαφέρον μας στο συγχρηματοδοτούμενο από ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας». Παρουσιάζουμε τα μέσα και τους υφιστάμενους μηχανισμούς, οι οποίοι στοχεύουν στην ανάδειξη και την ευαισθητοποίηση των πολιτών στο θεσμό των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας. Θέτουμε το ερώτημα αναφορικά με το πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος των Μ.Μ.Ε. και πόσο αποτελεσματική η επικοινωνιακή στρατηγική που ακολουθείται προκειμένου να υπάρξει η ευαισθητοποίηση, η γνώση, η συμμετοχή και η συνειδητοποίηση των πολιτών για τη Διά Βίου Μάθηση και τον θεσμό των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας. Επιχειρούμε να αναδείξουμε το παραπάνω ερώτημα με τις υπάρχουσες παραμέτρους του. Εν κατακλείδι, η δομή της εργασίας κινείται σε τρεις άξονες: 1) Ευρώπη 2014-2020 και Διά Βίου Μάθηση, 2) Ο θεσμός των Σ.Δ.Ε., 3) Ο ρόλος των Μ.Μ.Ε. για την προβολή της στρατηγικής τους και της επικοινωνίας τους με τους πολίτες.

Σε ότι αφορά τη μεθοδολογία, πέρα από τις αναφορές σε πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές, ελήφθησαν μια σειρά από συνεντεύξεις από στελέχη της εκπαίδευσης που έχουν άμεση εμπλοκή στις εκπαιδευτικές δομές της Δ.Β.Μ. και ιδιαίτερα στα Σ.Δ.Ε., αλλά και δημοσιογράφους που καλύπτουν το εκπαιδευτικό ρεπορτάζ. Τέλος αναφορικά με τους περιορισμούς ως προς την έρευνα, η διασπορά και το πολύ μικρό μέγεθος των εταιρειών που κατά καιρούς έτρεξαν προγράμματα προβολής των Σ.Δ.Ε., δεν βοήθησε στη συγκέντρωση επιπλέον στοιχείων, δεδομένου ότι είτε υπήρξε άρνηση συνεργασίας, είτε δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία από την πλευρά τους.

Λέξεις – κλειδιά: Διά Βίου Μάθηση, Εκπαίδευση Ενηλίκων, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Abstract

The modern societies, having they face the continuous challenge of renewal and their adaptation in the cheques of technological progress, but also the young persons of economic data, have conceived the necessity of adoption of new forms of education, aim of which is the incorporation in the active population of specialised knowledge and possibilities, but also the additional cover of voids that results because the weakness of educational system to provide equivalent access in the all social teams. In this precisely the fact lies the benefit of institutional substance and the recognition of value of Lifelong Learning from the states. Lifelong Learning henceforth has been included, via the growth of relative structures and educational programs, in the field of Education of Adults, contributing in the professional training not only the low social layers, but the total of adult population, in order that via the educational intensification of his dexterities are extended the attendance and his offer in the society. In this direction is included also the growth of educational programs of Longlife Learning as a method of culture of personality of citizens, improvement of their professional training and constructive exploitation of their free time. It is programs that continue be improved and be adapted in the modern needs, amining at, on one side the optimization of competitiveness and the increase of professional viability of individuals, the benefit of additional lever of growth of economy of states in the environment of globalized economy. To this direction it is moved and our country, having in time conceives that the improvement of produced work in the sector of Lifelong Learning, stimulates her competitiveness, increases her productivity and consequences returns the profits that result through the particular process, as added value in the social total.

In the current economic environment, Greece, with given the need for the biggest possible exploitation of her expenses, should and it can face weaknesses in the field of Longlife Learning. The aim of present diplomatic work is the analysis of National Strategic Frame of Report 2014-2020, as well as Operational Program (E.P.) Competitiveness, Business dexterity and Innovation for the for Lifelong Learning. Concretely we focus our attention in the National Institutional Frame for the growth of for Lifelong Learning in our Country, focusing our interest in the part-financed from European and national resources educational program “Second Chance Schools”. At the same time we present the means and existing mechanisms, which

aim in the appointment and the sensitization of citizens in the institution of Second Chance Schools. To this direction is placed the question in regard to how much important is the role of mediums and how many effective the communication strategy that is followed so that exist the sensitization, the knowledge, the attendance and the awareness of citizens for the institution of Second Chance Schools. Finally we attempt to elect the above question with his existing parameters. In conclusion and as for the structure of my work objective it is we have moved ourselves in three axes: 1) Europe 2014-2020 and for Lifelong Learning, 2) The institution of S.C.S., 3) The role of mediums for the projection of their strategy and their communication with the citizens. The future economy and quality of life in Greece will depend from the improvement of quality and record of education and for Lifelong Learning, respecting at the same time the engagements opposite in egalitarianism and the social justice.

Regarding the methodology, beyond the reports in primary and secondary sources, they were received a line from interviews from executives of education that have direct entanglement in educational structures of Lifelong Learning and particularly in the Second Chance Schools, but also journalists that cover educational reportage. Finally in regard to the restrictions as for the research, the dissemination and the very small size of companies that occasionally ran programs of projection of Second Chance Schools, helped as for the collection of additional elements, since or existed refusal of collaboration, or did not exist available elements for their part.

Keywords Lifelong Learning, Adults Education, Second Chance Schools, Media.

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές» της Σχολής Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα Καθηγητή κύριο Σωτήρη Πετρόπουλο για τη βοήθεια του κατά τη διάρκεια της εκπόνησής της. Επίσης θεωρώ υποχρέωσή μου να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς τον Γενικό Γραμματέα Νέας Γενιάς και Διά Βίου Μάθησης του Υπουργείου Παιδείας κύριο Πausανία Παπαγεωργίου και τους εκπαιδευτικούς, Παναγιώτη Μαλαμούση του Σ.Δ.Ε. Μαλανδρίνου, Λάμπρο Γκιόλια του Σ.Δ.Ε. Ορχομενού Βοιωτίας, Ιωάννη Νταρλαδήμα του Σ.Δ.Ε. Λαμίας-Φθιώτιδας, Δήμητρας Διγαλέτου του Σ.Δ.Ε. Αλιβερίου Εύβοιας, Ευαγγελία Ματάλα του Σ.Δ.Ε. (φυλακών) Μαλανδρίνου, Νικολέττας Ζάγκα του Σ.Δ.Ε. Μαλανδρίνου-Φωκίδας, οι οποίοι μου μετέφεραν την εκπαιδευτική τους εμπειρία για τη λειτουργία και την αξία του θεσμού των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας. Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τις κυρίες Ισμήνη Χαραλαμποπούλου, συντάκτρια εκπαιδευτικού ρεπορτάζ στην εφημερίδα «Πρώτο Θέμα» και Ελίνα Κολυβά, συντάκτρια εκπαιδευτικού ρεπορτάζ της Ε.Ρ.Τ., για τη βοήθειά τους ως προς την επεξήγηση του ρόλου που διαδραματίζουν οι δημοσιογράφοι και τα ΜΜΕ εν γένει, στην προβολή της Δ.Β.Μ.

Κεφάλαιο 1^ο

Η Διά Βίου Μάθηση

1.1 Η έννοια και η αναγκαιότητα της Διά Βίου Μάθησης

Τα νέα δεδομένα που υπαγόρευσε η παγκοσμιοποίηση, σε συνδυασμό με τη ραγδαία επιτάχυνση των τεχνολογικών και επιστημονικών εξελίξεων, είχαν ως αποτέλεσμα τη γρήγορη μετάλλαξη των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών που καθορίζουν την καθημερινότητα των εργαζομένων, σε συνάρτηση με τις γνώσεις και τις ικανότητες που θα πρέπει να αναπτύξουν προκειμένου να προσαρμοστούν στο σύγχρονο κοινωνικό και εργασιακό περιβάλλον. Ιδιαίτερα στην Ελλάδα, η συρρίκνωση της οικονομίας, η μείωση της παραγωγικότητας, η αύξηση της ανεργίας και η οικονομική ασφυξία των παραγωγικών μονάδων, κατέδειξε την αναγκαιότητα ύπαρξης εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, το οποίο σε συνδυασμό με μια σειρά από αναπροσαρμογές στον εργασιακό τομέα, θα μπορούσε να δημιουργήσει επιπλέον θέσεις εργασίας και κατ' επέκταση να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών (Κείμενο Στρατηγικής, 2005, Παληός, 2003).

Ως εκ τούτου οι εκπαιδευτικοί φορείς είναι απαραίτητο να προσαρμόσουν τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες¹ των πολιτών, σχεδιάζοντας τρόπους αναβάθμισης της ποιότητας παρεχόμενης εκπαίδευσης, προκειμένου να ανταποκριθούν στις προσδοκίες που έχουν καλλιεργηθεί, αλλά και στις ανάγκες που υπάρχουν σε μία διαρκώς μεταβαλλόμενη πραγματικότητα (Βεργίδης, 1998). Σύμμαχος στην προσπάθεια αυτή είναι η Διά Βίου Μάθηση (Δ.Β.Μ.). Ως ένας από τους θεσμικούς εκπαιδευτικούς πυλώνες, η Δ.Β.Μ θα συμπεριλάβει στους κόλπους της το σύνολο των μαθησιακών δραστηριοτήτων που εμπλέκεται ο άνθρωπος καθ' όλη τη διάρκεια του βίου του, με στόχο την απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που θα τον βοηθήσουν να συμμετέχει ενεργά στα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά δρώμενα (Jarvis, 2004).

¹Όπως σημειώνεται στη σελίδα 7 στον ορισμό των Coombs & Ahmed (1974), οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες κατατάσσονται σε τρεις τύπους: α) Την τυπική εκπαίδευση, που παρέχεται εντός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος (Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια) και παρέχει αναγνωρισμένο πιστοποιητικό, β) Τη μη τυπική εκπαίδευση, που παρέχεται τόσο εντός ενός οργανωμένου πλαισίου όσο και εκτός τυπικής εκπαίδευσης. Και σε αυτή την περίπτωση παρέχεται αναγνωρισμένο πιστοποιητικό και γ) Την άτυπη, εντός της οποίας περιλαμβάνονται μαθησιακές γνώσεις και δεξιότητες που παρέχονται εκτός των παραπάνω δύο τύπων εκπαίδευσης, χωρίς, ως εκ τούτου, να παρέχεται κάποιου είδους πιστοποίησης.

Όπως επισημαίνει, στη σελίδα 9, στα συμπεράσματά της η διεθνής επιτροπή της UNESCO, κατά τη 19^η σύνοδό της στο Ναϊρόμπι (1976), η Διά Βίου Μάθηση αναφέρεται σε: «ένα χωρίς όρια σχήμα που αποβλέπει στην αναμόρφωση του υπάρχοντος εκπαιδευτικού συστήματος και στην ανάπτυξη του εκπαιδευτικού δυναμικού έξω από αυτό. Η εκπαίδευση και η μάθηση δεν περιορίζονται στη σχολική φοίτηση, αλλά θα πρέπει να επεκτείνονται σε ολόκληρη τη ζωή του ανθρώπου, να περιλαμβάνουν όλες τις δεξιότητες και όλους τους κλάδους της γνώσης, να χρησιμοποιούν όλα τα δυνατά μέσα και να δίνουν την ευκαιρία σε όλους τους ανθρώπους για πλήρη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους. Οι εκπαιδευτικές και οι σχετικές με τη μάθηση διαδικασίες στις οποίες τα παιδιά, οι νέοι άνθρωποι και οι ενήλικοι όλων των ηλικιών εμπλέκονται στη διάρκεια της ζωής τους σε οποιαδήποτε μορφή, πρέπει να θεωρηθούν ως σύνολο²».

Σε επίπεδο Ε.Ε, η αναγκαιότητα που προέκυψε αναφορικά με την ενίσχυση της Διά Βίου Μάθησης και την καθιέρωση μιας ευρωπαϊκής στρατηγικής για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, απέκτησε θεσμικό υπόβαθρο με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992). Μέσω των σχετικών προβλέψεων η Ευρώπη θα επιδιώξει να βελτιώσει την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση, αλλά και την διαρκή κατάρτιση, επιλέγοντας να τις τοποθετήσει εντός του πλαισίου της Δ.Β.Μ.. Το 1995, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα συντάξει τη Λευκή Βίβλο³ για την «Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Διδασκαλία και Μάθηση – Προς την Κοινωνία της Γνώσης», υποδεικνύοντας την παγκοσμιοποιημένη οικονομία, την τεχνολογική εξέλιξη και την κοινωνία της πληροφορίας, ως τους παράγοντες που ευθύνονται για την μείωση της απασχόλησης, την περιθωριοποίηση ολόκληρων κοινωνικών ομάδων και την αύξηση του οικονομικού ανταγωνισμού (Βεργίδης, 1998). Το επόμενο έτος (1996) θα κηρυχτεί «Ευρωπαϊκό Έτος για τη Διά Βίου Εκπαίδευση και Κατάρτιση», ενώ στο Συμβούλιο του Λουξεμβούργου (1997) η Δ.Β.Μ. θα εναρμονιστεί με τις ευρωπαϊκές πολιτικές για την απασχόληση.

Τρία χρόνια αργότερα, στη Λισσαβόνα, τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (European Council, 2000), θα θέσουν ως βασικό διακύβευμα την πάταξη της ανεργίας και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, επιδιώκοντας με χρονικό ορίζοντα το 2010, να καταστήσουν την Ευρωπαϊκή Ένωση ως μία από τις

² UNESCO, Απόφαση για την ανάπτυξη της επιμορφώσεως ενηλίκων, Nairobi 26 Νοεμβρίου 1976, εκδ. ΥΠΕΠΘ, Διεύθυνση Επιμορφώσεως Ενηλίκων, σελ. 9.

³ Η Λευκή Βίβλος εκδόθηκε στα ελληνικά την επόμενη χρονιά, το 1996. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1996).

δυναμικότερες οικονομίες της γνώσης. Προς αυτή την κατεύθυνση οι ευρωπαίοι ηγέτες, θα συμφωνήσουν στην ανάληψη πρωτοβουλιών με στόχο να βελτιώσουν ποιοτικά την παροχή εκπαίδευσης και κατάρτισης προς τους πολίτες τους, ενισχύοντας τη Δ.Β.Μ.⁴ Στο πλαίσιο αυτό, θα αναγνωριστεί η σημασία της Δ.Β.Μ. για την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και την αύξηση της απασχόλησης, μέσω της δημιουργίας συνθηκών που καθιερώνουν την ανάπτυξη δεξιοτήτων και ευνοούν την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων αναφορικά με την κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού (reskilling) (Παπαδάκης, 2006). Παράλληλα θα οριστούν και οι βασικές επιδιώξεις της Δ.Β.Μ. οι οποίες συνοψίζονται στο τετράπτυχο: Προσωπική ολοκλήρωση, Ενεργή συμμετοχή, Κοινωνική ένταξη και Απασχολησιμότητα⁵.

Το 2001, στη Στοκχόλμη, το Συμβούλιο Παιδείας θα κατατάξει τη Δ.Β.Μ. στις κατευθυντήριες αρχές συμπεριλαμβανοντάς την στο πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010» (ΕΚ 2010). Ενεργώντας προς αυτή την κατεύθυνση η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα θέσει ως επιθυμητό δείκτη - αναφοράς (benchmarks)⁶ το 12,5%, αυξάνοντας έως το 2010 το μέσο όρο συμμετοχής στη Διά Βίου Μάθηση ατόμων ηλικίας 25 έως 64 ετών (European Commission, 2002). Το 2006 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα συνοψίσει τις οχτώ Βασικές Ικανότητες για τη Δ.Β.Μ.⁷ ως εξής: επικοινωνία στη μητρική γλώσσα, επικοινωνία σε ξένες γλώσσες, μαθηματική ικανότητα και βασικές ικανότητες στην επιστήμη και την τεχνολογία, ψηφιακή ικανότητα, μεθοδολογία της μάθησης – μεταγνωστικές ικανότητες, κοινωνικές ικανότητες και ικανότητες του πολίτη, πρωτοβουλία και επιχειρηματικότητα, πολιτιστική έκφραση και πολιτισμική αναγνώριση.

Οι στόχοι ωστόσο που τέθηκαν από την Ευρώπη στο πλαίσιο του «ΕΚ 2010» δεν θα επιτευχθούν. Η συμμετοχή των πολιτών στα προγράμματα της Δ.Β.Μ. θα κινηθεί σε χαμηλά ποσοστά, μόλις στο 9,3%, με τις βασικές ομάδες στόχους (άτομα με χαμηλές δεξιότητες, μεγάλης ηλικίας και χωρίς απασχόληση) να καταγράφονται ακόμη χαμηλότερα στο σχετικό δείκτη αναφοράς. Την ισορροπία στα σχετικά μεγέθη, θα επιδιώξει να επιφέρει το νέο χρονοδιάγραμμα του «ΕΚ 2020» αναπροσαρμόζοντας τους στρατηγικούς στόχους για την εκπαίδευση και την

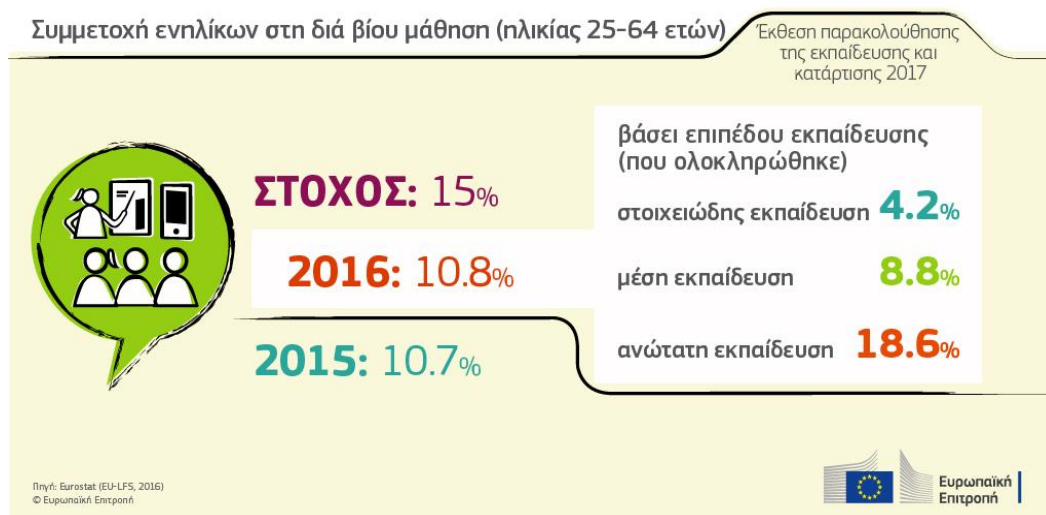
⁴ Εκδίδεται το Υπόμνημα για τη Δ.Β.Μ. (A Memorandum on Lifelong Learning, 2000).

⁵ Από το κείμενο Making a European Area of Lifelong Learning a Reality (2001).

⁶ Το benchmark αναφέρεται και ως τιμή – στόχος.

⁷ Στο παράρτημα του εγγράφου «Βασικές Ικανότητες για τη Διά Βίου Μάθηση – Ένα Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς» (European Commission, 2006).

κατάρτιση, μέσω της αύξησης του δείκτη αναφοράς από το 12,5%, στο 15% (European Commission, 2009). Σχετικά πρόσφατα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα επιχειρήσει να κάνει μία πρώτη αποτίμηση της κατάστασης (European Commission, 2017), με τα αποτελέσματα ωστόσο να μην είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά αφού ο στόχος που είχε αρχικά τεθεί απέχει πολύ από το να έχει επετευχθεί (βλ. πίνακα).

Όπως προκύπτει για τη χώρα μας, με βάση τα ευρήματα της σχετικής έρευνας, η συμμετοχή των ενήλικων στη Δ.Β.Μ. είναι μεν ενθαρρυντική (4%), αλλά παραμένει αρκετά κάτω του ευρωπαϊκού μέσου όρου, κυρίως λόγω της οικονομικής κρίσης και των επιπτώσεών της στην παραγωγή και την απασχόληση. Συγκεκριμένα στη σελίδα 11 αναφέρει: «Η αύξηση της συμμετοχής στη Διά Βίου Μάθηση είναι ενθαρρυντική, αλλά παραμένει πολύ κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Η συμμετοχή των ενήλικων (ηλικίας 25-64 ετών) στη μάθηση αυξήθηκε ελαφρώς στο 4 % το 2016, το υψηλότερο ποσοστό της τελευταίας εξαετίας, αλλά εξακολουθεί να υπολείπεται μακράν του μέσου όρου της ΕΕ (10,8 %) Παραμένουν οι ανισότητες ως προς τη συμμετοχή οι οποίες συνδέονται με το μορφωτικό επίπεδο και την ασφάλεια της απασχόλησης οι προσπάθειες αύξησης της ευαισθητοποίησης για τις ευκαιρίες εκπαίδευσης ενηλίκων θα πρέπει να είναι καλύτερα στοχευμένες» καταλήγει συμπερασματικά η έρευνα της Κομισιόν (https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2017-el_el.pdf).

Η Ελλάδα, ωστόσο, με το Νόμο 3879/2010 για τη Διά Βίου Μάθηση, θα επιχειρήσει να συνδέσει την επαγγελματική κατάρτιση με τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων, θεωρώντας τους ως δύο βασικού πυλώνες του εκπαιδευτικού συστήματος και υπάγοντάς τους διοικητικά (με το Π.Δ. 24/2010) στο Υπουργείο Παιδείας, Διά

Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων⁸. Ο συγκεκριμένος Νόμος αναγνωρίζει τη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (Γ.Γ.Δ.Β.Μ.) ως τον αρμόδιο εκπαιδευτικό φορέα για το σχεδιασμό της δημόσιας πολιτικής που αφορά τη Δ.Β.Μ., αναθέτοντάς του τον καθορισμό του σχετικού κανονιστικού πλαισίου, τον εποπτικό και διαχειριστικό έλεγχο του συστήματος διοίκησης της Δ.Β.Μ., αλλά και την επίβλεψη και οργάνωση του Εθνικού Συστήματος Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α.).

1.2 Η εξέλιξη της Διά Βίου Μάθησης στην Ελλάδα

Σε κάθε εποχή η εκπαίδευση και οι κανόνες που την διέπουν έχουν άμεση σύνδεση με το ιστορικό πλαίσιο εντός του οποίου εκδηλώνεται κάθε φορά η εκπαιδευτική πολιτική. Η οικονομική συγκυρία, οι πολιτισμικές επιρροές και ο πολιτικός παράγοντας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο ως προς τη διαμόρφωση, εφαρμογή αλλά και σύνθεση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και πολιτικών. (Βεργίδης, 2005). Ο 19^{ος} αιώνας θα αναδείξει σε πρωτοπόρους, σε ό,τι αφορά την Εκπαίδευση Ενηλίκων, μια σειρά από μορφωτικούς συλλόγους (Φιλολογικός Σύλλογος «Παρνασσός», η Εταιρεία των Φύλων του Λαού, ο Σύλλογος προς Διάδοσιν των Ελληνικών Γραμμάτων) αλλά και αρκετές γυναικείες οργανώσεις. Βασικός στόχος όλων αυτών των φορέων θα είναι η καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού. Παράλληλα, παρά το γεγονός ότι η βιομηχανοποίηση της χώρας παραμένει σε εμβρυακό στάδιο, κατά την ίδια χρονική περίοδο τα αστικά στρώματα θα αρχίσουν να αντιλαμβάνονται τα οφέλη της επαγγελματικής κατάρτισης των εργαζομένων. Σημαντικές είναι επίσης και οι προσπάθειες που καταβάλει προς αυτή την κατεύθυνση και το εργατικό κίνημα που αναπτύσσεται στη χώρα κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα, οργανώνοντας βραδινά επιμορφωτικά μαθήματα για την εργατική τάξη. Ανάλογα αξιόλογες είναι και οι πρωτοβουλίες των Επιμελητηρίων Αθήνας και Πειραιά τα οποία προχωρούν στην ίδρυση νυκτερινών τεχνικών σχολείων για τους εργαζόμενους νέους (Βεργίδης, 2005).

Δίπλα στις παραπάνω προσπάθειες δεν θα αργήσει να στοιχηθεί και το επίσημο ελληνικό κράτος, όταν το 1929 με το Ν. 4397/29 «Περί στοιχειώδους εκπαίδευσεως», θα θεσμοθετήσει υπέρ της Εκπαίδευσης Ενηλίκων προβλέποντας την

⁸ Το Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων (ΥΠΠΕΘ) διατηρούσε αυτό τον τίτλο για το διάστημα 2009-2012.

ίδρυση νυχτερινών σχολείων, με απώτερο στόχο την ανάπτυξη του αλφαριθμητισμού και την παροχή βασικών γνώσεων, ηθικής διαπαιδαγώγησης και στοιχειώδους επαγγελματικής κατάρτισης (Καραλής, 2009). Το 1943 με το Ν. 837/1943 ιδρύεται η Διεύθυνση Λαϊκής Επιμόρφωσης στο Υπουργείο Παιδείας, έχοντας ως προτεραιότητα την επιμόρφωση του πληθυσμού και την επιμέλεια έκδοσης έντυπου υλικού, οργάνωσης διαλέξεων και ραδιοφωνικών εκπομπών (Βεργίδης, 2005, Καραλής, 2009). Τη δεκαετία του '50 ιδρύεται ένα δίκτυο εξειδικευμένων θεσμών εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως ο Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.), τα Κέντρα Γεωργικής Εκπαίδευσης (ΚΕ.Γ.Ε.), ο Ελληνικός Οργανισμός Μικρών Μεσαίων Επιχειρήσεων (Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ.), το Ελληνικό Κέντρο Παραγωγικότητας (ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ.), με στόχο την κατάρτιση του εργατικού δυναμικού και την άνοδο της παραγωγικότητας, αλλά και την ιδεολογική χειραγώγηση των λαϊκών στρωμάτων (Βεργίδης, 2005, Καραλής, 2009).

Με το Ν.Δ. 3094/54 «Περί μέτρων προς καταπολέμησιν του αναλφαριθμητισμού» καθορίζεται το οργανωτικό πλαίσιο της λαϊκής επιμόρφωσης, το πεδίο δραστηριοποίησής της και ο πληθυσμός - στόχος της. Με το ίδιο Ν.Δ. δημιουργείται η Κεντρική Επιτροπή Καταπολέμησης του Αναλφαριθμητισμού (Κ.Ε.Κ.Α.) στο Υπουργείο Παιδείας και συγκροτούνται Νομαρχιακές Επιτροπές Καταπολέμησης του Αναλφαριθμητισμού (Ν.Ε.Κ.Α.) με σκοπό την ίδρυση νυχτερινών σχολείων για την αντιμετώπιση του αναλφαριθμητισμού (Βεργίδης, 2005). Επίσης ιδρύονται για πρώτη φορά Κέντρα Διδασκαλίας Ενηλίκων, σε μια προσπάθεια αποσύνδεσης της Λαϊκής Επιμόρφωσης από την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση (Καραλής, 2009). Το 1965 μετονομάζονται σε Κεντρική Επιτροπή Λαϊκής Επιμορφώσεως (Κ.Ε.Λ.Ε.) και Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμορφώσεως (Ν.Ε.Λ.Ε.) αντίστοιχα.

Τη δεκαετία του 1980 η Εκπαίδευση Ενηλίκων παρέχεται κυρίως από φορείς του ευρύτερου δημοσίου φορέα, ενώ η συμβολή των ιδιωτικών φορέων στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων εκπαίδευσης ενηλίκων είναι περιορισμένη (Πρόκου, 2007). Με την ένταξη της Ελλάδας, όμως, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.) το 1981, η εκπαίδευση ενηλίκων υφίσταται ριζικές αλλαγές. Δεν αρκεί η αντιμετώπιση του αναλφαριθμητισμού, αλλά επιβάλλεται η Διά Βίου Εκπαίδευση και η κατάρτιση του εργατικού δυναμικού. Η Διεύθυνση Λαϊκής Επιμόρφωσης αναβαθμίζεται σε Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης (Γ.Γ.Λ.Ε.) με το νόμο 1320/1983, οργανώνει επιμορφωτικά προγράμματα για ενήλικες που

πραγματοποιούνται μέσω των Ν.Ε.Λ.Ε και αναδεικνύεται σε μαζικότερο φορέα εκπαίδευσης ενηλίκων. Το ίδιο συμβαίνει και με το Υπουργείο Γεωργίας, το οποίο μέσω του δικτύου των ΚΕ.Γ.Ε. οργανώνει προγράμματα εκπαίδευσης κυρίως κατοίκων αγροτικών περιοχών από γεωπόνους. Οι περισσότεροι φορείς οργανώνουν εκπαιδευτικά προγράμματα, που αφορούν τη δημόσια διοίκηση, την τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά και θεσμικά - νομικά θέματα, με ορισμένους εξ' αυτών να προχωρούν στην υλοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης που απευθύνονται σε στελέχη του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα, αντλώντας κονδύλια από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.), τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα ή από άλλα Κοινοτικά Ταμεία και Προγράμματα (Βεργίδης, 2005).

Τη δεκαετία του '90 εκτός από τους δημόσιους φορείς άρχισαν να δραστηριοποιούνται και ιδιωτικοί, λαμβάνοντας σημαντικό μέρος της χρηματοδότησης της Ε.Ο.Κ., με σκοπό την καταπολέμηση του αποκλεισμού που προέρχεται από την ανεργία. Η γενική εκπαίδευση ενηλίκων αποδυναμώνεται, ενώ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην αρχική εκπαίδευση και κατάρτιση, αλλά και στη συνεχιζόμενη κατάρτιση (Πρόκου, 2007). Η ίδρυση των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) το 1997, με το Ν. 2525/1997, θα αποτελέσει μία σημαντική εναλλακτική για τους νέους που θα ήθελαν να έχουν μία δεύτερη ευκαιρία προκειμένου να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική τους εκπαίδευση. Τα Σ.Δ.Ε. παρέχουν τη δυνατότητα φοίτησης σε νέους που έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους χωρίς να έχουν καταφέρει να τελειώσουν το Δημοτικό ή το Γυμνάσιο, χορηγώντας τους αντίστοιχο απολυτήριο τίτλο. Την ίδια περίοδο θα ιδρυθεί και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.) με το Ν. 2552/1997, βάζοντας τα θεμέλια για την εξ' αποστάσεως παροχή προπτυχιακής και μεταπτυχιακής εκπαίδευσης ενηλίκων, μέσω της εφαρμογής καινοτόμων μορφών εκπαίδευσης.

Το 2001 με το Ν. 2909/2001 η Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης (Γ.Γ.Λ.Ε.) μετονομάζεται σε Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Γ.Γ.Ε.Ε.) και της ανατίθεται η ευθύνη του σχεδιασμού, συντονισμού και υλοποίηση δράσεων τόσο εντός συνόρων, όσο και σε επίπεδο απόδημου ελληνισμού, σε ότι αφορά τη Δ.Β.Μ.. Το 2002 ξεκινά την υλοποίησή του το Εθνικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης του Ε.Κ.Ε.ΠΙΣ., μέσω του οποίου και μέχρι το 2003, εκπαιδεύονται και πιστοποιούνται 243 εκπαιδευτές ενηλίκων. Στην συνέχεια λειτουργούν ως πολλαπλασιαστές και τηρώντας τις ίδιες

ακριβώς διαδικασίες, εκπαιδεύουν με τη σειρά τους από το 2006 τους πρώτους πιστοποιημένους εκπαιδευτές ενηλίκων (Λευθεριώτου, 2009).

Το 2003 με το Ν. 3191/2003 ιδρύεται το Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στην Απασχόληση (Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α.) που συνδέει την αρχική και την συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση με την απασχόληση. Κύριος στόχος είναι να δοθεί η δυνατότητα σε όλους τους πολίτες να πιστοποιούν τα προσόντα και τις επαγγελματικές τους δυνατότητες, ανεξάρτητα από τον τρόπο και τη διαδρομή που ακολούθησαν για να τα αποκτήσουν (Βεργίδης, 2005, Πρόκου, 2007).

Επί πλέον, το 2003 ιδρύονται και λειτουργούν από τη Γ.Γ.Ε.Ε. και το Ι.Δ.ΕΚ.Ε. δύο ακόμα δομές, τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Κ.Ε.Ε.) και οι Σχολές Γονέων, οι οποίες πραγματοποιούν προγράμματα στο πλαίσιο της γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων (Βεργίδης, 2005). Το 2004 ιδρύεται η Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ε.Ε.Ε.Ε.), η οποία συνέβαλε στη γνωριμία των εμπλεκόμενων στην Εκπαίδευση Ενηλίκων στη χώρα μας με τα ρεύματα και τους θεωρητικούς που κυριαρχούν σε διεθνές επίπεδο, οργανώνοντας συνέδρια, ημερίδες και εκδίδοντας επιστημονικό περιοδικό (Καραλής, 2009).

Τον Ιούλιο του 2005 ψηφίζεται στην Ελλάδα ένα νέο θεσμικό πλαίσιο για τη Διά Βίου Μάθηση, οι διατάξεις του οποίου λειτουργούν συμπληρωματικά στις διατάξεις του Ν. 3191/2003. Πιο συγκεκριμένα ο Ν. 3369/2005 (ΦΕΚ 171/Α'/6.7.2005) «Περί συστηματοποίησης της Διά Βίου Μάθησης και άλλες διατάξεις» θα ορίσει τις γενικές αρχές της Διά Βίου Μάθησης αλλά και τους φορείς παροχής Διά Βίου Εκπαίδευσης και Διά Βίου Κατάρτισης. Ειδικότερα στα άρθρα του νομοσχεδίου προβλέπεται πως: «υπηρεσίες Διά Βίου Εκπαίδευσης παρέχουν τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (σε άτομα που έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση), τα Κ.Ε.Ε. και οι Ν.Ε.Λ.Ε. (σε αποφοίτους μέχρι και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), οι Σχολές Γονέων (σε αποφοίτους μέχρι και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) και τα Ινστιτούτα Διά Βίου Εκπαίδευσης (σε αποφοίτους ανώτατης εκπαίδευσης, πανεπιστημιακής και τεχνολογικής), ii) Υπηρεσίες αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης παρέχουν τα Ι.Ε.Κ που υπάγονται στον Ο.Ε.Ε.Κ.), iii) Υπηρεσίες συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης παρέχουν τα Κ.Ε.Κ. που ανήκουν στην αρμοδιότητα του Ε.Κ.Ε.ΠΙΣ. και iv) Υπηρεσίες Διά Βίου Εκπαίδευσης και Κατάρτισης για το προσωπικό της δημόσιας διοίκησης παρέχει το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Α.), β) συνιστάται ένα νέο

συλλογικό όργανο, η «Εθνική Επιτροπή Διά Βίου Μάθησης» για τη διάγνωση των αναγκών της Διά Βίου Εκπαίδευσης, της Διά Βίου Κατάρτισης, την αξιολόγηση και το συντονισμό των φορέων και της παροχής υπηρεσιών Διά Βίου Μάθησης με το Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α., γ) περιγράφεται η διαδικασία πιστοποίησης, έγκρισης υλοποίησης και η αξιολόγηση προγραμμάτων Διά Βίου Εκπαίδευσης και Διά Βίου Κατάρτισης και δ) μπορούν να ιδρύονται Ινστιτούτα Διά Βίου Εκπαίδευσης σε κάθε Ίδρυμα της ανώτατης εκπαίδευσης».

Την περίοδο 2007-2008 υλοποιείται από το Ι.Δ.ΕΚ.Ε. το πρόγραμμα Διά Βίου Εκπαίδευσης «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» διάρκειας 100 ωρών (24 ώρες διά ζώσης και 76 ώρες εξ αποστάσεως). Το πρόγραμμα παρακολουθούν 2.236 εκπαιδευόμενοι στους οποίους απονέμεται «Πιστοποιητικό Διά Βίου Εκπαίδευσης» (Λευθεριώτου, 2009). Η Γ.Γ.Ε.Ε. με το Ν. 3699/2008 μετονομάζεται σε Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (Γ.Γ.Δ.Β.Μ.) και αναλαμβάνει την εκπαίδευση και επιμόρφωση σε θέματα Διά Βίου Μάθησης των εκπαιδευτών ενηλίκων. Επίσης, με την Υ.Α. 4444/2008 καταρτίζεται το Ενιαίο Μητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, το οποίο αφορά τη Διά Βίου Εκπαίδευση και την αρχική επαγγελματική κατάρτιση.

1.3 Η Εκπαίδευση Ενηλίκων και οι δομές

Η ανάπτυξη της Δ.Β.Μ., μέσω της αναγνώρισης εναλλακτικών εκπαιδευτικών διαδρομών, της δικτύωσης των αρμόδιων φορέων και της διασφάλισης της διαφάνειας και της ποιότητας, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η διασύνδεση της με την απασχόληση και την κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα, θα αποτελέσει τη βασική επιδίωξη του Νόμου 3879/2010 «Περί ανάπτυξης της Διά Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις» (http://www.edulll.gr/wp-content/uploads/2010/06/nomos_-3879_2010.pdf). Ως σκοπό, ο Νόμος 3879/2010, είχε να καθορίσει τα κανονιστικά, τα διοικητικά και τα οικονομικά εργαλεία για την ανάπτυξη της Διά Βίου Μάθησης στην Ελλάδα, μέσω της εισαγωγής μίας σειράς σχετικών διατάξεων, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση σε ζητήματα πιστοποίησης - διασφάλισης της ποιότητας και διαμόρφωσης ενός πλαισίου προσόντων (Πρόκου, 2014). Μέσω του συγκεκριμένου νόμου θα τεθούν νέες βάσεις και πεδία εφαρμογής της Δ.Β.Μ. στη χώρα μας, σε μια προσπάθεια να συνδεθούν οι ανάγκες της αγοράς εργασίας με την κοινωνική ανάπτυξη.

Ειδικότερα το άρθρο 2 του Νόμου 3879/2010 ορίζει ότι η γενική εκπαίδευση ενηλίκων περιλαμβάνει «όλες τις μορφές μαθησιακών δραστηριοτήτων στη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου, που αποσκοπούν στην απόκτηση ή την ανάπτυξη γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, οι οποίες συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας, στην επαγγελματική ένταξη και εξέλιξη του ατόμου, στην κοινωνική συνοχή, στην ανάπτυξη της ικανότητας ενεργού συμμετοχής στα κοινά και στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη». Παρέχεται από φορείς τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης ενηλίκων. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, «τυπική εκπαίδευση, είναι η εκπαίδευση που παρέχεται στο πλαίσιο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, οδηγεί στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο από τις δημόσιες αρχές και αποτελεί μέρος της διαβαθμισμένης εκπαιδευτικής κλίμακας». Στην τυπική εκπαίδευση εντάσσεται και η γενική τυπική εκπαίδευση ενηλίκων η οποία αφορά σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα που εκτείνεται από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση έως το Πανεπιστήμιο, έχοντας ιεραρχική δομή και προσδιορισμένο χρόνο φοίτησης. Από την άλλη πλευρά η μη τυπική εκπαίδευση, αφορά στην «εκπαίδευση που παρέχεται σε οργανωμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και μπορεί να οδηγήσει στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο. Περιλαμβάνει την αρχική επαγγελματική κατάρτιση, τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση και τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων». Με βάση τον εν λόγω Νόμο, στη χώρα μας η αρμοδιότητα παροχής γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων ανήκει στα ΣΔΕ και εντάσσεται στο πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης ενηλίκων, ενώ ανάλογη αρμοδιότητα έχει δοθεί και στα Κέντρα Διά Βίου Μάθησης για το κομμάτι που αφορά στην μη τυπική εκπαίδευση ενηλίκων.

Ως προς τις δομές, με το Νόμο Ν. 3879/2010 καταργούνται τα Κ.Ε.Ε. και στη θέση τους δημιουργείται το Εθνικό Δίκτυο Διά Βίου Μάθησης, το οποίο αποτελείται από το σύνολο των φορέων διοίκησης και παροχής υπηρεσιών Διά Βίου Μάθησης. Η Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, είναι ο Επιτελικός Φορέας Διά Βίου Μάθησης στη χώρα, σχεδιάζει τη δημόσια πολιτική της Διά Βίου Μάθησης, διαμορφώνει τους σχετικούς κανόνες, εκπονεί το αντίστοιχο εθνικό πρόγραμμα και εποπτεύει την εφαρμογή τους. Οι αρμοδιότητές της είναι να εποπτεύει και να διαχειρίζεται τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων, αλλά και την αρχική και συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση μέσω της διαχείρισης του Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α., να συνεργάζεται με διεθνείς ή ευρωπαϊκούς φορείς,

οι οποίοι έχουν ανάλογο σκοπό, να μεριμνά για τη συμμετοχή των μελών των ευάλωτων κοινωνικά ομάδων σε προγράμματα Διά Βίου Μάθησης, να εκπονεί και τηρεί Ηλεκτρονικό Μητρώο Διά Βίου Μάθησης, στο οποίο καταγράφονται τα προσόντα των ατόμων και Μητρώο Φορέων Διά Βίου Μάθησης. Επίσης ιδρύεται ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων (Ε.Ο.Π.Π.), που σκοπό έχει τη δημιουργία και ανάπτυξη του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων και την αντιστοίχιση του με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων. Επίσης ο Ε.Ο.Π.Π. ασκεί την αρμοδιότητα της εκπόνησης των προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, που ασκούσε ο Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ο.Ε.Ε.Κ), ο οποίος καταργείται.

Το 2011 με την υπ' αριθμ. 119959/Η/20.10.2011 Κ.Υ.Α. το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. και το Ε.Κ.Ε.Π. συγχωνεύονται με απορρόφηση από τον Ε.Ο.Π.Π., ο οποίος στη συνέχεια μετονομάζεται σε Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.). Επίσης την ίδια χρονιά, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 127175/Η/ 4.11.2011 Κ.Υ.Α. το Ινστιτούτο Νεολαίας (Ι.Ν.) και το Ι.Δ.ΕΚ.Ε. συγχωνεύονται με απορρόφηση από το Εθνικό Ίδρυμα Νεολαίας (Ε.Ι.Ν.), το οποίο μετονομάζεται σε Ίδρυμα Νεολαίας και Διά Βίου Μάθησης (Ι.Ν.Ε.Δ.Ι.Β.Ι.Μ.). Ένας από τους βασικούς σκοπούς του Ιδρύματος είναι η υλοποίηση δράσεων, προγραμμάτων και έργων για τη Διά Βίου Μάθηση.

1.4 Σύνοψη

Συμπερασματικά η εξέλιξη της Διά Βίου Μάθησης στη χώρα μας ακολουθεί μια σχεδόν παράλληλη πορεία με τη βιομηχανοποίηση της παραγωγής και τη συνειδητοποίηση από την πλευρά της Πολιτείας και οργανωμένων κρατικών ή μη φορέων, ότι η καταπολέμηση του αναλφαβητισμού θα αποτελούσε βασικό μοχλό ανάπτυξης της κοινωνίας και της οικονομίας. Παράλληλα, η Δ.Β.Μ. θα χρησιμοποιηθεί και ως βασικό εκπαιδευτικό εργαλείο αφενός για να αντιμετωπιστούν οι ιστορικές κοινωνικές αναγκαιότητες που προέκυψαν κατά τη διάρκεια του ταραχώδους 20^{ου} αιώνα αφετέρου ως μοχλός προσαρμογής των παραγωγικών τάξεων στις επιταγές της οικονομικής και τεχνολογικής ανάπτυξης μέσω της συνεχούς εκπαίδευσης και κατάρτισης των εργαζομένων και του ενήλικου πληθυσμού γενικότερα.

Σημείο αναφοράς ως προς την εξέλιξη της Δ.Β.Μ. στη χώρα μας, θα αποτελέσει η είσοδος της στην ΕΕ. Η ίδια η Ευρώπη εξάλλου, ήδη από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, θα δημιουργήσει θεσμικό υπόβαθρο στη Δ.Β.Μ., αναγνωρίζοντας τη σημασία της για τον ανταγωνισμό και την απασχόληση. Παράλληλα, θα τεθούν και οι βάσεις μιας συστηματικής χρηματοδότησής της, αλλά και η επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, στο πλαίσιο καθορισμένων χρονοδιαγραμμάτων, με πιο πρόσφατο το «ΕΚ 2020». Η θέσπιση μιας σειράς κατευθυντήριων αρχών για την εκπαίδευση και την κατάρτιση από την πλευρά της Ε.Ε και η επεξεργασία των σχετικών στοιχείων, κατέδειξε τις δυσκολίες και την πολυπλοκότητα της εκπαίδευσης ενηλίκων. Σε ότι αφορά την Ελλάδα, οι δυσκολίες αυτές γίνονται καταφανείς τόσο μέσω των συνεχών συστάσεων, καταργήσεων, συγχωνεύσεων και αλλαγών των θεσμικών φορέων που κάθε φορά αναλάμβαναν την αρμοδιότητα της εκπαίδευσης των ενηλίκων, όσο και από τους χαμηλούς δείκτες συμμετοχής του ενήλικου πληθυσμού στη Δ.Β.Μ., σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Κεφάλαιο 2

Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας

2.1 Το θεσμικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας των Σ.Δ.Ε.

Η καταγραφή της πρότασης για την υλοποίηση του προγράμματος, το οποίο έχει την επωνυμία *Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας* γίνεται για πρώτη φορά στη *Λευκή Βίβλο* της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, «Διδασκαλία και μάθηση: προς την κοινωνία μάθησης», τον Νοέμβριο του 1995. Στο συγκεκριμένο κείμενο ετέθησαν πέντε στόχοι: α) Ενθάρρυνση του ευρωπαίου πολίτη στην κατάκτηση νέων γνώσεων β) Συνεργασία μεταξύ σχολείου και επιχειρήσεων γ) Καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού δ) Επαρκής χρήση τριών γλωσσών που μιλιούνται στην ΕΕ από τον ευρωπαίο πολίτη και ε) Ισοδυναμία μεταξύ επένδυσης στην εκπαίδευση και των άλλων οικονομικών επενδύσεων. Για την πραγματοποίηση και την επίτευξη των στόχων αυτών ιδιαίτερος της καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού, προτάθηκε από την Cresson, μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η πειραματική εφαρμογή των Σ.Δ.Ε. στα κράτη-μέλη (Βεκρής, 2010, σελ. 17).

Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας της Ελλάδος έγιναν θεσμός με το Νόμο 2525/1997. Σύμφωνα με το άρθρο 5, η ίδρυση των Σ.Δ.Ε. πραγματοποιείται κατόπιν σχετικής κοινής ΚΥΑ μεταξύ των υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών. Ιδρύονται έπειτα από εισήγηση του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. και εφόσον προηγηθεί ένα στάδιο διαβούλευσης με τους τοπικούς Ο.Τ.Α. προκειμένου να διασφαλιστούν οι συνθήκες και οι προϋποθέσεις ομαλής λειτουργίας τους. Το πρώτο Σ.Δ.Ε. θα λειτουργήσει πιλοτικά το σχολικό έτος 2000-2001 στα Δυτικά προάστια της Αττικής και πιο συγκεκριμένα στο Περιστέρι. Η επιλογή βασίστηκε στο γεγονός ότι η συγκεκριμένη περιοχή χαρακτηριζόταν από υψηλή ανεργία και ανάλογα σχετικά υψηλά ποσοστά ενηλίκων που δεν είχαν ολοκληρώσει την εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση (Βεκρής, 2010).

Σήμερα λειτουργούν 62 Σ.Δ.Ε. στις 13 περιφέρειες της χώρας και 31 εκτός της έδρας τμήματα. Από αυτά, τα 6 λειτουργούν μέσα σε σωφρονιστικά καταστήματα (1ο Σ.Δ.Ε. Γρεβενών, 3ο Σ.Δ.Ε. Θεσ/νίκης, 2ο Σ.Δ.Ε. Κορυδαλλού, 2ο Σ.Δ.Ε. Λάρισας, 2ο Σ.Δ.Ε. Τρικάλων, 1ο Σ.Δ.Ε. Ελεώνα Θηβών). Επιπροσθέτως στο Σ.Δ.Ε. Πάτρας λειτουργεί το Κατάστημα Κράτησης του Αγ. Στεφάνου το οποίο είναι εκτός έδρας τμήμα. Έως το 2014 λειτουργούσε και το 1ο Σ.Δ.Ε. Δομοκού (Φυλακές

Δομοκού) στο οποίο αναστάλθηκε η λειτουργία ύστερα από απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δ.Βι.Μ. με αριθμ. 12627/24-10-2014. Ιδιαίτερα σε ότι αφορά τη φοίτηση κρατουμένων στα Σ.Δ.Ε. που λειτουργούν εντός των σωφρονιστικών καταστημάτων, αυτή έχει ευεργετική επίδραση στην εκτέλεση της ποινής τους, δεδομένου ότι μία μέρα φοίτησης ισοδυναμεί με δύο μέρες ποινής. Την ευθύνη για το σχεδιασμό την οργάνωση και τη λειτουργία των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας έχει η Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, με φορέα υλοποίησης το Ίδρυμα Νεολαίας και Διά Βίου Μάθησης.

2.2 Ο σκοπός και οι στόχοι των Σ.Δ.Ε.

Με βάση το άρθρο 2 της Υπουργικής Απόφασης (Υ.Α.) 5953/2014 «Κανονισμός Οργάνωσης και Λειτουργίας των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.)» σκοπός των Σ.Δ.Ε. είναι «η συνολική ανάπτυξη των εκπαιδευομένων και η πληρέστερη συμμετοχή τους στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό γίγνεσθαι, καθώς και η αποτελεσματικότερη συμμετοχή τους στο χώρο εργασίας». Από την άλλη πλευρά και σε ότι αφορά τους στόχους τους, ο συγκεκριμένος νόμος τους προσδιορίζει ως εξής: «α) Η ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης πολιτών 18 ετών και άνω, β) Η επανασύνδεση των εκπαιδευομένων με τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, γ) Η απόκτηση σύγχρονων γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων που θα τους βοηθήσουν στην ομαλή κοινωνικοοικονομική ένταξη και ανέλιξη, δ) Η ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των εκπαιδευομένων και ε) Η συμβολή στην ένταξή τους ή στη βελτίωση της θέσης τους στο χώρο εργασίας».

Σύμφωνα με το άρθρο 3 της ίδιας Υ.Α, για να πραγματοποιηθεί ο παραπάνω σκοπός πρέπει να υιοθετούνται τρεις βασικές αρχές ως στοιχεία ταυτότητας του θεσμού των Σ.Δ.Ε.: «α. Τα εκπαιδευτικά μέσα που αξιοποιούνται για την επίτευξη του βασικού σκοπού είναι ευέλικτα, ώστε να υποστηρίζουν κάθε εκπαιδευόμενο. β. Οι ανάγκες των εκπαιδευομένων προσεγγίζονται εν όλω και όχι εν μέρει. Για να επιτύχουν στην προσπάθειά τους οι εκπαιδευόμενοι, πρέπει να υποστηριχθούν στην αντιμετώπιση δυσκολιών σε άλλους τομείς, όπως στην υγεία, την οικογένεια, τον εργασιακό χώρο, τον άμεσο κοινωνικό περίγυρο. γ. Το σύνθετο και η ποικιλία των εκπαιδευτικών αναγκών απαιτούν πολυεπίδεδξιο εκπαιδευτικό και επιστημονικό δυναμικό, το οποίο μπορεί να ανταποκριθεί στην πολυπλοκότητα των καθηκόντων που θα του ανατεθεί».

Το άρθρο 3 της (Υ.Α.) 5953/2014, αναφέρεται επίσης και στο πλαίσιο των αρχών που αντιπροσωπεύουν, τα Σ.Δ.Ε.. Πιο συγκεκριμένα: «α. Επιδιώκουν τη συνεργασία και τη σύμπραξη με όλους τους αρμόδιους κοινωνικούς φορείς για την ευαισθητοποίηση των κοινωνικών ομάδων στις οποίες απευθύνονται τα σχολεία. β. Ακολουθούν παιδαγωγικές προσεγγίσεις που εστιάζουν στις ατομικές ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες των εκπαιδευομένων. γ. Δίνουν έμφαση στην απόκτηση βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων. δ. Καλλιεργούν κοινωνικές δεξιότητες και βοηθούν τους εκπαιδευομένους να διαμορφώνουν θετικές στάσεις, ως ενεργοί πολίτες και μέλη της κοινωνίας, σε τοπικό, εθνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. ε. Διαμορφώνουν ευέλικτο πρόγραμμα σπουδών ώστε να αξιοποιούνται όλοι οι κοινωνικοί χώροι στους οποίους υπάρχει γνώση και συσσωρευμένη εμπειρία (χώροι εργασίας, κοινωνικής συνάθροισης, καλλιτεχνικής δημιουργίας, πολιτιστικών εκδηλώσεων κ.ά.). στ. Συνεργάζονται μεταξύ τους και αναπτύσσουν κοινές δράσεις».

Στην Ελλάδα το ποσοστό της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου ύστερα από έρευνα μειώθηκε από 7,9% το 2015 σε 6,2 % το 2016, πολύ κάτω από τον μέσο όρο του 11 % της ΕΕ των 28 το 2015, αλλά ταυτόχρονα και κάτω από τον εθνικό στόχο του 10 % στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» (Eurostat, ΕΕΔ 2008 – 2016, Επιγραμμικός κωδικός δεδομένων: edat_lfse_14). Οι διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ των φύλων εξακολουθούν να είναι ευδιάκριτες, καθώς το 2016 το ποσοστό της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου για τους άνδρες ανήλθε σε 7,1 % ενώ για τις γυναίκες σε 5,3 %. Για τους μαθητές οι οποίοι έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό η κατάσταση εξακολουθεί να είναι δύσκολη, καθώς οι μαθητές αυτοί εμφανίζουν τετραπλάσιο σχεδόν ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου συγκριτικά με τους μαθητές που έχουν γεννηθεί στο εσωτερικό της χώρας, 18,1 % έναντι 5,5% (https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2017-el_el.pdf). Το παρακάτω σχήμα παρουσιάζει περισσότερα στοιχεία για τις διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ των περιφερειών της χώρας στον τομέα της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, καθώς και τη διαχρονική εξέλιξη αυτών των διαφορών. Για το λόγο αυτό η ύπαρξη του θεσμού των Σ.Δ.Ε. είναι μια επιτακτική και επιβεβλημένη ανάγκη.

2.3 Το πρόγραμμα σπουδών των Σ.Δ.Ε.

Η διάρκεια φοίτησης στα Σ.Δ.Ε. διαρκεί 18 μήνες, από εννέα μήνες (Α΄ και Β΄ κύκλος) και το εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα καλύπτει 25 ώρες (20 ώρες Γραμματισμοί, 2 ώρες Συμβουλευτικές Υπηρεσίες και 3 ώρες εργαστήρια διαφόρων δραστηριοτήτων). Τα μαθήματα πραγματοποιούνται τις απογευματινές ώρες (από τις 4:30 ή 5:00 έως τις 8:30 ή 9:00) από Δευτέρα έως Παρασκευή, ενώ τα Σ.Δ.Ε. τα οποία λειτουργούν μέσα σε σωφρονιστικά καταστήματα λειτουργούν το πρωί. Ο σχεδιασμός σπουδών των Σ.Δ.Ε. στηρίχθηκε σε τρεις βάσεις: α) Στις κατευθυντήριες αρχές της Ε.Ε για τη Δ.Β.Μ., β) Στις αρχές που διέπουν την εκπαίδευση ενηλίκων και γ) Στη φυσιογνωμία των Σ.Δ.Ε.. Πάνω στις συγκεκριμένες βάσεις και έχοντας γνώση της ελληνικής πραγματικότητας, σχηματοποιήθηκαν οι Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σ.Δ.Ε., εκτός προκαθορισμένου πλαισίου και χωρίς την ύπαρξη ενός κεντρικά σχεδιασμένου αναλυτικού προγράμματος (Ανάγνου, Νικολοπούλου, 2007). Αντίθετα, τα Σ.Δ.Ε. υιοθέτησαν ένα περισσότερο ευέλικτο σχήμα και εκπαιδευτικό πρόγραμμα, προσαρμοσμένο στις μαθησιακές ανάγκες, τα θέλω αλλά και τις ικανότητες των εκπαιδευομένων, παρέχοντάς τους κίνητρα για την επίτευξη των μελλοντικών τους στόχων (Μάνθου, 2004).

Ως προς το Πρόγραμμα Σπουδών τους, τα Σ.Δ.Ε. αποφεύγουν να υιοθετήσουν τις πρακτικές αλλά και τα μαθήματα της τυπικής εκπαίδευσης, ενστερνιζόμενα την

αρχή των πολυγραμματισμών (multiliteracies) με βάση την οποία ο σύγχρονος πολίτης θεωρείται εγγράμματος, εφόσον εστιάζει και ασχολείται σε επιστημονικά πεδία που ξεφεύγουν από την γραφή, την ανάγνωση και τους μαθηματικούς υπολογισμούς (Χοντουλίδου, 2010). Στο πλαίσιο αυτό, το Πρόγραμμα Σπουδών στοχεύει στην απόκτηση βασικών δεξιοτήτων (40%), κοινωνικών δεξιοτήτων (20%), χρήση ξένης γλώσσας (10%) και δεξιοτήτων κατάρτισης (10%) (Βεκρής, 2010, σελ. 44).

Τον βασικό πυρήνα του Προγράμματος Σπουδών συγκροτούν μια σειρά από γραμματισμοί. Ειδικότερα, σύμφωνα με την (Υ.Α.) 5953/2014 πρόκειται για τους εξής γραμματισμούς: «α. Τον Γλωσσικό Γραμματισμό (ελληνική γλώσσα) β. Τον Αριθμητικό Γραμματισμό γ. Τον Πληροφορικό Γραμματισμό δ. Τον Γλωσσικό Γραμματισμό (αγγλική γλώσσα) ε. Τον Κοινωνικό Γραμματισμό στ. Τον Επιστημονικό Γραμματισμό ζ. Τον Περιβαλλοντικό Γραμματισμό η. Την Πολιτισμική-Αισθητική Αγωγή». Κάθε γραμματισμός, σύμφωνα με την ίδια ΥΑ, στοχεύει αντίστοιχα στην παροχή γνώσεων και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και στάσεων σχετικών με: «α. Τη χρήση του γραπτού και προφορικού λόγου στην ελληνική γλώσσα β. Τη χρήση των αριθμών στην καθημερινή ζωή γ. Τη σύγχρονη τεχνολογία και ιδιαίτερα τον ηλεκτρονικό υπολογιστή δ. Τις φυσικές επιστήμες ε. Τη χρήση της αγγλικής γλώσσας στ. Τις κοινωνικές επιστήμες ζ. Το φυσικό περιβάλλον η. Τον πολιτισμό».

Στόχος των προγραμμάτων που θέτουν στο επίκεντρο του ενδιαφέροντός τους την αρχή των πολυγραμματισμών, είναι ο ίδιος ο εκπαιδευόμενος και όχι η μετάδοση επιστημονικής γνώσης. Βασική τους επιδίωξη αποτελεί η ανάπτυξη ικανοτήτων οι οποίες εμπεριέχουν επιστημονική γνώση, με γνώμονα όμως τον άνθρωπο ως τον τελικό χρήστη της συγκεκριμένης γνώσης. Στην προκειμένη περίπτωση, η γνώση μετουσιώνεται σε κοινωνικό αγαθό, κατοχυρώνοντας επαγγελματικά τον χρήστη, αναβαθμίζοντας κατ' επέκταση το κύρος, την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμηση του. Ως εκ τούτου, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα των Σ.Δ.Ε. δίνει ιδιαίτερη έμφαση α) Στη μέθοδο διδασκαλίας, η οποία επικεντρώνεται στη μέθοδο project, στη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευομένων και στην ανάληψη πρωτοβουλιών από μέρους τους, β) Στη διαρκή επιμόρφωση των διδασκόντων και στην ενεργό εμπλοκή τους στα σχολικά δρώμενα. γ) Στην αναβάθμιση των ικανοτήτων των εκπαιδευομένων με στόχο την ομαλή τους ένταξη υπό καλύτερους όρους και προϋποθέσεις, στην αγορά εργασίας.

Οι μέθοδοι και τρόποι διδασκαλίας που χρησιμοποιούνται στα Σ.Δ.Ε. προέρχονται από το είδος και το σκοπό του ίδιου του Σ.Δ.Ε., χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν ακολουθείται ένα εκπαιδευτικό πλαίσιο που είτε επιβάλλεται είτε υποβάλλεται και που με επιστημονικό τρόπο, υποστηρίζει τη διδασκαλία των γραμματισμών. Πρόκειται επί της ουσίας για μία σύζευξη μεταξύ της εκπαίδευσης ενηλίκων και επιμέρους επιστημονικών τομέων. Μία από τις αποτελεσματικότερες και ουσιαστικότερες εκπαιδευτικές μεθόδους είναι η μέθοδος project, η εφαρμογή της οποίας γίνεται συνήθως σε συνδυασμό με την εμπλουτισμένη εισήγηση (Τσάφος, Χοντολίδου, 2010, σελ. 44).

Από την άλλη πλευρά επικροτούνται οι διαθεματικές προσεγγίσεις, οι οποίες αφενός αναμοχλεύουν το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων αφετέρου είναι πιο αποδοτικές ως προς τη διεύρυνση των δεξιοτήτων τους. Οι δραστηριότητες αυτές πραγματοποιούνται συνήθως στους χώρους του Σ.Δ.Ε., μπορούν όμως να γίνουν και σε χώρους εκτός σχολείου, όπως σε επιχειρήσεις, ή και σε χώρους πολιτιστικής αναφοράς ή με περιβαλλοντικό ενδιαφέρον (Βεκρής, 2010). Η δεύτερη μέθοδος είναι η ομαδοσυνεργατική, η οποία συνίσταται στην οργάνωση των εκπαιδευομένων σε ομάδες. (Χατζηθεοχάρους, 2010).

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα συμπληρώνεται από συμβουλευτικές υπηρεσίες που δίνονται από ένα Σύμβουλο Ψυχολόγο και από ένα Σύμβουλο Σταδιοδρομίας και ως σκοπό έχει την καλύτερη υποστήριξη των εκπαιδευομένων τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό και επαγγελματικό επίπεδο. Η αξιολόγηση του εκπαιδευομένου για την προσπάθειά που καταβάλει δεν αρκείται σε αντικειμενικές διαδικασίες όπως είναι τα ερωτηματολόγια αλλά επιτυγχάνεται και με άλλες μεθόδους οι οποίες ενεργοποιούν τον αξιολογούμενο π.χ. ο φάκελος εργασίας (portfolio) και η αυτοαξιολόγηση (Βεκρής, 2010). Η αξιολόγηση των εκπαιδευομένων σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν. 5953/2014 είναι περιγραφική και δεν συνίσταται στον έλεγχο του κατά πόσο επιτεύχθηκαν προκαθορισμένοι στόχοι, αλλά αποτυπώνει το ενδιαφέρον και την ανταπόκρισή τους στις απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών. Επομένως τα Σ.Δ.Ε. εστιάζουν στο χαρακτήρα του εκπαιδευομένου, στην ικανότητά του να επιχειρηματολογεί επί συγκεκριμένων θεμάτων, στην κατανόηση της γνώσης που του παρέχεται, στην ευαισθητοποίηση του απέναντι σε κρίσιμα κοινωνικά ζητήματα και στον βαθμό ανταπόκρισης του ρόλου του και των υποχρεώσεών του ως ενεργός πολίτης (Βεκρής, 2010).

2.4 Οι εκπαιδευτές και οι εκπαιδευόμενοι των Σ.Δ.Ε.

Η Εκπαίδευση Ενηλίκων, ιδιαιτέρως στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, αφορά μια διαδικασία που μπορεί να χαρακτηριστεί από δυναμικότητα και αλληλεπίδραση. Ο εκπαιδευτής αλληλοεπιδρά με τους εκπαιδευομένους, τους επηρεάζει και επηρεάζεται. Οφείλει να καλλιεργεί την πρωτοβουλία και να διατηρεί αμείωτο το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων προτρέποντάς τους να συμμετέχουν και οι ίδιοι στη μαθησιακή διεργασία (Noyé & Riveteau, 1999). Ο εκπαιδευτής πρέπει να παρακολουθεί με ιδιαίτερο ενδιαφέρον όλους εκείνους τους συντελεστές που μπορούν να εμποδίζουν τη μάθηση όπως είναι οι κοινωνικές υποχρεώσεις, ο φόβος της αποτυχίας, οι πιέσεις που υφίστανται, οι τραυματικές εμπειρίες από το σχολικό σύστημα κ.α. Ο ανθρωπιστής ψυχολόγος Rogers αναφέρει ότι: «η εκπαίδευση αποτελεί μια σχεδιασμένη μαθησιακή δραστηριότητα στην οποία τέσσερα κύρια στοιχεία, ο εκπαιδευτής-φορέας, ο συμμετέχων εκπαιδευόμενος, οι στόχοι και οι επιδιώξεις και, τέλος, η σύνθεση μεθόδων/περιεχομένου βρίσκονται σε μια στενή σχέση αλληλεπίδρασης» (Rogers, 1999, σελ.169).

Ο ρόλος πλέον που έχει ο εκπαιδευτής δάσκαλος μπορεί να αντικατασταθεί από τον ρόλο του εμπνευστή ο οποίος δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να ελέγχουν τη μαθησιακή διαδικασία και να αναπτυχθούν ως άτομα. Ο εκπαιδευτής πρέπει να αναπτύσσει ένα κλίμα ουσιαστικής και αποτελεσματικής επικοινωνίας σε συνδυασμό πάντα με πνεύμα συνεργασίας, ώστε οι εκπαιδευόμενοι να λειτουργούν με άνεση (ΥΠΕΠΘ, ΓΓΕΕ, ΙΔΕΚΕ, 2006). Πολλοί επίσης εκπαιδευτές επιδιώκουν τον απεγκλωβισμό των εκπαιδευομένων από τα στερεότυπα, τις φοβίες και τα ταμπού. Οι εκπαιδευτές στοχεύουν πέρα από την επίλυση της καθημερινότητας και στην κοινωνική ένταξη των εκπαιδευομένων. Όπως σημειώνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2000) σε κείμενό της αναφορικά με τις δεξιότητες του εκπαιδευτή ενηλίκων, «το επάγγελμα των διδασκόντων θα υποστεί ριζικές αλλαγές κατά τις επόμενες δεκαετίες: οι διδάσκοντες γίνονται οδηγοί, σύμβουλοι και διαμεσολαβητές. Ο ρόλος τους, ο οποίος είναι πολύ σημαντικός, είναι να βοηθούν και να ενισχύουν τους διδασκόμενους, οι οποίοι στο μέτρο του δυνατού είναι οι ίδιοι οι υπεύθυνοι για την εκπαίδευσή τους. Η ικανότητα και το θάρρος για την ανάπτυξη και την εφαρμογή ανοικτών και ευρείας συμμετοχής μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης θα πρέπει να

γίνει βασική επαγγελματική δεξιότητα για τους εκπαιδευτικούς». (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2000: σελ 17 στο Κόκκος 2005: σελ. 121).

Ακόμα αξίζει να επισημανθεί πόσο σημαντική είναι η ιδιότητα του εκπαιδευτή ως αναστοχασζόμενου λειτουργού, αναλαμβάνοντας το διττό ρόλο του μέσου, αφενός για τη μέγιστη βελτίωση της διδακτικής του επάρκειας αφετέρου για να προωθήσει την προσωπική και επαγγελματική του ανάπτυξη (Δακοπούλου κ.ά., 2012). Ο εκπαιδευτής μέσα από την παρατήρηση και την ανάλυση των διδακτικών πρακτικών του, θα πρέπει να μπορεί να αναπροσαρμόζει τις παιδαγωγικές του πρακτικές και συνάμα να προσπαθεί να στοχαστεί διαφορετικές μεθόδους εκμάθησης (Ανδρούσου & Ασκούνη, 2004).

Τα γνωρίσματα αυτά ενισχύουν και οι αντιλήψεις εκπαιδευτών ενηλίκων, οι οποίοι απασχολήθηκαν ως εκπαιδευτές σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας κατά τη σχολική χρονιά 2017-2018. Πρόκειται για τους εκπαιδευτές, Λ.Κ. διδάσκων Πληροφορικής, στο Σ.Δ.Ε. του Ορχομενού-Βοιωτίας, Δ.Δ διδάσκων στο μαθηματικό γραμματισμό στο ΣΔΕ Αλιβερίου-Εύβοιας, Ι.Ν διδάσκων περιβαλλοντικό γραμματισμό στο Σ.Δ.Ε. Λαμίας-Φθιώτιδας, Ν.Ζ διδάσκων γλωσσικού γραμματισμού στο Σ.Δ.Ε. Μαλανδρινού-Φωκίδας, Ε.Μ εκπαιδευτρια αισθητικής αγωγής στο ΣΔΕ Μαλανδρινού-Φωκίδας και Π.Μ. διδάσκων αριθμητικού γραμματισμού του Σ.Δ.Ε. Μαλανδρινού.

Ακολουθούν τα πιο σημαντικά σημεία των τοποθετήσεων τους (ολόκληρες οι συνεντεύξεις παρατίθενται στο παράρτημα):

1) Εμπειρία από την απασχόληση στα Σ.Δ.Ε.

Λ.Γ: Θετικό κλίμα και άψογη συνεργασία που αποτυπώνεται στο εκπαιδευτικό αποτέλεσμα.

Δ.Δ: Το πρόγραμμα των Σ.Δ.Ε., είναι πρωτοποριακό, καινοτόμο και αρκετά απαιτητικό. Αναγκαία και συνεχή προσαρμογή της εκπαίδευσης στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες των εκπαιδευομένων. Συμβολή της μάθησης νέων εννοιών στην αυτοπεποίθησή και στην ενδυνάμωση της αυτενέργειας των εκπαιδευομένων.

Ι.Ν: Ευχάριστη, αλλά διαχρονικά δύσκολη εμπειρία, δεδομένου ότι εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι είναι ενήλικοι. Δεν υπάρχει η σχέση δασκάλου μαθητή, υπό την παραδοσιακή της έννοια. Οι μαθητές καθορίζουν την ύλη. Η διδασκαλία εστιάζει περισσότερο στη διαχείριση καταστάσεων και λιγότερο στη μεταφορά πρακτικής, κυρίως, γνώσης.

Ε.Μ: Θετική εμπειρία.

Π.Μ: Θετική και πολύ ευχάριστη εμπειρία. Απόλυτη ελευθερία ως προς τις μεθόδους και το περιεχόμενο διδασκαλίας. Απεριόριστες δυνατότητες δημιουργίας, αυτοσχεδιασμού και καθοδήγησης της διδακτικής πράξης.

Ν.Ζ: Θετική εμπειρία. Μεγαλύτερη ευχέρεια κινήσεων σε σχέση με ένα σχολείο τυπικής εκπαίδευσης, αφού δεν υπάρχουν περιορισμοί ως προς την κάλυψη κάποιας συγκεκριμένης ύλης.

2) Βασικές τεχνικές που εφαρμόζονται κατά την εκπαιδευτική διαδικασία

Λ.Γ: Συστηματική χρήση καταγισμού ιδεών, επίδειξης και εργασίας σε ομάδες.

Δ.Δ: Εφαρμογή σε καθημερινή βάση εμπλουτισμένης εισήγησης, συζήτησης, ερωτοαπαντήσεων, επιδείξεων, εκπαιδευτικών παιχνιδιών, συζήτησης με στόχο την ενεργοποίηση και την εμπλοκή τους στη μαθησιακή διαδικασία. Βασικό στοιχείο του μαθήματος η σύνδεσή του με πραγματικές καταστάσεις και η ομαδική δουλειά σε θέματα που τους κεντρίζουν το ενδιαφέρον.

Ι.Ν: Χρήση προτζέκτορα, υιοθέτηση ενεργητικών εκπαιδευτικών τεχνικών, παιχνίδια ρόλων, εκδρομές εκτός σχολείου, βιντεοπροβολές και χρήση διαφανειών. Απουσία παραδοσιακής τεχνικής, με τη μορφή της εισήγησης.

Ε.Μ: Εφαρμογή καταγισμού ιδεών (brainstorming), παιχνίδι ρόλων, συνεργατική μάθηση, εισήγηση, συζήτηση και ερωτοαπαντήσεις. Ιδιαίτερη δυσκολία στην εφαρμογή όλων των παραπάνω μεθόδων, όταν αυτές εφαρμόζονται σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον που αποτελείται από αλλόγλωσσους μαθητές, με διαφορετική κουλτούρα και αδυναμία έκφρασης συναισθημάτων. Η συγκεκριμένη δυσκολία συναντάται κυρίως στα Σ.Δ.Ε. που λειτουργούν εντός των σωφρονιστικών ιδρυμάτων.

Π.Μ: Κυρίως γίνεται χρήση των μεθόδων, ερώτησης απάντησης, καταγισμού ιδεών, επίδειξης, άσκησης και λύσης προβλήματος. Οι δυο τελευταίες μέθοδοι είναι πιο εύχρηστες και ενδεδειγμένες στα Μαθηματικά.

Ν.Ζ: Η διδασκαλία δεν περιορίζεται στην εισήγηση. Χρησιμοποιούνται κυρίως ενεργητικές εκπαιδευτικές τεχνικές, όπως το brain storming, το παιχνίδι ρόλων και η δημιουργία ομάδων εργασίας, μέθοδος η οποία γεφυρώνει τις διαφορές και συγχρόνως ενισχύει τις διαπροσωπικές σχέσεις των εκπαιδευομένων. Μαθητοκεντρική η εκπαιδευτική διαδικασία, εστιάζει στην εξατομικευμένη μάθηση.

3) Οικονομικές απολαβές και χρηματοδότηση των Σ.Δ.Ε.

Λ.Γ: Οι οικονομικές απολαβές ακολουθούν τις γενικότερες αμοιβές του εκπαιδευτή ενηλίκων και για τους πιστοποιημένους εκπαιδευτές είναι ικανοποιητικές. Αστάθεια

στο μισθό από έτος σε έτος λόγω των συνεχών αλλαγών στις κρατήσεις. Αρκετά μειωμένη η χρηματοδότηση των ΣΔΕ με καθυστερήσεις στη ροή των χρημάτων τόσο στα σχολεία όσο και για τις αμοιβές των εκπαιδευτών.

Δ.Δ: Τα χρήματα δεν επαρκούν, καθυστερήσεις στις πληρωμές και αύξηση των κρατήσεων. Οργανωτικά και χρηματοδοτικά προβλήματα στον Ι.ΝΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ, με αποτέλεσμα καθυστερήσεις στην τοποθέτηση των διδασκόντων.

Ι.Ν: Καλές οικονομικές απολαβές για εκπαιδευτές με μεταπτυχιακό και πιστοποίηση στην εκπαίδευση ενηλίκων. Μισθολογικό χάσμα και μικρότερες απολαβές για εκείνους που δεν κατέχουν τίποτα από τα παραπάνω.

Ε.Μ: Πρόβλημα με τις οικονομικές απολαβές. Δεν καταβάλλονται έγκαιρα, συχνά δε και με πολύμηνη καθυστέρηση.

Π.Μ: Ικανοποιητικές οικονομικές απολαβές.

Ν.Ζ: Ικανοποιητική η ωριαία αντιμισθία των Σ.Δ.Ε.. Στα αρνητικά η πολύμηνη καθυστέρηση στην καταβολή των δεδουλευμένων αλλά και τα αυξημένα κόστη για οδοιπορικά λόγω της λειτουργίας πολλών Σ.Δ.Ε. σε απομακρυσμένες περιοχές.

4) Προβλήματα ως προς την υλικοτεχνική υποδομή

Α.Γ: Διαφοροποιήσεις από Σ.Δ.Ε. σε Σ.Δ.Ε. Σε γενικές γραμμές δεν υπάρχει ολοκληρωμένη υποστήριξη, ούτε σημαντική χρηματοδότηση για τη βελτίωση του εκπαιδευτικού και διοικητικού έργου.

Δ.Δ: Υπάρχουν ελλείψεις σε υλικά για κατασκευές και Η/Υ.

Ι.Ν: Δεν υπάρχουν προβλήματα ως προς την υλικοτεχνική υποδομή, τουλάχιστον στο ΣΔΕ όπου διδάσκει.

Ε.Μ: Υπάρχουν προβλήματα με την υλικοτεχνική υποδομή, λόγω έλλειψης χρηματοδότησης.

Π.Μ: Ελλιπής έως ανύπαρκτη η υλικοτεχνική υποδομή. Υπάρχουν Σ.Δ.Ε. με ελλείψεις σε υπολογιστές, εργαστήρια, μηχανήματα και αναλώσιμα. Γραφειοκρατικές διαδικασίες δημιουργούν καθυστερήσεις στην αναπλήρωση αναλώσιμου υλικού.

Ν.Ζ: Σημαντικές ελλείψεις στην υλικοτεχνική υποδομή με αποτέλεσμα να παρακωλύεται η εκπαιδευτική διαδικασία. Ελλιπής χρηματοδότηση και με πολλά προβλήματα ως προς την ροή της. Δεν είναι υψηλή και δεν γίνεται στην ώρα της.

5) Χρησιμότητα του θεσμού των Σ.Δ.Ε.

Α.Γ: Σημαντική γιατί περιλαμβάνουν ευέλικτο πρόγραμμα σπουδών με καινοτόμες εκπαιδευτικές δράσεις και τρόπο προσέγγισης των γραμματισμών.

Δ.Α: Βοήθεια στην επανένταξη των εκπαιδευομένων στην εκπαίδευση και στην κοινωνική και επαγγελματική τους άνοδο. Ενίσχυση της αυτοεκτίμησής τους, ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησής τους και βελτίωσης της κοινωνικότητάς τους, της διαλλακτικότητάς τους και του βαθμού συνεργασίας με τον περίγυρό τους.

I.N: Η χρησιμότητα των Σ.Δ.Ε. κινείται σε δύο άξονες: Ο πρώτος έχει ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα όπου το έργο που επιτελείται είναι κοινωνικό και αφορά τη διαδικασία ένταξης του εκπαιδευομένου σε ένα ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Ο δεύτερος, έχει να κάνει με τον πρακτικό ρόλο των Σ.Δ.Ε. και με την παροχή ενός τίτλου σπουδών που μπορεί να βοηθήσει στην επαγγελματική αποκατάσταση των εκπαιδευομένων.

E.M: Παροχή ευκαιριών, γνώσης και δεξιοτήτων στους εκπαιδευομένους και επανένταξή τους στην αγορά εργασίας. Σημαντικά πλεονεκτήματα για τους τροφίμους σωφρονιστικών ιδρυμάτων: Μείωση κοινωνικού αποκλεισμού, καλλιέργεια εμπιστοσύνης στον εαυτό τους και περιορισμός της παραβατικότητας.

Π.Μ: Τα Σ.Δ.Ε. παρέχουν μία δεύτερη ευκαιρία για γνώση, ένταξη στην κοινωνία, ενίσχυση της αυτοπεποίθησης, αυτενέργεια. Επίσης συνεισφέρουν στην άρση ρατσιστικών αντιλήψεων λόγω –συνήθως- της διαφορετικής κοινωνικο-πολιτισμικής προέλευσης των εκπαιδευομένων. Βοηθούν στην άμβλυνση στερεοτυπικών τάσεων μέσα από τη συνεργασία στο πλαίσιο της διδασκαλίας.

N.Z: Η χρησιμότητα των Σ.Δ.Ε. είναι πολυεπίπεδη σε κοινωνικό και σε ατομικό επίπεδο σε ότι αφορά τους εκπαιδευομένους. Τα Σ.Δ.Ε. απευθύνονται σε ενήλικες βοηθώντας στην ατομική τους ωρίμανση. Εστιάζουν στις ατομικές τους ανάγκες και στην ανακάλυψη κλίσεων και δεξιοτήτων. Επίσης βοηθούν στην επαγγελματική τους, αποκατάσταση και ανέλιξη, μέσω της αναβάθμισης των προσόντων τους. Παράλληλα συμβάλουν ενεργά στην κοινωνική ένταξη των εκπαιδευομένων που ανήκουν σε κοινωνικά ευπαθείς ή περιθωριοποιημένες ομάδες- π.χ. φυλακισμένοι.

6) Τρόποι βελτίωσης του παραγόμενου έργου

Α.Γ: Για τη βελτίωση του παραγόμενου έργου απαιτείται καλύτερη διοικητική οργάνωση, έγκαιρη τοποθέτηση της ομάδας έργου, τακτική ροή χρηματοδότησης και πληρωμής των εκπαιδευτών, υποστήριξη της υλικοτεχνικής υποδομής των σχολείων, οργάνωση επιμορφώσεων των εκπαιδευτών και δημιουργία μητρώου εκπαιδευτών για την αποφυγή συνεχών προσκλήσεων ελέγχου δικαιολογητικών ενστάσεων.

Δ.Δ: Η βελτίωση του έργου των Σ.Δ.Ε. συνδέεται με την επαρκή στελέχωση τους από εκπαιδευτές και συμβούλους αλλά και με την έγκαιρη τοποθέτησή τους στην αρχή της σχολικής χρονιάς.

Ι.Ν: Απαραίτητη για την βελτίωση του παραγόμενου έργου των Σ.Δ.Ε. η εξίσωση των εκπαιδευτικών που εργάζονται σε αυτά. Βασική προϋπόθεση η παύση του φαινομένου να υπάρχουν διδάσκοντες δύο ταχυτήτων: από τη μια πλευρά οι πιστοποιημένοι με μεταπτυχιακά, διδακτορικά κτλ ωρομίσθιοι και από την άλλη οι μόνιμοι που έρχονται με απόσπαση έχοντας λιγότερα προσόντα πάνω στην εκπαίδευση ενηλίκων. Η Πολιτεία να ξεκαθαρίσει τις μορφές εργασίας στα Σ.Δ.Ε..

Ε.Μ: Απαραίτητη η επαρκής χρηματοδότηση και στελέχωσή τους για την βελτίωση του παραγόμενου έργου τους, ειδικά στα Σ.Δ.Ε. των φυλακών, δεδομένου ότι η παρακολούθησή τους έχει αποδειχθεί ότι μειώνει την υποτροπή.

Π.Μ: Χρειάζεται να υπάρξει συνέχεια με δομή Δημοτικού και Λυκείου για να μπορούν τα μαθήματα και η ύλη να ακολουθούν μια συνέχεια και να υπάρχει διαβάθμιση στο βαθμό δυσκολίας ανάλογα με τη βαθμίδα εκπαίδευσης (Α/θμια, Β/θμια).

Ν.Ζ: Το έργο των Σ.Δ.Ε. θα μπορούσε να βελτιωθεί περαιτέρω εάν αξιοποιούνταν ένα ακόμη μεγαλύτερο μέρος από τα ευρωπαϊκά κονδύλια για την υλικοτεχνική υποδομή και εάν υπήρχε έγκαιρη πρόσληψη και επικαιροποίηση του εκπαιδευτικού τους προσωπικού.

7) Βαθμός ανταπόκρισης των Σ.Δ.Ε. στο ρόλο τους

Α.Γ: Ανταποκρίνονται στο ρόλο τους. Οι απόφοιτοι αξιολογούν ως θετική εμπειρία τη φοίτησή τους στα Σ.Δ.Ε.. Παροχή όχι μόνο γνώσης και απολυτηρίου σπουδών, αλλά και κοινωνικοποίησης, ανάπτυξης δεξιοτήτων και αυτοπεποίθησης.

Δ.Δ: Τα Σ.Δ.Ε ανταποκρίνονται στο ρόλο τους. Η σχετική οδηγία της ΕΕ. ότι μετά το 2020 όλοι οι εργαζόμενοι στις εταιρίες πρέπει να έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική τους εκπαίδευση, αλλιώς χάνουν την εργασία τους, αλλά και η θεώρηση του απολυτηρίου Γυμνασίου ως προαπαιτούμενο για τις δημόσιες προκηρύξεις έχουν οδηγήσει σε αισθητή αύξηση των εκπαιδευομένων. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα των Σ.Δ.Ε. είναι πρωτοποριακό και ευέλικτο προσελκύει και τελικά καταφέρνει να κερδίσει ακόμη και τους πιο δύσπιστους εκπαιδευόμενους.

Ι.Ν: Τα Σ.Δ.Ε. ανταποκρίνονται στο ρόλο που έχουν αναλάβει. Δίνουν δεύτερη ευκαιρία στους εκπαιδευομένους τους, αφού όπως εκτιμάται ο ένας στους δύο εκπαιδευομένους συνεχίζει ή περνάει σε άλλες μορφές εκπαίδευσης.

Ε.Μ: Τα Σ.Δ.Ε. παρέχουν σημαντική βοήθεια στους εκπαιδευομένους τους. Οι εκπαιδευτικοί προέρχονται από διαφορετικά επιστημονικά πεδία, έχουν υψηλή κατάρτιση και συνεισφέρουν στην εργασιακή επανένταξη των εκπαιδευομένων.

Π.Μ: Τα Σ.Δ.Ε. ανταποκρίνονται στο ρόλο τους και αυτό παρά τις ελλείψεις που υπάρχουν. Οι εκπαιδευόμενοι θεωρούν ότι η εκπαίδευση που έλαβαν ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες και στους στόχους τους. Η κατοχή απολυτηρίου Γυμνασίου τους βοηθά, μελλοντικά, να βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση και την κοινωνική τους θέση.

Ν.Ζ: Τα Σ.Δ.Ε. ανταποκρίνονται πλήρως στο ρόλο τους, παρέχοντας μια δεύτερη ευκαιρία στους εκπαιδευομένους τους. Οι εκπαιδευόμενοι επιλέγουν συνειδητά τη φοίτησή τους και καθίστανται ενεργοί πολίτες, έχοντας μια ακόμη ευκαιρία, όχι μόνο απέναντι στην κοινωνία, αλλά και απέναντι στον εαυτό τους.

Συνοψίζοντας, το παραπάνω δείγμα εκπαιδευτών Σ.Δ.Ε.: χαρακτηρίζει ως θετική την εμπειρία του από τα Σ.Δ.Ε., λόγω της εκπαιδευτικής τους καινοτομίας και της ευχέρειας κινήσεων που τους παρέχεται. Εφαρμόζει συγκεκριμένες μεθόδους διδασκαλίας που διαφέρουν με εκείνες τις τυπικής εκπαίδευσης. Εμφανίζεται διχασμένο ως προς την ικανοποίηση που νιώθει για τις οικονομικές του απολαβές, ανάλογα με την εργασιακή του σχέση (μόνιμος, ωρομίσθιος κτλ). Συμφωνεί ότι υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις ως προς την υλικοτεχνική υποδομή των Σ.Δ.Ε. και σημαντική υστέρηση στη χρηματοδότησή τους. Επισημαίνει τη χρησιμότητα των ΣΔΕ για την επανένταξη των εκπαιδευομένων στην εκπαίδευση και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Προτείνει τρόπους βελτίωσης του παραγόμενου έργου τους και ομονοεί ως προς το βαθμό ανταπόκρισης στην αποστολή τους, χαρακτηρίζοντας σημαντικό τον εκπαιδευτικό και κοινωνικό τους ρόλο.

Από την άλλη πλευρά οι εκπαιδευόμενοι των Σ.Δ.Ε. συγκεντρώνουν όλα τα χαρακτηριστικά που έχουν οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι και τα οποία τους διαφοροποιούν από τους ανήλικους. Τα εν λόγω χαρακτηριστικά κατατάσσονται στις εξής πέντε κατηγορίες:

α) Οι εκπαιδευόμενοι έχουν συγκεκριμένους στόχους όταν αποφασίζουν να λάβουν μέρος σε ένα πρόγραμμα κατάρτισης. Έχουν συγκεκριμένους στόχους και σκοπούς, οι οποίοι σχετίζονται με τις ανάγκες τους ή με τη φάση ζωής που διανύουν και πολλές φορές θυσιάζουν άλλες προτεραιότητες ή ενδιαφέροντά τους. Η απόφασή τους αυτή είναι συνειδητή. Θέτουν στόχους, οι οποίοι μπορεί να οφείλονται σε

λόγους επαγγελματικούς, κοινωνικούς, ή στόχους που εξελίσσουν το κύρος τους. Έχουν συγκεκριμένες προσδοκίες, οι οποίες είναι άμεσα συνδεδεμένες με τους στόχους τους (Κόκκος, 2005, σελ. 33).

β) Οι εκπαιδευόμενοι έχουν διαφορετικές και με μεγαλύτερο εύρος εμπειρίες και γνώσεις από τους ανήλικους. Οι εμπειρίες τους προέρχονται από την καθημερινότητα που αντιμετωπίζουν, τον επαγγελματικό τους βίο, τις οικογενειακές ευθύνες και την κοινωνική τους θέση. Οι εμπειρίες του παρελθόντος τους γίνονται το εφελτήριο για τη νέα μάθηση (Κόκκος, 2005, σελ. 88).

γ) Έχουν διαμορφώσει προσωπικούς τρόπους μάθησης. Κάθε ενήλικος εκπαιδευόμενος έχει αναπτύξει ήδη τις δικές του στρατηγικές και μοντέλα κατανόησης, που τον βοηθούν να ενσωματώνει με πιο αποδοτικό τρόπο την παρεχόμενη γνώση. Ο ρυθμός μάθησης διαφέρει από τον ένα εκπαιδευόμενο στον άλλο (Rogers, 1999).

δ) Οι εκπαιδευόμενοι ενήλικες επιδιώκουν την ενεργή συμμετοχή τους στη μαθησιακή διαδικασία και διεκδικούν να έχουν ρόλο ως προς τη διαμόρφωσή της. Επίσης επιζητούν την συμμετοχή τους σε όλα τα επίπεδα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αλλά και στο σχεδιασμό της, στο μέτρο που κάτι τέτοιο μπορεί να καθίσταται εφικτό. Υπάρχουν βέβαια και περιπτώσεις εκπαιδευομένων που είναι πιο παθητικοί ή χαρακτηρίζονται από αρνητισμό. (Κόκκος, 2005, σελ. 56).

ε) Τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν στη μάθηση οφείλονται: α) στην έλλειψη συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων στην εκπαιδευτική διαδικασία β) στις δυσκολίες που συνεπάγεται η καθημερινότητα των ενηλίκων λόγω των πολλών ανειλημμένων υποχρεώσεών τους και γ) στις δεσμεύσεις που δημιουργούνται από τον χαρακτήρα του ατόμου και σχετίζονται είτε με γνώσεις του παρελθόντος και αξίες είτε οφείλονται σε διάφορους ψυχολογικούς παράγοντες όπως είναι το άγχος, ο φόβος ή αποτυχία, η έλλειψη αυτοπεποίθησης κτλ. (Κόκκος, 2005, σελ. 90-91).

2.5 Σύνοψη

Εν κατακλείδι, η ύπαρξη ενός μικρού μεν, αναλογικά σημαντικού δε, ποσοστού ενηλίκων που όχι μόνο στερούνται εργασιακής κατάρτισης, αλλά δεν έχουν ολοκληρώσει ούτε καν τη θεσμοθετημένη υποχρεωτική εκπαίδευση, καταδεικνύει την αναγκαιότητα της ύπαρξης και λειτουργίας των Σ.Δ.Ε.. Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα έχει κάνει βήματα ως προς την επίτευξη των σχετικών στόχων που έχουν

τεθεί και από πλευράς ΕΕ, της μένει ακόμη μία σημαντική απόσταση για να καλύψει προκειμένου να πετύχει τον εθνικό στόχο του 10 % στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Μόλα ταύτα ωστόσο, η χώρα μας έχει καταφέρει να ενσωματώσει εγκαίρως στο θεσμικό της πλαίσιο όλα εκείνα τα εκπαιδευτικά εργαλεία και μεθόδους έτσι ώστε να είναι εντός του πλαισίου των προδιαγραφών που έχουν τεθεί από πλευράς Ευρώπης.

Προς αυτή την κατεύθυνση, ιδιαίτερα σημαντική είναι η συνεισφορά του εκπαιδευτικού προσωπικού των Σ.Δ.Ε.. Πρόκειται για εκπαιδευτικούς με υψηλή κατάρτιση και εξειδίκευση στον τομέα της Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Από την άλλη πλευρά και σε ότι αφορά αυτή καθ' αυτή τη λειτουργία των Σ.Δ.Ε., αν και έχουν γίνει σημαντικά βήματα ως προς την ανταπόκριση του ρόλου που έχουν αναλάβει και την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί, η ελλιπής και ακανόνιστη χρηματοδότησή τους υποσκάπτει την αποτελεσματικότητά τους δημιουργώντας προβλήματα στην υλικοτεχνική τους υποστήριξη και στην ομαλή ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής αποστολής τους.

Κεφάλαιο 3

Η δομή του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς 2014-2020 και η Διά Βίου Μάθηση

3.1 Οι προτεραιότητες της Διά Βίου Μάθησης και η δομή του ΕΣΠΑ 2014-2020

Η πολιτική που υπάρχει στην Ευρώπη, αλλά και σε διεθνές επίπεδο έχει θέσει ως προτεραιότητά της για τη Δ.Β.Μ τη σαφή της σύνδεση με την απασχόληση, την οικονομική ανάπτυξη αλλά και την πλήρη συμμετοχή του ατόμου στο κοινωνικό σύνολο. Η Δ.Β.Μ. εξαιτίας της γήρανσης του πληθυσμού, του παγκόσμιου ανταγωνισμού αλλά και της έλλειψης εργατικού δυναμικού αποτελεί απαραίτητο παράγοντα στην ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή, ειδικά με βάση τις υπάρχουσες οικονομικές συνθήκες. Η Δ.Β.Μ. εστιάζει την προσοχή της στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες, αναγνωρίζουν την εκπαίδευση ως έναν από τους πέντε βασικούς πυλώνες της ευρωπαϊκής πολιτικής για την ανάπτυξη «Ευρώπη 2020», θέτοντας ως στόχους με στρατηγική σημασία τους τομείς της εκπαίδευσης και κατάρτισης έως το 2020. (http://www.gsae.edu.gr/images/stories/APOLOGISMOS_2013_final.pdf).

Ειδικότερα οι στόχοι της Δ.Β.Μ. ως προς τους ευρωπαϊκούς δείκτες προσδιορίζονται ως εξής:

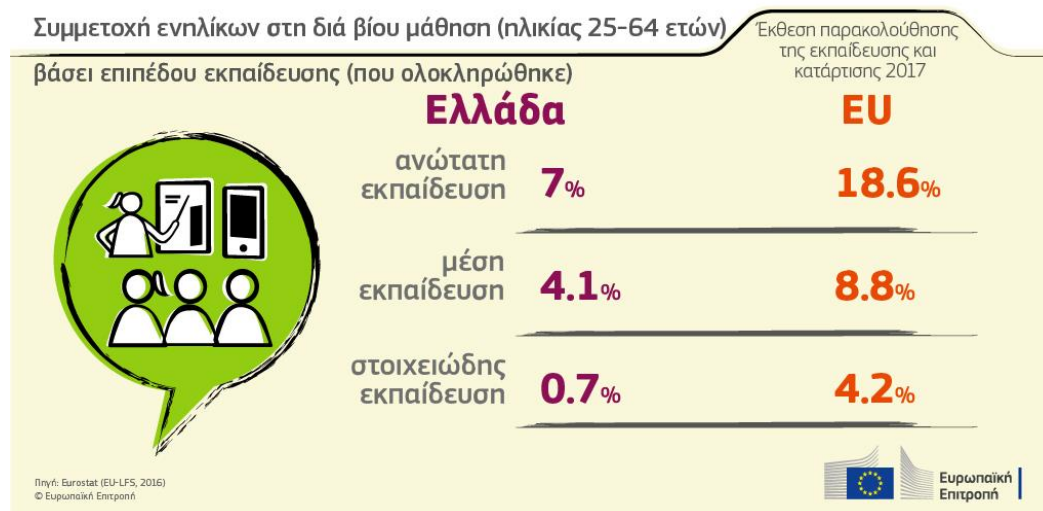
1) Περιορισμός σε μεγαλύτερο του 15% της ποσόστωσης των ατόμων που έχουν στις βασικές δεξιότητες χαμηλό ποσοστό. (το 2009 ήταν στο 20%)

2) Μείωση σε μεγαλύτερο του 10% της ποσόστωσης των νέων ηλικίας μεταξύ 18-24 οι οποίοι σταματάνε αρκετά πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση τους. (το 2010 ήταν 14,1%).

3) Αύξηση της τάξεως του 15% του ποσοστού των ενηλίκων μεταξύ 25-65 ετών οι οποίοι λαμβάνουν μέρος στη Δ.Β.Μ. (συγκριτικά με το 2010 που το ποσοστό ήταν 9,1%).

Η Ελλάδα παρουσιάζει μόλις 3% ποσοστό συμμετοχής των ατόμων ηλικίας 25-65 ετών στη Δ.Β.Μ. γεγονός που δυσχεραίνει την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί από την Ευρώπη για τη χώρα μας. Αποτελεί δε, το πλέον χαμηλό ποσοστό στην Ε.Ε.-17 και το πέμπτο χαμηλότερο στην ΕΕ-28, έχοντας μόνο τέσσερα νέα κράτη-μέλη να ακολουθούν: τη Σλοβακία, την Ουγγαρία (2,8%), τη Ρουμανία (1,3%) και τέλος τη Βουλγαρία (1,2%). Παράλληλα, σύμφωνα με την έκθεση παρακολούθησης

της εκπαίδευσης και κατάρτισης της ΕΕ για το 2017, η χώρα μας υστερεί σημαντικά και στους δείκτες συμμετοχής ενηλίκων στη Δ.Β.Μ., με βάση την ολοκληρωμένη εκπαίδευση τους, έναντι του ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Επιπροσθέτως πρέπει η Ελλάδα να απομακρύνει τα εμπόδια και τις ανισότητες που παρουσιάζονται ως προς την πρόσβαση στην εκπαίδευση ενηλίκων ατόμων ηλικίας 55+ όπου και παρατηρείται εξαιρετικά χαμηλή συμμετοχή στη Δ.Β.Μ.. Η περιορισμένη συμμετοχή των εργατών, των αγροτών και των βιοτεχνών συγκριτικά με τα στελέχη επιχειρήσεων και τραπεζών, η διπλάσια συμμετοχή των κατοίκων που ζουν σε αστικές περιοχές έναντι των κατοίκων σε αγροτικές και η μεγαλύτερη συμμετοχή των ατόμων που έχουν υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης έναντι εκείνων με χαμηλότερο, είναι προφανή παραδείγματα, πως πρέπει να αναπτυχθεί, να εντατικοποιηθεί και να αναβαθμισθεί η ποιότητας των δράσεων Δ.Β.Μ.. Γίνεται πιο κατανοητό με την παράθεση των ακόλουθων δεδομένων:

Στην Ελλάδα σήμερα (στοιχεία 2010):	Προβλέψεις για το 2020:
Το ποσοστό των ατόμων με χαμηλές επιδόσεις στις βασικές δεξιότητες είναι 27,7%.	Το ποσοστό των θέσεων απασχόλησης που απαιτούν χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων αναμένεται να μειωθεί στην ΕΕ σε λιγότερο από 10%.
Το ποσοστό ατόμων 18-24 ετών που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση είναι 14,2%.	
Η συμμετοχή στη Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση είναι 14%.	Το ποσοστό των θέσεων εργασίας υψηλής ειδίκευσης αναμένεται να αυξηθεί μέχρι το 2020 στο 30% του συνόλου των θέσεων εργασίας.
Το ποσοστό ανεργίας του συνόλου του πληθυσμού είναι 24,8% (γ' τρίμηνο 2012 έναντι 17,7% του αντίστοιχου τριμήνου του 2011).	
Το ποσοστό αυτό για τα άτομα που έχουν ολοκληρώσει τη βασική εκπαίδευση (Γυμνάσιο) είναι 27,6%, ενώ για εκείνους που είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου σπουδών μειώνεται στο 12,6%.	
Το 34% των πολιτών χρησιμοποιούν σε τακτική βάση το διαδίκτυο, ενώ 81,8% δεν διαθέτουν σε ικανοποιητικό βαθμό δεξιότητες χρήσης του διαδικτύου.	

Την κατάσταση αυτή έρχεται να θεραπεύσει το νέο ΕΣΠΑ, ως μερίδα ενός μεγαλύτερου προγράμματος ανάπτυξης για το χρονικό διάστημα 2014-2020 το οποίο παρουσιάζεται στις μελέτες του Ι.Ο.Β.Ε. (Ίδρυμα Οικονομικών & Κοινωνικών Ερευνών), του Κ.Ε.Π.Ε. (Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών) και της McKinsey (Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, Το Νέο ΕΣΠΑ, 2013). Το ΕΣΠΑ στα πρώτα έτη αφορά μία σειρά από νέα έργα, στόχος των οποίων είναι, μεταξύ άλλων, η αύξηση της απασχόλησης, η μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού και η καταπολέμηση της φτώχειας (Εταιρικό Σύμφωνο για το πλαίσιο ανάπτυξης – ΕΣΠΑ 2014-2020).

Σύμφωνα με τις δηλώσεις του τότε υπουργού Κωστή Χατζηδάκη, αλλά και την πρόταση που κατέθεσε το Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2013, οι κατευθύνσεις καθώς και ο μηχανισμός του ΕΣΠΑ για το διάστημα 2014-2020 επικεντρώνεται στην ανάκαμψη

της οικονομίας έχοντας ως βάση δύο στόχους. Ο πρώτος στόχος είναι να μειωθούν στο έπακρο οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης και να ενισχυθεί επιπλέον η κοινωνική συνοχή. Αυτό βέβαια δεν είναι κάτι θεωρητικό καθώς εξειδικεύεται όχι μόνο με ορισμένες δράσεις, αλλά και δίνοντας έμφαση στον τομέα της κοινωνικής συνοχής και των διαφόρων κονδυλίων τα οποία κατευθύνονται σε κοινωνικούς σκοπούς. (Χατζηδάκης, Δελτίου Τύπου Υπουργείου Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας: Δεκέμβριος 2013).

3.2 Η βασική λειτουργία των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων ΕΣΠΑ 2014-2020

Το κύριο στρατηγικό σχέδιο για την ανάπτυξη της χώρας είναι το ΕΣΠΑ (Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης) 2014-2020 το οποίο αντλεί επίσης πόρους που προέρχονται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (Ε.Δ.Ε.Τ.) της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μέσα λοιπόν από την υλοποίηση του ΕΣΠΑ επιδιώκεται να αντιμετωπιστούν οι διαρθρωτικές αδυναμίες της χώρας οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία της δημοσιονομικής κρίσης και τη συνεπακόλουθη κατάρρευση μιας σειράς μεγεθών της ελληνικής οικονομίας. Ακόμα, το ΕΣΠΑ 2014-2020 στοχεύει να συνεισφέρει και να οδηγήσει στην ευδοκίμηση των σχεδιασμών που έχουν τεθεί έναντι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Ο βασικός στόχος της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» είναι να προάγει μια ανάπτυξη έξυπνη, με πιο αποτελεσματικές επενδύσεις και χωρίς αποκλεισμούς, στην εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία, δίνοντας ιδιαίτερο βάρος στην καταπολέμηση της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Το ΕΣΠΑ 2014-2020 αποτελείται από 20 Προγράμματα, από τα οποία τα 7 είναι Τομεακά και τα 13 Περιφερειακά: Τα Τομεακά Προγράμματα αφορούν έναν ή περισσότερους τομείς οι οποίοι έχουν ως γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής όλη τη χώρα. Τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.), δηλαδή ένα για κάθε μία από τις Περιφέρειες, της Ελλάδος περιλαμβάνουν δράσεις περιφερειακής εμβέλειας. Το ΕΣΠΑ 2014-2020 υλοποιείται μέσα από θεσμοθετημένες διαδικασίες διαχείρισης, ελέγχου και εφαρμογής, οι οποίες ρυθμίζονται από το Νόμο 4314/2014 (Φ.Ε.Κ. 265/Α/23.12.2014 - Μέρος Ι & ΙΙ) σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 1303/2013.

Το Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» είναι ένα από τα επτά Τομεακά/ Εθνικά Επιχειρησιακά Προγράμματα της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, το οποίο γίνεται με τη συγχρηματοδότηση του ΕΚΤ και της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων.

Επομένως οι παρεμβάσεις για την υλοποίηση του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020» καλύπτει το σύνολο των περιφερειών της χώρας, σύμφωνα με το κανονιστικό πλαίσιο των Ε.Δ.Ε.Τ. (Ευρωπαϊκών και Διαρθρωτικών Επενδυτικών Ταμείων) της προγραμματικής περιόδου 2014-2020:

(α) Οι αναπτυγμένες Περιφέρειες: Αττική, Νότιο Αιγαίο.

(β) Οι περιφέρειες σε Μετάβαση: Δυτική Μακεδονία, Στερεά Ελλάδα, Ιόνια Νησιά, Πελοπόννησος, Βόρειο Αιγαίο, Κρήτη.

(γ) Οι λιγότερο ανεπτυγμένες Περιφέρειες: Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Ήπειρος, Θεσσαλία, Δυτική Ελλάδα.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» ανήκει στο σχέδιο ανάπτυξης του ΕΣΠΑ 2014-2020, καθώς περιλαμβάνει τις παρεμβάσεις εκείνες οι οποίες θα ενταχθούν στη δεύτερη χρηματοδοτική προτεραιότητα για την ανάπτυξη και την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών της ύφεσης (φτώχεια, ανεργία κτλ). Η στρατηγική του Εκπαιδευτικού Προγράμματος σχεδιάστηκε σύμφωνα με τη Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ περί της αρχής «Εγγυήσεις για τη νεολαία» (προσφορά απασχόλησης καλής ποιότητας, συνεχούς εκπαίδευσης, μαθητείας ή πρακτική άσκηση σε όλους τους νέους ηλικίας κάτω των 25 ετών εντός περιόδου τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που καθίστανται άνεργοι ή εξέρχονται από την επίσημη εκπαίδευση) και ιδίως το «Εθνικό Σχέδιο Υλοποίησης των Εγγυήσεων για τη Νεολαία», το οποίο υποβλήθηκε στην Ε.Ε. αρχικά τον Δεκέμβριο 2013 και εκ νέου το Μάιο 2014.

3.3 Το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για τη Δ.Β.Μ.

Η Ελλάδα εμφανίζει εξαιρετικά χαμηλό ποσοστό απασχόλησης για τους πρόσφατα αποφοιτήσαντες από προγράμματα ανώτερης δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ). Το ποσοστό αυτό το 2015 ανήλθε μόλις σε 37,5 %, περίπου στο μισό του αντίστοιχου μέσου όρου που

παρατηρείται στην ΕΕ (73 %). Σύμφωνα λοιπόν με έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τον Ο.Ο.Σ.Α για τις δεξιότητες που έχουν οι ενήλικες (PIAAC) το 2016 η Ελλάδα εμφανίζει συνολικά σχετικά καλές επιδόσεις στους τομείς της ανάγνωσης, της γραφής και της αριθμητικής, αν και υστερεί λίγο σε σχέση με το μέσο όρο του Ο.Ο.Σ.Α. Ωστόσο, η χώρα εμφανίζει αρκετά χαμηλό επίπεδο στην επίλυση των προβλημάτων, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη για αυξημένη παροχή εγκάρσιων και ψηφιακών δεξιοτήτων.

Πιο συγκεκριμένα η έρευνα του Ο.Ο.Σ.Α, στη σελίδα 9, αναδεικνύει ότι το ποσοστό των ενηλίκων στην Ελλάδα που εμφανίζουν τις υψηλότερες επιδόσεις στην ανάγνωση, τη γραφή και την αριθμητική είναι σημαντικά χαμηλότερο από τον μέσο όρο του οργανισμού, ενώ το ποσοστό των ενηλίκων με ανεπαρκείς δεξιότητες στην ανάγνωση, τη γραφή και την αριθμητική είναι πολύ υψηλότερο από τον μέσο όρο. Σε αντίθεση με τον κανόνα που ισχύει σε άλλες χώρες και θέλει τις νεότερες γενιές να εμφανίζουν συνήθως υψηλότερες επιδόσεις από ότι τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, στην Ελλάδα οι νέοι ηλικίας από 25 έως 34 ετών εμφανίζουν το ίδιο καλές επιδόσεις στην ανάγνωση και τη γραφή με τα άτομα ηλικίας από 55 έως 65 ετών. Οι ενήλικες απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα εμφανίζουν σχετικά χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση, τη γραφή, την αριθμητική και την επίλυση προβλημάτων σε τεχνολογικά περιβάλλοντα (https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2016-el_el.pdf).

Η Ελλάδα ασχολείται αυτήν την περίοδο με δύο βασικές τομεακές στρατηγικές, από τη μια η Διά Βίου Μάθηση και από την άλλη η Ε.Ε.Κ. (ελληνική κυβέρνηση 2016). Το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για τη Δ.Β.Μ. θα περιλαμβάνει μέτρα με σκοπό:

- Την αύξηση της παροχής Δ.Β.Μ. για τους ενήλικες·
- Την εντατικοποίηση της συνεργασίας με τους ενδιαφερόμενους φορείς·
- Τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας της Δ.Β.Μ. με άλλους τομείς της εκπαίδευσης (αρχική Ε.Ε.Κ. και Ε.Ε.Κ. σε χώρους εργασίας)·
- Την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των ομάδων-στόχων που αποτελούν προτεραιότητα (π.χ. εργαζόμενοι προχωρημένης ηλικίας).
- Την αποτελεσματική εφαρμογή εργαλείων διαφάνειας. Στα εργαλεία αυτά περιλαμβάνονται αρχικά το εθνικό και ευρωπαϊκό πλαίσιο για τα επαγγελματικά προσόντα και το σύστημα πιστωτικών μονάδων σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα για την επαγγελματική εκπαίδευση.

Η πολιτική για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της Ε.Ε.Κ. θα περιλαμβάνει μέτρα με σκοπό:

- Την καλύτερη προσαρμογή της παροχής Ε.Ε.Κ. σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας καθώς και στη βελτίωση της συνεργασίας με τους ενδιαφερόμενους φορείς·
- Την προώθηση μηχανισμών απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, ώστε να αντιμετωπίζονται μελλοντικές ελλείψεις δεξιοτήτων·
- Τη διαμόρφωση εθνικής προσέγγισης για τη διασφάλιση της ποιότητας και για την εφαρμογή αρχών διαφάνειας·
- Την αύξηση του αριθμού σπουδαστών και αποφοίτων που συμμετέχουν σε προγράμματα μαθητείας μέσα από την αναμόρφωση που πραγματοποιείται στα εν λόγω προγράμματα για 150 ειδικότητες και επαγγέλματα.

3.4 Η χρηματοδότηση των Σ.Δ.Ε.

Ο όρος Χρηματοδότηση της Εκπαίδευσης σημαίνει την επένδυση που πραγματοποιείται τόσο από το κράτος όσο και από τους ιδιώτες έτσι ώστε να μπορέσουν να καλυφθούν οι εκπαιδευτικές δαπάνες. Κατά κύριο λόγο η συγκεκριμένη χρηματοδότηση πραγματοποιείται από κρατικούς φορείς και σε μικρότερο βαθμό από τους ιδιώτες (άτομα, νοικοκυριά). Τα «Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας» εντάσσονται στο Ε. Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020» του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και η δράση τους συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και το Ελληνικό Δημόσιο. Το Ι.ΝΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ. είναι ο Υπεύθυνος Φορέας Υλοποίησης της εν λόγω Πράξης.

Αναλυτικότερα, οι δαπάνες για τα Σ.Δ.Ε. χωρίζονται στις κάτωθι κατηγορίες:

α) Αμοιβές εκπαιδευτικού προσωπικού (αποσπασμένων εκπαιδευτικών, ωρομισθίων εκπαιδευτικών),

β) Αμοιβές διοικητικού προσωπικού (Υπεύθυνου Έργου, Συντονιστών, Οικονομικών Διαχειριστών, Συμβούλων Ψυχολόγων, Συμβούλων Σταδιοδρομίας και Μελών Επιτροπής Παρακολούθησης Εκπαιδευτικού Έργου),

γ) Λειτουργικά έξοδα (δαπάνες καθαρισμού σχολικών μονάδων και υλικών καθαριότητας, δαπάνες θέρμανσης, δαπάνες συντήρησης μηχανημάτων και αγοράς

ανταλλακτικών, δαπάνες τηλεπικοινωνιών και ταχυμεταφορών, ηλεκτροδότησης και ύδρευσης, δαπάνες υλικών φαρμακείου),

δ) Υλικά μέσα (δαπάνες εντύπων, γραφικής ύλης, αναλώσιμων και εργαστηριακών υλικών),

ε) Δαπάνες μετακινήσεων (έξοδα μετακινήσεων και αποζημίωση Διευθυντών για την εποπτεία των εκτός έδρας τμημάτων, έξοδα μεταφοράς εκπαιδευομένων και εκπαιδευτικών),

στ) Δαπάνες εκπαιδευτικών επισκέψεων,

ζ) Δαπάνες δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης με σκοπό την ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας,

η) Έξοδα εξετάσεων για την απόκτηση πιστοποίησης επάρκειας στην Πληροφορική από τους εκπαιδευόμενους των Σ.Δ.Ε. και

θ) Δαπάνες αγοράς βιβλίων και εκπαιδευτικού υλικού.

Μια γενική εικόνα για τις συνθήκες, το πλαίσιο της χρηματοδότησης αλλά και για την κατάσταση που επικρατεί στη Διά Βίου Μάθησης στη χώρα μας, παρέχει η τοποθέτηση του Γενικού Γραμματέας Διά Βίου Μάθησης του Υπουργείου Παιδείας κ. Πausανία Παπαγεωργίου (παρατίθεται ολόκληρη η συνέντευξή του, η οποία επισυνάπτεται επίσης και στο παράρτημα). Όπως αναφέρει ο κ. Παπαγεωργίου, «Η Διά Βίου Μάθηση ξεκινάει δυναμικά τη δεκαετία του 2000, όταν και δόθηκε μία περισσότερο ευρωπαϊκή κατεύθυνση αναφορικά με το πως θα πρέπει όλοι οι ενήλικες, να εκπαιδεύονται, να επιμορφώνονται, να παίρνουν όλο και περισσότερες γνώσεις είτε για να μένουν ενεργοί μέσα στον επαγγελματικό τους χώρο, είτε για να καλύψουν κενά τα οποία είχαν διαπιστωθεί κατά το τέλος των δεκαετιών του 20^{ου} αιώνα στη γενική τους εκπαίδευση. Η υπόθεση της Διά Βίου Μάθησης έχει περάσει τα πάνδεινα, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στις περισσότερες από τις 28 χώρες της Ε.Ε., διότι η κατεύθυνση δεν ήταν πάντοτε συγκεκριμένη και ευνόητη. Όταν λέμε Διά Βίου Μάθηση, μπορούμε να κατευθυνθούμε απλά και μόνο στις επαγγελματικές δεξιότητες, δηλαδή να κάνεις μία συνεχιζόμενη κατάρτιση για να δημιουργήσεις έναν θεμιτό ή αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ των εργαζομένων μέσα στο χώρο εργασίας, ή μπορείς να κάνεις κάτι που έχει πραγματικά κοινωνικό αποτέλεσμα. Η παραγωγή κοινωνικού αποτελέσματος είναι και ο σκοπός της διοίκησης του υπουργείου κατά τη συγκεκριμένη περίοδο, με στόχο να προχωρήσει και να εντατικοποιήσει τις δράσεις που υλοποιούνται στη γενική εκπαίδευση των ενηλίκων. Επιδιώκουμε να δημιουργήσουμε ενήλικες οι οποίοι θα τύχουν μιας προσφερόμενης εκπαίδευσης για

να καλύψουν τα κενά που δημιουργήθηκαν από άλλες συνθήκες και από άλλους λόγους στο παρελθόν της εκπαιδευτικής τους ζωής. Δυστυχώς η είσοδος της χώρας στα μνημόνια οδήγησε το 2013 σε συγχώνευση τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς με τη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης, παρά το γεγονός ότι η κάθε μια απευθύνεται σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες με διαφορετικές ανάγκες».

Αναφορικά με τα κονδύλια που απαιτούνται για την ολοκλήρωση των σχετικών στόχων που έχουν τεθεί στη Δ.Β.Μ. ο κ. Παπαγεωργίου τόνισε ότι «όταν βλέπουμε πως το ΈΣΠΑ της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου 2007-2013 και το ΕΣΠΑ της τωρινής προγραμματικής περιόδου 2014-2020 είχαν μία μείωση που έφθανε το 70% για τη Διά Βίου Μάθηση στον συγκεκριμένο άξονα, γίνεται κατανοητό ότι σίγουρα δεν υπήρχαν τα αναγκαία κονδύλια». Επίσης απάντησε σε ερώτηση για τον θεσμό των Σ.Δ.Ε. και τις προτεραιότητες του Υπουργείου Παιδείας επισημαίνοντας πως «τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, κατά τα τελευταία 3 χρόνια έγιναν το επίκεντρο της Γενικής Γραμματείας Διά Βίου Μάθησης σε μία προσπάθεια να αναδειχθούν και ταυτόχρονα να διευρυνθούν ως παρεχόμενη δυνατότητα. Είναι στην πραγματικότητα, ίσως και η μοναδική πτυχή στην οποία αυξήσαμε συνεχόμενα τον σχετικό προϋπολογισμό. Ιδρύσαμε νέα Σ.Δ.Ε., ως επί το πλείστον μέσα στις φυλακές για να καλύψουμε αυτόν τον ειδικό πληθυσμό ο οποίος έχει και μεγαλύτερη αναγκαιότητα στην εκπαίδευση. Αμέσως μετά προσθέσαμε και άλλα κονδύλια τα οποία μπορέσαμε να εξασφαλίσουμε από άλλες πηγές, ώστε να φτάσουμε σήμερα να έχουμε κοντά στους 5 χιλ. επωφελούμενους ανά έτος. Πρόκειται για ανθρώπους οι οποίοι είτε δεν είχαν τη δυνατότητα, είτε κάτι συνέβη στην πορεία της ζωής τους που δεν τους επέτρεψε να πάρουν το πρώτο εκπαιδευτικό τους απολυτήριο. Ως προς αυτή την κατεύθυνση είναι αναγκαιότητα και η συνεργασία της κεντρικής διοίκησης με τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το ζήτημα έχει δύο πτυχές. Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας ξεκίνησαν ως χρηματοδοτούμενα από το ΕΣΠΑ, όσο αυτό δεν γίνεται μια συγκεκριμένη λειτουργία του κρατικού προϋπολογισμού, δεν μπορεί να έχει και τη διοικητική συνέχεια που απαιτεί να έχει μια εκπαιδευτική δομή. Δηλαδή έχεις περιόδους και ταχύτητες οι οποίες ακολουθούν το ΕΣΠΑ και όχι την πραγματική αναγκαιότητα μίας τυπικής δομής. Μπορεί η εκπαίδευση που παρέχουν τα Σ.Δ.Ε. να μην είναι τυπική, αλλά η διαδικασία τους (δηλ. η επανάληψή τους ανά περιόδους) είναι. Ως εκ τούτου πρέπει να έχεις προλάβει όλη τη διαδικασία για την επαναλειτουργία τους τον επόμενο χρόνο. Το ΕΣΠΑ όμως λειτουργεί ακριβώς αντίθετα, όχι σαν κάτι επαναλαμβανόμενο, αλλά «σαν μια και έξω». Αυτό μπορέσαμε

να το διορθώσουμε δημιουργώντας μεγαλύτερες περιόδους ΕΣΠΑ. Δηλαδή, λειτουργώντας τη μία χρονιά όχι για την επόμενη, αλλά για τα δύο-τρία επόμενα χρόνια έχοντας ως στόχο να μπορέσουμε να πιάσουμε όλη την προγραμματική περίοδο. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν 62 Σ.Δ.Ε. και ο αριθμός τους θα αυξηθεί κι άλλο μέχρι το τέλος του χρόνου και μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2019. Πρέπει κάποια στιγμή τα Σ.Δ.Ε. να ενταχθούν μέσα στις μόνιμες δομές του εκπαιδευτικού συστήματος. Το μόνο βέβαιο είναι πως ο προϋπολογισμός, όσος και αν είναι, δεν φτάνει. Το να έχουμε 20 εκατομμύρια ευρώ αυτή την προγραμματική περίοδο, μπορεί να φαίνεται μεγάλο ως ποσό, αλλά σκεφτείτε ότι μια προγραμματική περίοδο π.χ 2014-2020, θα έχει το λιγότερο 60.000 απόφοιτους. Πλέον δεν προσπαθούμε να κερδίσουμε χρήματα τα οποία θα πήγαιναν στα Σ.Δ.Ε., προσπαθούμε να δώσουμε όλο και περισσότερα. Ενδεικτικά να σημειώσω ότι η τελευταία αύξηση του προϋπολογισμού των Σ.Δ.Ε. ήταν 9 εκατομμύρια Ευρώ».

Τέλος σε σχέση με το θεσμικό ρόλο των Σ.Δ.Ε. και την προοπτική τους ο Γενικός Γραμματέα εξήγησε ότι: «στα Σ.Δ.Ε. λόγο του ΕΣΠΑ υπάρχει ένα ζήτημα αναφορικά με το εάν κάποιος είναι έλληνας πολίτης ή όχι. Ωστόσο τέτοια θέματα έχουν λυθεί, όπως για παράδειγμα στα Σ.Δ.Ε. που λειτουργούν στις φυλακές. Εκεί προσέρχεται πολύ μεγάλος αριθμός κρατουμένων ο οποίος δεν έχει την ελληνική υπηκοότητα, χωρίς να έχουμε κανένα πρόβλημα στο να τους εντάξουμε μέσα στα Σ.Δ.Ε.. Σε ότι αφορά κάποιον μετανάστη που μένει μακροχρόνια στη χώρα, εάν ο σκοπός του είναι να ενταχθεί σε ένα σύστημα ισότιμα με τους άλλους πολίτες, τότε σίγουρα θα χρειάζεται ένα απολυτήριο τυπικής εκπαίδευσης. Η μόνη δυνατότητα αυτή τη στιγμή, ετεχρονισμένα για κάποιον ενήλικα να λάβει απολυτήριο τυπικής εκπαίδευσης είναι μόνο τα Σ.Δ.Ε.. Συνεπώς προωθούμε αυτή τη δυνατότητα, δεν την ανακόπτουμε. Σύμφωνα με ορισμένα στοιχεία που υπάρχουν, από ιδρύσεως των Σ.Δ.Ε., υπάρχει ένας αριθμός αποφοίτων που κατάφερε να πάρει μέχρι και πτυχίο πανεπιστημίου. Από την άλλη πλευρά θα ήθελα να σταθώ ιδιαίτερα και σε ένα πρόγραμμα επιμόρφωσης που ξεκίνησε η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς μαζί με το Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, στο οποίο προσήλθαν με μεγάλη χαρά και θέληση οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές από τις μονάδες των Σ.Δ.Ε.. Πρόκειται για κάτι που έχει αποτελέσματα τόσο στον επωφελούμενο όσο και σε αυτόν που εργάζεται στα Σ.Δ.Ε.. Δημιουργούνται σχέσεις σεβασμού μέσα σε αυτά τα σχολεία. Όταν βλέπεις έναν μεγάλης ηλικίας άνθρωπο που λέει θα ξανακαθίσω να διαβάσω γιατί κάτι δεν πήγε σωστά στη ζωή μου, τότε ως εκπαιδευτικός

αντιλαμβάνεσαι και μια άλλη πτυχή αυτής της διδακτικής δυνατότητας. Δεν πρόκειται για μια πεπατημένη οδός, του στυλ ότι παίρνω ένα παιδί και του μαθαίνω γράμματα. Στην προκειμένη περίπτωση έχεις έναν άνθρωπο ο οποίος είναι κουρασμένος από τη ζωή και έχει τη θέληση να μάθει και για αυτό αισθάνεται μια τεράστια υποχρέωση. Αυτό είναι κάτι που το διαβάσαμε κατά κάποιο τρόπο στις συμμετοχές και στα αποτελέσματα κατά τη διάρκεια του προγράμματος επιμόρφωσης που δόθηκε για τους εκπαιδευτικούς και τους διοικητικούς των Σ.Δ.Ε».

3.5 Σύνοψη

Συμπερασματικά, η ένταξη των δομών της Δ.Β.Μ. στον αναπτυξιακό σχεδιασμό του ΕΣΠΑ 2014-2020, αφενός εγγυάται την απρόσκοπτη συνέχεια της χρηματοδότησης τους, αφετέρου εξασφαλίζει την προσήλωσή τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που έχουν προκύψει εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, στοχεύοντας στην άρση του κοινωνικού αποκλεισμού, στην καταπολέμηση της ανεργίας και της φτώχειας και στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας. Παρόλα αυτά όμως, τα συγκεκριμένα κονδύλια, ακόμη και αν σε αυτά προσθέσουμε τη χρηματοδότηση από τους κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς, δεν επαρκούν για την ολοκλήρωση των σχετικών στόχων που το ίδιο το κράτος έχει θέσει για τη Δ.Β.Μ..

Από την άλλη, μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα πτυχή του ΕΣΠΑ, αφορά στην προσαρμογή του στα νέα δεδομένα που έχουν προκύψει εξαιτίας της αθρόας μετανάστευσης και εγκατάστασης ενός αξιόλογου αριθμού οικονομικών μεταναστών στο εσωτερικό της χώρας. Τα προγράμματα του ΕΣΠΑ και κατ' επέκταση τα ωφελήματά τους, αφορούν κυρίως τους έλληνες πολίτες. Η επέκταση των προγραμμάτων Δ.Β.Μ. και ειδικά των Σ.Δ.Ε. και σε αλλοδαπούς θα μπορούσε να συμβάλει στην ομαλότερη ένταξή τους τόσο στην κοινωνία όσο και στις παραγωγικές δομές της ελληνικής οικονομίας. Η παροχή απολυτηρίου τυπικής εκπαίδευσης, το οποίο μόνο τα Σ.Δ.Ε. μπορούν να παράσχουν σε έναν ενήλικα, θα μπορούσε να δημιουργήσει για την αγορά εργασίας μια νέα δεξαμενή εργατικού δυναμικού προερχόμενου από την αλλοδαπή, αποτελώντας ταυτόχρονα εναλλακτική στη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Σε ότι αφορά τα χρηματοδοτικά προβλήματα που αφορούν τη Δ.Β.Μ., έχουν ως συνέπεια τη χαμηλή συμμετοχή του ενήλικου πληθυσμού στην επαγγελματική

εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα, σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αν και εμφανίζει σχετικά καλές επιδόσεις στην ενσωμάτωση βασικών γνώσεων στους ενήλικες, εντούτοις δείχνει να πάσχει ως προς την παροχή εξειδικευμένων δεξιοτήτων που αφορούν τις νέες τεχνολογίες και τις πραγματικές ανάγκες της σύγχρονης οικονομίας και της αγοράς εργασίας. Ωστόσο, αποτελεί θετική εξέλιξη το γεγονός ότι η ελληνική Πολιτεία έχει κατανοήσει την εν λόγω στρέβλωση, προχωρώντας στην εκπόνηση μιας σειράς από στρατηγικές που αφορούν ξεχωριστά την κάθε μια από τις επιμέρους πτυχές της Δ.Β.Μ.

Κεφάλαιο 4

Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

4.1 Η λειτουργία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

Με τον όρο ενημέρωση «προσδιορίζεται η μονόδρομη ροή από τον πομπό προς το δέκτη. Ενώ με τον όρο επικοινωνία εννοείται ένας ευρύτερος όρος, ο οποίος περιλαμβάνει την ενημέρωση, την πληροφόρηση, την ψυχαγωγία, την εκπαίδευση και τα λοιπά. Ο όρος Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης τείνει να αντικατασταθεί από τον όρο «μαζική επικοινωνία» για να τονισθεί, ότι τα «μέσα» είναι θεσμοί μέσω των οποίων πραγματοποιείται η επικοινωνία, όπου οι μοναδικές εμπειρίες, μετατρέπονται σε κοινές εμπειρίες». (Κουμέντος Γ., 2006, σ.19). Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), αποτελούν ένα άκρως αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής ζωής, η διαμόρφωση και η εξέλιξη των οποίων πραγματοποιείται ταυτόχρονα με τη ζωή, τόσο την κοινωνική όσο και την οικονομική. Επίσης κατέχουν ρόλο κατά τη διαμόρφωση της κοινωνικής πραγματικότητας, αποτελώντας τον κατεξοχήν τομέα όπου καταναλίσκεται ένα αρκετά μεγάλο μέρος του ελεύθερου χρόνου των σύγχρονων ανθρώπων.

Στη σύγχρονη εποχή τα ΜΜΕ καθορίζουν σε σημαίνοντα βαθμό την ατζέντα της ενημέρωσης σε ότι αφορά τη δημόσια σφαίρα, ενίοτε προσανατολίζοντας την κοινή γνώμη και προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις. Για την συντριπτική πλειονότητα του κόσμου άλλωστε, τα ΜΜΕ αποτελούν την κύρια, αν όχι τη μόνη, πηγή ενημέρωσης για οτιδήποτε συμβαίνει και τον αφορά ή δεν τον αφορά άμεσα. Η δύναμη των ΜΜΕ να μεταδίδουν μαζικά και ταυτόχρονα πανομοιότυπα μηνύματα, δημιουργεί ένα σχετικά ελεγχόμενο περιβάλλον γνώσης η οποία επηρεάζει ποικιλοτρόπως και με θετικό ή αρνητικό πρόσημο την κοινωνία. Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας αποτέλεσε βασικό σύμμαχο των ΜΜΕ, επιτρέποντας τους να απευθύνονται ταυτόχρονα είτε στο σύνολο της κοινωνίας είτε σε κάθε άτομο ξεχωριστά καλύπτοντας μία ευρεία γκάμα θεμάτων που εκτείνονται από την πολιτική και την οικονομία και φθάνουν μέχρι τον πολιτισμό και την επιστήμη. Στο πλαίσιο αυτό, ΜΜΕ και κοινωνία αναπτύσσουν ενίοτε μία αμφίδρομη σχέση αλληλοεπηρεασμού με τα πρώτα να συμβάλουν στην καθοδήγηση και μεταβολή της δεύτερης και αντίστροφα την δεύτερη να καθορίζει τους τρόπους αλλά και τους χρόνους ανταπόκρισης των πρώτων στα αιτήματά της (Πολίτης, 2001).

Σε ότι αφορά των καταμερισμό τους, τα ΜΜΕ εντάσσονται σε δύο ξεχωριστές κατηγορίες. Η πρώτη αφορά τα Ασύγχρονα μέσα, στα οποία συμπεριλαμβάνεται ο τύπος και το διαδίκτυο καθώς η μετάδοση των πληροφοριών τους γίνεται σε διαφορετικό χρονικό επίπεδο για κάθε ξεχωριστό χρήστη. Η δεύτερη κατηγορία αφορά τα Σύγχρονα μέσα, όπως είναι το ραδιόφωνο και η τηλεόραση, όπου όλοι οι χρήστες λαμβάνουν την πληροφορία συγχρόνως. Ο τύπος διαχωρίζεται πλέον σε ηλεκτρονικό και παραδοσιακό. Ο ηλεκτρονικός τύπος είναι η τηλεόραση, οι ιστοσελίδες (web pages) κλπ. Ο παραδοσιακός τύπος είναι οι εφημερίδες, τα περιοδικά κλπ. Ο McQuail, καθηγητής της Μαζικής Επικοινωνίας στο πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ αναφέρει στο βιβλίο του *Εισαγωγή στη Θεωρία της Μαζικής Επικοινωνίας* ότι τα ΜΜΕ αποτελούν:

- Πηγή δύναμης, ένα μέσο δηλαδή που μπορεί να ασκήσει επιρροή και έλεγχο στα πλαίσια των κοινωνιών. Άλλωστε τα ΜΜΕ είναι τα πρωταρχικά μέσα που μεταδίδουν τις ουσιώδεις πληροφορίες για να λειτουργήσουν ευδόκιμα οι περισσότεροι από τους θεσμούς της κοινωνίας.

- Πεδίο ή αρένα, στο οποίο αναπτύσσονται πολλά ζητήματα που αφορούν στη δημόσια ζωή, σε διεθνές και εθνικό βεληνεκές.

- Βασική πηγή, που ορίζει και απεικονίζει την πραγματικότητα της κάθε κοινωνίας. Τα ΜΜΕ αποτελούν επίσης εκείνο το χώρο που εξελίσσεται ο πολιτισμός, αφού οδηγούν στη κατασκευή, αποθήκευση και ιδιαίτερα στην έκφραση των αξιών των κοινωνικών ομάδων.

- Κύρια διέξοδος, για γνωστοποίηση και για δημοσιοποίηση των διαφόρων προσώπων που εμπλέκονται στη ζωή που έχει δημόσιο χαρακτήρα.

- Τρόπος από τον οποίο πηγάζει ένα σύστημα που δίνει νόημα στη δημόσια ζωή, αφού ξεκαθαρίζεται το αποδεκτό μέσα στα πλαίσια της κοινωνίας.

- Τα ΜΜΕ είναι τα μεγαλύτερα και πιθανόν αυθύπαρκτα μέσα που συγκεντρώνουν τη διασκέδαση και τους τρόπους που ψυχαγωγούνται τα άτομα. Επίσης τα ΜΜΕ βοηθούν στο να οργανωθεί ο ελεύθερος χρόνος και να γίνουν οι απαραίτητες συσχετίσεις με το υπόλοιπο του χρόνου του σύγχρονου ανθρώπου (McQuail, 2003).

Από τα προαναφερθέντα εύκολα συνάγεται ότι η βασική δραστηριοποίηση των ΜΜΕ δεν είναι άλλη από το να παράγουν, αλλά και να διανέμουν τη γνώση (πληροφορία, άποψη, πολιτισμό) σε εκείνους που αναζητούν να έρθουν σε επαφή με όλα αυτά. Πρωτίστως, τα ΜΜΕ βρίσκονται στην κορυφή της «δημόσιας σφαίρας»,

που σημαίνει ότι είναι ανοιχτά τόσο στον πομπό όσο και στο δέκτη του μηνύματος που εκπέμπουν. Τα MME αναλύουν ποικιλία θεμάτων με τα οποία ασχολείται η κοινή γνώμη, ιδίως με εκείνα που απαιτούν άμεση ενημέρωση για τη διαμόρφωση της κοινής άποψης (Matelski, 1991).

4.2 Ο ρόλος του δημοσιογράφου και των Μ.Μ.Ε. στην προβολή της Δ.Β.Μ. και των Σ.Δ.Ε.

Ο ρόλος του δημοσιογράφου και των MME στην προβολή των κάθε είδους δράσεων κρίνεται ιδιαίτερα καθοριστικός, ειδικά όταν το μήνυμα αφορά σε ενημέρωση του κοινού πάνω σε χρηστικά ζητήματα που όχι μόνο το αφορούν άμεσα, αλλά και που η γνώση τους θα μπορούσε να τους ανοίξει νέους εργασιακούς ή κοινωνικούς ορίζοντες. Στην κατηγορία αυτών των ζητημάτων εμπίπτουν και τα εκπαιδευτικά προγράμματα. Η προβολή των συγκεκριμένων προγραμμάτων ωστόσο κρίνεται σε γενικές γραμμές ως ανεπαρκής, κάτι που επιβεβαιώνεται αφενός από τα πενήχρα κονδύλια που διατίθενται προς αυτή την κατεύθυνση – ιδιαίτερα σε ότι αφορά τα Σ.Δ.Ε.- αφετέρου και από δημοσιογράφους που καλύπτουν χρόνια το εκπαιδευτικό ρεπορτάζ. Η ελλιπής προβολή των συγκεκριμένων προγραμμάτων έχει ως αποτέλεσμα το μήνυμα να δυσκολεύεται σημαντικά να φτάσει στον τελικό αποδέκτη και όταν τελικά φθάνει να είναι σχετικά «αδύναμο» αφού συνήθως δεν επαναλαμβάνεται ώστε να γίνει κτήμα του όποιου ενδιαφερόμενου.

Τα ποσά που διατίθενται ειδικά για την προβολή των Σ.Δ.Ε. κρίνονται ως εξαιρετικά ανεπαρκή. Ενδεικτικά αναφέρεται πως στον πιο πρόσφατο πρόχειρο διαγωνισμό επιλογής ανάδοχου για τη διαφημιστική προβολή των Σ.Δ.Ε., με τίτλο «Διαφημιστική προβολή των Σ.Δ.Ε. από τα έντυπα και τα ηλεκτρονικά MME της πράξης Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας» που προκήρυξε το 2015 το Ίδρυμα Νεολαίας και Διά Βίου Μάθησης (I.NE.ΔΙ.ΒΙ.Μ.) η σχετική προϋπολογιστική δαπάνη ήταν μόλις 70 χιλιάδες ευρώ συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. 23% (<https://www.inedivim.gr/attachments/article/760/20150128-pmd-dimosiotitas-sde-1.pdf>). Ως μέτρο σύγκρισης, μία ολοσέλιδη καταχώριση σε μία μόνο εφημερίδα ευρείας κυκλοφορίας, κοστίζει κάτι περισσότερο από 5 χιλιάδες ευρώ. Αντίστοιχα, περίπου ανάλογα κοστολογείται και το κάθε λεπτό διαφημιστικού χρόνου στην τηλεόραση και σε κανάλι πανελλαδικής εμβέλειας (τα μεγέθη είναι ενδεικτικά και μπορεί να διαφέρουν από MME σε MME). Να σημειώσουμε ότι το 2015 γυρίστηκε

και το μοναδικό σποτ που αφορά σε διαφήμιση των Σ.Δ.Ε., την παραγωγή του οποίου είχε αναλάβει η εταιρεία Butterfly Communication με έδρα τη Θεσσαλονίκη για να παίξει σε διαδικτυακά ΜΜΕ και ως εκ τούτου διακινήθηκε μόνο σε αυτά.

Εκτός από την πενιχρή διαφημιστική δαπάνη, παρατηρείται επίσης, με βάση τους σχετικούς απολογισμούς του Ι.ΝΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ για το 2016 (https://www.inedivim.gr/sites/default/files/announcements-proclamations-publicity/files/apologimos_2016.pdf) και το 2017 (https://www.inedivim.gr/sites/default/files/announcements-proclamations-publicity/files/apologimos_2017.pdf), μια σημαντική διασπορά κονδυλίων σε μικρές κατά βάση επιχειρήσεις, διάσπαρτες ανά την χώρα. Η συγκεκριμένη πανσπερμία που αφορά γενικότερα της προβολής της Δ.Β.Μ. και όχι μόνο τα Σ.Δ.Ε., έχει ως συνέπεια την απουσία κεντρικής στρατηγικής ως προς τον τρόπο επικοινωνίας του μηνύματος και ως εκ τούτου μικρή απήχηση, περιορισμένη σε τοπικό κυρίως επίπεδο. Προς αυτή την κατεύθυνση, θα ήταν ενδεχομένως περισσότερο ουσιαστικό, η αναζήτηση (με τις ανάλογες σχετικές διαδικασίες) από τους αρμόδιους φορείς, μίας μεγάλης εταιρεία επικοινωνίας η οποία θα μπορούσε- λόγω και των προσβάσεών της σε Πανελλαδικής εμβέλειας ΜΜΕ- να πετύχει σημαντικά βελτιωμένα αποτελέσματα προβολής των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, σε μειωμένες τιμές. Ακόμη κι έτσι όμως, οι αρμόδιοι φορείς θα μπορούσαν να απευθυνθούν τόσο στα κρατικά όσο και στα ιδιωτικά ΜΜΕ προκειμένου, στο πλαίσιο της πολιτικής κοινής ωφέλειας και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, να αιτηθούν δωρεάν διαφημιστικό χρόνο προβολής των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και σε ζώνη υψηλής τηλεθέασης.

Στις παθογένειες του συστήματος προβολής των εκπαιδευτικών προγραμμάτων από την πλευρά της Πολιτείας, αναφέρονται οι συντάκτριες του εκπαιδευτικού ρεπορτάζ Ισμήνη Χαραλαμποπούλου (εφημερίδα Πρώτο Θέμα) και Ελίνα Κολυβά (ΕΡΤ). Ακολουθούν τα πιο σημαντικά σημεία των τοποθετήσεων τους (ολόκληρες οι συνεντεύξεις παρατίθενται στο παράρτημα):

1) Για το ρόλο του δημοσιογράφου στην προβολή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων

Ι.Χ: Ο ρόλος του δημοσιογράφου και η συνεισφορά των ΜΜΕ για την προβολή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων Διά Βίου Μάθησης είναι σημαντικός. Στη χώρα μας η συγκεκριμένη έννοια δεν είναι γνωστή σε όλους. Η Ελλάδα είναι ουραγός στις σχετικές λίστες της Ε.Ε. Το κράτος θέλει να επικοινωνήσει τα εκπαιδευτικά προγράμματα του. Για το δημοσιογράφο αποτελεί είδηση οτιδήποτε αφορά σε

εκπαιδευτικά θέματα. Οτιδήποτε έρχεται από κρατικούς φορείς και αφορά τη Δ.Β.Μ. συνήθως χρησιμοποιείται από το δημοσιογράφο.

Ε.Κ: Η προβολή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι εξίσου σημαντική όσο και τα προγράμματα. Η γνωστοποίηση τους στο κοινό θεωρώ ότι διαδραματίζει ρόλο και στην επιτυχία τους. Ωστόσο, κάθε πρόγραμμα θα πρέπει να παρουσιάζεται αμερόληπτα, με τα υπέρ και τα κατά, αλλά και να υπάρχει μια συνέχεια: αν πέτυχε τους στόχους του, αν πράγματι έχει βοηθητικό χαρακτήρα, αν το επέλεξαν αρκετοί να το παρακολουθήσουν, τι τους προσέφερε, αν τους βοήθησε κτλ.

2) Για την επάρκεια ενημέρωσης των πολιτών ως προς τη συμμετοχή τους στις δομές της Διά Βίου Μάθησης και τις δυνατότητες ανέλιξης που τους παρέχονται μέσω αυτής.

Ι.Χ: Ανεπαρκής η ενημέρωση με ευθύνη της Πολιτείας και όχι του δημοσιογράφου. Πολλές φορές ενώ ανακοινώνονται ζητήματα ήσσονος σημασίας από τους αρμόδιους φορείς, θέματα που αφορούν την Δια Βίου Μάθηση δεν δημοσιοποιούνται.

Ε.Κ: Ανεπαρκής η ενημέρωση των πολιτών διότι δεν είναι επαρκής και η ενημέρωση των δημοσιογράφων από τους αρμόδιους για τις δομές Δ.Β.Μ.

3) Τρόποι βελτίωσης της στρατηγικής επικοινωνίας που ακολουθείται αναφορικά με την προβολή των Σ.Δ.Ε..

Ι.Χ: Τα προγράμματα των Σ.Δ.Ε. αφορούν μέρος του πληθυσμού. Θα έπρεπε να υπήρχε ένας βομβαρδισμός επικοινωνίας προς τους δημοσιογράφους και τα ΜΜΕ προκειμένου και αυτοί με τη σειρά τους να ενημερώνουν τους πολίτες. Αναγκαιότητα να γίνει πιο κατανοητή η μορφή της Διά Βίου Μάθησης. Απαραίτητη η διεξαγωγή συνεντεύξεων τύπου, συνεδρίων, ημερίδων κτλ προκειμένου να περάσει το μήνυμα.

Ε.Κ: Η άγνοια ενός μεγάλου μέρους του πληθυσμού για τα Σ.Δ.Ε., αποτελεί βασικό λόγο που είναι ολιγάριθμα και έχουν μικρή συμμετοχή στην παρακολούθησή τους. Υπάρχουν υποστελεχωμένα Σ.Δ.Ε., γεγονός που έχει κατά καιρούς αναδειχθεί και από τα ΜΜΕ. Προτεραιότητα του αρμόδιου υπουργείου η στελέχωση της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Χωρίς μόνιμους διορισμούς εκπαιδευτικών στα σχολεία τυπικής εκπαίδευσης πάντα οι υπόλοιπες δομές μη τυπικής εκπαίδευσης θα είναι υποστελεχωμένες.

4) Για το τι θα μπορούσε να γίνει με τις παθογένειες της Δ.Β.Μ. στη χώρα μας.

Ι.Χ: Η Ελλάδα, παρά το γεγονός ότι υιοθέτησε την έννοια της Δ.Β.Μ. αρκετά νωρίς δεν κατάφερε να ακολουθήσει τις περισσότερο αναπτυγμένες χώρες της Ε.Ε. Η διαχρονική ολιγωρία των αρμοδίων φορέων διαμόρφωσε την αντίληψη ότι θεώρησαν

η Δ.Β.Μ είναι ένα θέμα που δεν αφορά την πλειονότητα του κόσμο και δεν έχει σημαντικό ενδιαφέρον, με αποτέλεσμα να σημειωθεί υστέρηση.

Ε.Κ: Δ.Β.Μ. προγράμματα υπάρχουν αρκετά- όχι μόνο από το υπουργείο παιδείας αλλά και από Ο.Α.Ε.Δ., πανεπιστημιακά ιδρύματα, Δ.Ι.Ε.Κ. κ.α. Αναγκαιότητα η πιστοποίηση αυτών των προγραμμάτων και η περαιτέρω σύνδεση της Διά Βίου Μάθησης με την αγορά εργασίας.

Συμπερασματικά και οι δύο παραπάνω συντάκτριες συμφωνούν ότι είναι σημαντικός ο ρόλος του δημοσιογράφου στην επικοινωνία των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, η προβολή των οποίων είναι περίπου ίδιας σημασίας με την ύπαρξή τους. Χαρακτηρίζουν ως ανεπαρκή, με ευθύνη της Πολιτείας και όχι των δημοσιογράφων, την ενημέρωση των πολιτών γύρω από τις δυνατότητες αλλά και τα προγράμματα της Δ.Β.Μ. γενικά και των Σ.Δ.Ε. ειδικά, τονίζοντας πως αποτελεί αναγκαιότητα η αύξηση της προβολή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων μέσω των ΜΜΕ.

4.3 Σύνοψη

Στη σύγχρονη εποχή ο ρόλος των ΜΜΕ ως προς την ενημέρωση των πολιτών για το σύνολο των πτυχών της κοινωνικής, πολιτικής οικονομικής και πολιτιστικής πραγματικότητας, είναι κεφαλαιώδους σημασίας. Καθορίζουν σε σημαντικό βαθμό την ατζέντα της τρέχουσας επικαιρότητας και επηρεάζουν τις εξελίξεις, αποτελώντας καταλυτικό παράγοντα για τη διαμόρφωση της οπτική, ενίοτε και του τρόπου σκέψης, της λεγόμενης κοινής γνώμης. Παράλληλα, τα ΜΜΕ αποτελούν τον βασικότερο δίαυλο επικοινωνίας και μετάδοσης οποιουδήποτε μηνύματος ή πληροφορίας, που απαιτείται προκειμένου να ενημερωθούν τα άτομα και κατ' επέκταση να λειτουργήσουν οι κοινωνικοί θεσμοί. Στη σημερινή «εικονική» πραγματικότητα εξάλλου, για μία σημαντική μερίδα του κόσμου, οτιδήποτε δεν έχει λάβει δημοσιότητα ή δεν έχει μεταδοθεί από τα ΜΜΕ δεν εμπίπτει στη δημόσια σφαίρα ενδιαφέροντος και άρα δεν μπορεί να επηρεάσει.

Η έλλειψη ξεκάθαρης επικοινωνιακής στρατηγικής και η αδιαφορία των αρμόδιων εκπαιδευτικών φορέων να αναζητήσουν σύγχρονους τρόπους επικοινωνίας των εκπαιδευτικών τους προγραμμάτων, εξηγεί, εν μέρει, τη χαμηλή συμμετοχή των πολιτών στα εν λόγω προγράμματα. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των Σ.Δ.Ε. η ανεπαρκής προβολή των οποίων, σε συνδυασμό με την πενιχρή και χωρίς στόχευση

χρηματοδότησή τους, έχει ως αποτέλεσμα να μην γνωστοποιούνται στο ευρύ κοινό τα οφέλη και η σημαντική συνεισφορά τους σε ατομικό, αλλά και κοινωνικό επίπεδο. Η επιδίωξη, από πλευράς των αρμοδίων φορέων επαφής και διαλόγου με τα ΜΜΕ ως προς τη διάθεση ανάλογου χρόνου, η έκδοση δελτίων τύπου για κάθε δραστηριότητα που αφορά εκπαιδευτικές δράσεις στο χώρο των Σ.Δ.Ε. και γενικά της Δ.Β.Μ., αλλά και η διατήρηση ανοιχτών διαύλων με τους δημοσιογράφους που καλύπτουν κυρίως το εκπαιδευτικό ρεπορτάζ, θα μπορούσε να αυξήσει σημαντικά και χωρίς ιδιαίτερα υψηλό κόστος, την προβολή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και κατ' επέκταση το βαθμό ενημέρωσης των πολιτών γύρω από αυτά τα ζητήματα.

Κεφάλαιο 5

Συμπεράσματα

5.1 Τελικές παρατηρήσεις

Οι σύγχρονες κοινωνίες βρίσκονται σε διαδικασία συνεχούς μεταβολής. Για να επιβιώσουν οι άνθρωποι σε ένα ασύμμετρο περιβάλλον είναι αναγκαίο να συγχρονιστούν με τα νέα δεδομένα που έχει δημιουργήσει σε οικουμενικό επίπεδο η κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης. Το πλεόνασμα που υπάρχει ως προς την παραγωγή γνώσης, μεθόδων και ιδεών και η συνεχής επέκταση και ανανέωσή τους, καταδεικνύει πως ότι μαθαίνουν οι άνθρωποι στα πρώτα χρόνια της ζωής τους δεν αποτελούν ικανά εχέγγυα επιβίωσης στην σύγχρονη εποχή. Στο πλαίσιο αυτό, η οργάνωση δικτύων Διά Βίου Μάθησης αποτελεί ένα ανάχωμα στην τάση περιθωριοποίησης ακόμη και ολόκληρων κοινωνικών ομάδων, διασφαλίζοντας την κοινωνική συνοχή και την επανένταξη των ατόμων στην παραγωγική διαδικασία. Η Δ.Β.Μ., όπως αναφέρει ο Κόκκος (Κόκκος, 2007, σελ. 47), με τον «απεριόριστο και αέναο χαρακτήρα της, που καλύπτει όλο το φάσμα της ζωής και περιλαμβάνει όλες ανεξαιρέτως τις μορφές μάθησης, τόσο εκείνες που παρέχονται από κάθε είδους εκπαιδευτικούς φορείς όσο και όλες τις μορφές άτυπης μάθησης», αποτελεί βασικό συστατικό όχι μόνο γιατί συνδέει την επαγγελματική κατάρτιση με την απασχόληση αλλά και γιατί καλλιεργεί στα άτομα την ιδιότητα του ενεργού πολίτη

Την κατεύθυνση αυτή εξυπηρετεί, μεταξύ άλλων και ο εκπαιδευτικός θεσμός των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας. Πρόκειται για έναν θεσμό ο οποίος εξακολουθεί μεν να αναπτύσσεται, αλλά μέσα σε συγκεκριμένα όρια. Σταδιακά και με την πάροδο του χρόνου, τα Σ.Δ.Ε. εκτιμάται ότι θα συρρικνωθούν δεδομένου ότι απευθύνονται σε μια κοινωνία που δεν ξαναγεννάει το ίδιο πρόβλημα. «Σε μια πενταετία θα έχει μειωθεί ο πληθυσμός στον οποίο απευθύνεται ο θεσμός των Σ.Δ.Ε. και ενδεχομένως σε κάποιες περιοχές να έχει εξαλειφτεί και ο λόγος ύπαρξής τους» αναφέρει ο Γ.Γ Νέας Γενιάς και Δ.Β.Μ. (βλ. συνέντευξη στο παράρτημα). Παρόλα αυτά, τα Σ.Δ.Ε., ακόμη και μειωμένα σε αριθμό, θα εξακολουθήσουν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο να υφίστανται. Κλειδί προς αυτή την κατεύθυνση είναι η μελλοντική επέκταση της δράση τους στην επιμόρφωση και ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία, κάτι δηλαδή που ήδη γίνεται σε αυτά που λειτουργούν εντός των σωφρονιστικών καταστημάτων, όπου η πλειονότητα των εκπαιδευομένων είναι αλλοδαποί. Τίποτα

από τα παραπάνω όμως δεν μπορεί να συμβεί εάν προηγουμένως τα Σ.Δ.Ε. δεν ενταχθούν μέσα στις μόνιμες δομές του εκπαιδευτικού συστήματος.

Οι σύγχρονες κοινωνίες καλούνται να κάνουν χρηστή διαχείριση της Διά Βίου Μάθησης εφοδιάζοντας με όλη την απαραίτητη γνώση τους πολίτες τους, έτσι ώστε και οι ίδιες να αποκομίσουν τα οφέλη ενότητας και συνοχής που προκύπτουν μέσα από τη λειτουργία των δομών της. Η συνδρομή των ΜΜΕ προς αυτή την κατεύθυνση είναι καθοριστική και πολύτιμη. Τα ΜΜΕ οφείλουν και πρέπει να προβάλλουν τέτοιου είδους εκπαιδευτικά προγράμματα, χωρίς να απαιτούν ανάλογα οικονομικά ανταλλάγματα για κάθε δράση. Ωστόσο, τον πρώτο ρόλο προς αυτή την κατεύθυνση τον έχει το κράτος και όχι τα ΜΜΕ. Σε ότι αφορά τη Δ.Β.Μ. και ειδικά τα Σ.Δ.Ε., τα κονδύλια που δαπανώνται για την ενημέρωση των πολιτών είναι ελάχιστα, με αποτέλεσμα το μήνυμα εντέλει να φθάνει δύσκολα στον τελικό αποδέκτη. Από την άλλη η μεγάλη διασπορά, ενός ούτως ή άλλως μικρού προϋπολογισμού, δεν εξυπηρετεί ούτε το στόχο, ούτε το σκοπό μίας επικοινωνιακής στρατηγικής που θέλει να στοχεύει στο σύνολο του πληθυσμού.

Η Διά Βίου Μάθηση, απευθύνεται σε όλο τον ενήλικο πληθυσμό, και όχι μόνο στις μερικές δεκάδες χιλιάδες, ανά έτος, νεοεισαχθέντες στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Ως εκ τούτου, η Πολιτεία, για να αποκτήσει πρόσβαση και ταυτόχρονα να προσεγγίσει και να ενημερώσει ένα τέτοιο πληθυσμιακό μέγεθος, αποτελούμενο από ετερόκλητες κοινωνικές ομάδες και άτομα με ιδιαιτερότητες, χρειάζεται να επενδύσει πόρους και εν συνεχεία να προχωρήσει σε περαιτέρω θεσμικές πρωτοβουλίες. Η παρατεταμένη ύφεση της ελληνικής οικονομίας δημιούργησε ή επέτεινε τα ήδη υπάρχοντα προβλήματα έλλειψης κονδυλίων και σταθερής ροής χρηματοδότησης που ευθύς εξαρχής αντιμετώπισε ο θεσμός της Δ.Β.Μ. και των Σ.Δ.Ε. στη χώρα μας. Τα αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης είναι άλλωστε ευδιάκριτα όχι μόνο στην προβολή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, αλλά εν γένει στη λειτουργία τους. Η ένταξη της χρηματοδότησης των Σ.Δ.Ε. στον επίσημο προϋπολογισμό του Υπουργείου Παιδείας, η σύνδεση τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης, ο τερματισμός της ύπαρξης εκπαιδευτικού προσωπικού πολλών ταχυτήτων και διαφορετικών μισθολογίων στις δομές της Δ.Β.Μ και η ενίσχυση της προβολής των κάθε είδους εκπαιδευτικών προγραμμάτων που αφορούν τους ενήλικες, θα αποτελούσαν σημαντικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση.

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα έχει πληγεί από την εν εξελίξει βαθιά δημοσιονομική κρίση, καθώς και τη μείωση των δημόσιων δαπανών στην

εκπαίδευση. Παρά την εισροή κοινοτικών κονδυλίων, μέσω κυρίως του ΕΣΠΑ, στις εκπαιδευτικές δομές εξακολουθούν να υφίστανται χρόνιες αδυναμίες, οι οποίες, σε πολλές περιπτώσεις, έχουν επιδεινωθεί, με πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα τη μείωση της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, την ολοένα και πιο δύσκολη μετάβαση από το σχολείο στην εργασία, τους αδύναμους δεσμούς μεταξύ εκπαίδευσης και κατάρτισης και αγοράς εργασίας και τέλος, την πολύ χαμηλή συμμετοχή στη Δ.Β.Μ..

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών και για την αντιμετώπιση αυτών των αδυναμιών, έχουν προωθηθεί σημαντικές μεταρρυθμίσεις, μέσα στα περιορισμένα περιθώρια που επιτρέπει η προσπάθεια για τη δημοσιονομική εξυγίανση της χώρας, επιφέροντας σταδιακά βελτιώσεις στον τομέα της εκπαίδευσης. Η ολοκλήρωση και αποτελεσματική εφαρμογή αυτών των μεταρρυθμίσεων παραμένει πρωταρχικής σημασίας και αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους για τη νέα προγραμματική περίοδο. Αμφότερες οι στρατηγικές αποσκοπούν στην εναρμόνιση των εγχώριων φορέων με τους όρους που προβλέπει η ΕΕ για τη λήψη και απορρόφηση της χρηματοδότησης από τα Διαρθρωτικά και Επενδυτικά της Ταμεία, με στόχο τον εμπλουτισμό και την ποιοτική αναβάθμιση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Ο βαθμός υλοποίησης αυτών των στρατηγικών αναμένεται να αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα τόσο για τις μελλοντικές εξελίξεις στον τομέα της Διά Βίου Μάθησης, όσο και για τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου λειτουργίας της εκπαίδευσης και κατάρτισης στη χώρα μας.

Βιβλιογραφία

Βεργίδης, Δ. (1998). Σύγχρονες Οικονομικές και Κοινωνικές Εξελίξεις στην Ελλάδα και Ανοικτή Εκπαίδευση, Στο Δ. Βεργίδης, Α. Λιοναράκης, Α. Λυκουργιώτης, Β. Μακράκης και Χ. Ματραλής, (επιμ.). *Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, Τομ. Α', Θεσμοί και Λειτουργίες. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Βεκρής, Λ. (2010). «Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: Ένα ευρωπαϊκό πειραματικό πρόγραμμα κατά του κοινωνικού αποκλεισμού – η ελληνική εκδοχή», στο Βεκρής, Λ. και Χοντουλίδου, Ε. (επιμ.), *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας*, Αθήνα: ΓΓΒΔΜ-ΙΔΕΚΕ (Δεύτερη έκδοση), σελ. 15-26.

Βερβενιώτη, Γ. (2010). Κοινωνικός γραμματισμός. Στο Βεκρής, Λ., Χοντουλίδου Ε. (επιμ.). *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας*. Αθήνα: Γ.Γ.Δ.Β.Μ. - Ι.Δ.ΕΚ.Ε., σελ. 209-218.

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχιμο.

Δαγδιλέλης, Β. (2010). Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών και ο πληροφορικός / τεχνολογικός εγγραμματισμός. Στο Βεκρής, Λ., Χοντουλίδου Ε. (επιμ.). *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας*. Αθήνα: Γ.Γ.Δ.Β.Μ. - Ι.Δ.ΕΚ.Ε.

Ελληνική Δημοκρατία, (1997). Νόμος υπ' αριθμ. 2525/1997, άρθρο 5 «Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας», *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας*, 188 (23 Σεπτεμβρίου), σελ. 6674.

Ελληνική Δημοκρατία, (2005). Νόμος υπ' αριθμ. 3369/2005, «Συστηματοποίηση της Διά Βίου Μάθησης και άλλες διατάξεις», *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας*, 171 (6 Ιουλίου), σσ. 2793-2803.

Ελληνική Δημοκρατία, (2010). Νόμος υπ' αριθμ. 3879/2010, «Ανάπτυξη της Διά Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις», *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας*, 163 (21 Σεπτεμβρίου), σελ. 3401-3426.

Ελληνική Δημοκρατία, (2013). Νόμος υπ' αριθμ. 4186/2013, «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις», *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας*, 193 (17 Σεπτεμβρίου), σελ. 3130-3132.

Ελληνική Δημοκρατία, (2014). Απόφαση υπ' αριθμ. 5953/2014, «Κανονισμός Οργάνωσης και Λειτουργίας των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.)», *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας*, 1861 (8 Ιουλίου), σσ. 23555-23561.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015α), «Eurydice, Structural Indicators for Monitoring Education and Training Systems in Europe — 2015», http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/190EN.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015β), «Memorandum of Understanding between the European Commission, acting on behalf of the European Stability Mechanism, and the Hellenic Republic and the Bank of Greece», http://ec.europa.eu/economy_finance/assistance_eu_ms/greek_loan_facility/pdf/01_mou_20150811_en.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016γ), Δείκτης ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας (DESI) 2016, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/european-digital-progress-report-edpr-country-profiles>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016δ), «Compliance Report; the Third Economic Adjustment Programme for Greece — First Review», http://ec.europa.eu/economy_finance/assistance_eu_ms/greek_loan_facility/pdf/cr_full_to_ewg_en.pdf

I.NE.ΔΙ.ΒΙ.Μ. (2016). *Απόφαση Υλοποίησης με τα ίδια μέσα των Υποέργων 1,2,3,4,5 «Στήριξη και Παρακολούθηση του εκπαιδευτικού έργου» της Πράξης «Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας» με κωδικό ΟΠΣ 5000045*. (Αναρτητέα στο διαδίκτυο με ΑΔΑ:71ΕΩ46ΨΖΣΠ-ΝΣ1).

Καραλής, Θ., (2009). Η εξέλιξη της Εκπαίδευσης Ενηλίκων στην Ελλάδα. Στο Βεργίδης Δ., Κόκκος, Αλ. (επιμ.). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: διεθνείς προσεγγίσεις και ελληνικές διαδρομές*. Αθήνα: Μεταίχμιο, σσ.17-42.

Κόκκος, Α. (1998). Αρχές Μάθησης Ενηλίκων. Στο: Α. Κόκκος, Α. Λιοναράκης, & Χ. Ματραλής (επιμ.), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Σχέσεις διδασκόντων- διδασκομένων* (Τόμος Β', σελ.19-50). Πάτρα: Ε.Α.Π.

Κόκκος, Α. (2005). Χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευομένων και προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης. Στο: Κόκκος, Α. (2005). *Μεθοδολογία Εκπαίδευσης Ενηλίκων: Θεωρητικό πλαίσιο και προϋποθέσεις μάθησης*. (τόμος Α'). Πάτρα: Ε.Α.Π.

Κουμέντος, Γ. (2006). *Τηλεόραση, παιδί και σχολείο*, Αθήνα. Διηλεκές

Κρίβας, Σ., Καγκαλίδου Ζ. (2010). Σύνδεση του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας με την αγορά εργασίας μέσω της εγκαθίδρυσης του θεσμού Συμβουλευτική για τη Σταδιοδρομία. Στο Βεκρής, Λ., Χοντουλίδου Ε. (επιμ.). *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας*. Αθήνα Γ.Γ.Δ.Β.Μ. - Ι.Δ.ΕΚ.Ε.

McQuail, D. (2003). *Η Θεωρία της Μαζικής Επικοινωνίας για τον 21ο Αιώνα*, Μτφρ. Κ. Μεταξά. Αθήνα: Καστανιώτης

Λευθεριώτου, Π. (2009). Ο ρόλος και η εκπαίδευση των εκπαιδευτών ενηλίκων στην Ελλάδα: ιστορική αναδρομή και σύγχρονη πραγματικότητα. Στο Βεργίδης Δ., Κόκκος, Αλ. (επιμ.). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: διεθνείς προσεγγίσεις και ελληνικές διαδρομές*. Αθήνα: Μεταίχμιο, σσ. 271-305.

Μουζάκης, Χ. (2006). *Η εκπαίδευση ενηλίκων στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ι.Δ.ΕΚ.Ε.

Matelski, M. J. (1991). *TV news ethics*. Boston: Focal Press

ΟΟΣΑ (2015), «Education at a Glance», <http://www.oecd.org/edu/education-at-a-glance-19991487.htm>

ΟΟΣΑ (2016α), «Skills Matter: Further Results from the Survey of Adult Skills», <http://www.oecd.org/edu/skills-matter-9789264258051-en.htm>

Παπαθανασόπουλος, Στ. & Κομνηνού, Μ. (2000). *Ζητήματα Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας*. Αθήνα: Καστανιώτη.

Παπαχρίστου, Θ., Βιδάλη, Τ., Μήτρου, Λ. & Τάκη, Α. (2006). *Το δικαίωμα συμμετοχής στην κοινωνία της πληροφορίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.

Παλιός, Ζ. (2003). *Κατάρτιση και Απασχόληση*. Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

Πολίτης, Π. (2013). *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός. Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης: Το επικοινωνιακό πλαίσιο και η γλώσσα τους*.

Πρόκου, Ελ. (2007). «Η "κυβερνητική στρατηγική" για τη διά βίου εκπαίδευση στην Ευρώπη και την Ελλάδα», Στο περιοδικό *Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη*, 2:2, σελ. 179-192.

Rogers, A. (1999). *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.

Schultz, T. (1963). *The Economic Value of Education*. New York: Columbia University Press.

Χαλκιά, Κ. (2010). Επιστημονικός γραμματισμός: Ο γραμματισμός στις φυσικές επιστήμες και την τεχνολογία. Στο Βεκρής, Λ., Χοντουλίδου, Ε. (επιμ.). *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας*. Αθήνα Γ.Γ.Δ.Β.Μ.-Ι.Δ.ΕΚ.Ε.

Χατζηθεογάρους, Π. (2010). *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας*. Εκπαιδευτικό Υλικό. Αθήνα: Γ.Γ.Δ.Β.Μ. - Ι.Δ.ΕΚ.Ε.

Χοντολίδου, Σ. (2010). Το πρόγραμμα σπουδών του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας. Στο Βεκρής, Λ., Χοντουλίδου, Ε. (επιμ.). *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας*. Αθήνα Γ.Γ.Δ.Β.Μ. - Ι.Δ.ΕΚ.Ε.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Συνεντεύξεις

1) Παιδαγωγός Παπαγεωργίου, Γενικός Γραμματέας Νέας Γενιάς και Διά Βίου Μάθησης

Ερώτηση: Ποια είναι η κατάσταση της Διά Βίου Μάθησης στη χώρα μας;

Απάντηση: Η Διά Βίου Μάθηση ξεκινάει δυναμικά τη δεκαετία του 2000, όταν και δόθηκε μία περισσότερο ευρωπαϊκή κατεύθυνση αναφορικά με το πως θα πρέπει όλοι οι ενήλικες, να εκπαιδούνται, να επιμορφώνονται, να παίρνουν όλο και περισσότερες γνώσεις είτε για να μένουν ενεργοί μέσα στον επαγγελματικό τους χώρο, είτε για να καλύψουν κενά τα οποία είχαν διαπιστωθεί κατά το τέλος των δεκαετιών του 20^{ου} αιώνα στη γενική τους εκπαίδευση. Η υπόθεση της Διά Βίου Μάθησης έχει περάσει τα πάνδεινα, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στις περισσότερες από τις 28 χώρες της Ε.Ε., διότι η κατεύθυνση δεν ήταν πάντοτε συγκεκριμένη και ευνόητη. Όταν λέμε Διά Βίου Μάθηση, μπορούμε να κατευθυνθούμε απλά και μόνο στις επαγγελματικές δεξιότητες, δηλαδή να κάνεις μία συνεχιζόμενη κατάρτιση για να δημιουργήσεις έναν θεμιτό ή αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ των εργαζομένων μέσα στο χώρο εργασίας, ή μπορείς να κάνεις κάτι που έχει πραγματικά κοινωνικό αποτέλεσμα. Η παραγωγή κοινωνικού αποτελέσματος είναι και ο σκοπός της διοίκησης του υπουργείου κατά τη συγκεκριμένη περίοδο, με στόχο να προχωρήσει και να εντατικοποιήσει τις δράσεις που υλοποιούνται στη γενική εκπαίδευση των ενηλίκων. Επιδιώκουμε να δημιουργήσουμε ενήλικες οι οποίοι θα τύχουν μιας προσφερόμενης εκπαίδευσης για να καλύψουν τα κενά που δημιουργήθηκαν από άλλες συνθήκες και από άλλους λόγους στο παρελθόν της εκπαιδευτικής τους ζωής. Δυστυχώς, η είσοδος της χώρας στα μνημόνια οδήγησε το 2013 σε συγχώνευση τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς με τη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης, παρά το γεγονός ότι η κάθε μια απευθύνεται σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες με διαφορετικές ανάγκες».

Ερώτηση: Τα κονδύλια που απαιτούνται για την ολοκλήρωση των σχετικών στόχων που έχουν τεθεί στη ΔΒΜ, υπάρχουν;

Απάντηση: Όταν μιλάμε για Διά Βίου Μάθηση, μιλάμε για όλο τον πληθυσμό, δεν μιλάμε για τα 90 χιλιάδες ανά έτος εισερχόμενα παιδιά στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Μιλάμε για έναν πληθυσμό ο οποίος είναι δύσκολα προσβάσιμος, έχει

ιδιαιτερότητες και που θα πρέπει να τοποθετήσει κάποιος αρκετά χρήματα επάνω του ώστε να καταφέρει να τον προσεγγίσει. Συνεπώς αντιλαμβάνεστε ότι με τον προηγούμενο σχεδιασμό σίγουρα δεν υπήρχαν. Όταν βλέπουμε πως το ΕΣΠΑ της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου 2007-2013 και το ΕΣΠΑ της τωρινής προγραμματικής περιόδου 2014-2020 είχαν μία μείωση που έφθανε το 70% για τη Διά Βίου Μάθηση στον συγκεκριμένο άξονα, γίνεται κατανοητό ότι σίγουρα δεν υπήρχαν τα αναγκαία κονδύλια.

Ερώτηση: Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας αποτελούν μία σημαντική παράμετρος της Δ.Β.Μ., ως προς αυτά ποιες είναι οι προτεραιότητες του υπουργείου;

Απάντηση: Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, κατά τα τελευταία 3 χρόνια έγιναν το επίκεντρο της Γενικής Γραμματείας Διά Βίου Μάθησης σε μία προσπάθεια να αναδειχθούν και ταυτόχρονα να διευρυνθούν ως παρεχόμενη δυνατότητα. Είναι στην πραγματικότητα ίσως και η μοναδική πτυχή στην οποία αυξήσαμε συνεχόμενα τον σχετικό προϋπολογισμό. Ιδρύσαμε νέα Σ.Δ.Ε., ως επί το πλείστον μέσα στις φυλακές για να καλύψουμε αυτόν τον ειδικό πληθυσμό ο οποίος έχει και μεγαλύτερη αναγκαιότητα στην εκπαίδευση. Αμέσως μετά προσθέσαμε και άλλα κονδύλια τα οποία μπορέσαμε να εξασφαλίσουμε από άλλες πηγές, ώστε να φτάσουμε σήμερα να έχουμε κοντά στους 5 χιλιάδες επωφελούμενους ανά έτος. Πρόκειται για ανθρώπους οι οποίοι είτε δεν είχαν τη δυνατότητα, είτε κάτι συνέβη στην πορεία της ζωής τους που δεν τους επέτρεψε να πάρουν το πρώτο εκπαιδευτικό τους απολυτήριο. Ως προς αυτή την κατεύθυνση είναι αναγκαιότητα και η συνεργασία της κεντρικής διοίκησης με τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το ζήτημα έχει δύο πτυχές. Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας ξεκίνησαν ως χρηματοδοτούμενα από το ΕΣΠΑ, όσο αυτό δεν γίνεται μια συγκεκριμένη λειτουργία του κρατικού προϋπολογισμού, δεν μπορεί να έχει και τη διοικητική συνέχεια που απαιτεί να έχει μια εκπαιδευτική δομή. Δηλαδή έχεις περιόδους και ταχύτητες οι οποίες ακολουθούν το ΕΣΠΑ και όχι την πραγματική αναγκαιότητα μίας τυπικής δομής. Μπορεί η εκπαίδευση που παρέχουν τα Σ.Δ.Ε. να μην είναι τυπική, αλλά η διαδικασία τους (δηλ. η επανάληψή τους ανά περίοδο) είναι. Ως εκ τούτου πρέπει να έχεις προλάβει όλη τη διαδικασία για την επαναλειτουργία τους τον επόμενο χρόνο. Το ΕΣΠΑ όμως λειτουργεί ακριβώς αντίθετα, όχι σαν κάτι επαναλαμβανόμενο, αλλά «σαν μια και έξω». Αυτό μπορέσαμε να το διορθώσουμε δημιουργώντας μεγαλύτερες περιόδους ΕΣΠΑ. Δηλαδή, λειτουργώντας τη μία χρονιά όχι για την επόμενη, αλλά για τα δύο-τρία επόμενα

χρόνια έχοντας ως στόχο να μπορέσουμε να πιάσουμε όλη την προγραμματική περίοδο. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν 62 Σ.Δ.Ε. και ο αριθμός τους θα αυξηθεί κι άλλο μέχρι το τέλος του χρόνου και μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2019. Πρέπει κάποια στιγμή τα Σ.Δ.Ε. να ενταχθούν μέσα στις μόνιμες δομές του εκπαιδευτικού συστήματος. Ωστόσο πρόκειται για έναν θεσμό που σκοπός του είναι να επιμορφώσει, σε μια κοινωνία που δεν ξαναγεννάει το ίδιο πρόβλημα. Από τα 62 Σ.Δ.Ε. σε μια πενταετία θα έχει μειωθεί ο πληθυσμός στον οποίο απευθύνεται ο εν' λόγω θεσμός και ενδεχομένως σε κάποιες περιοχές να έχει εξαλειφτεί και ο λόγος ύπαρξής τους.

Ερώτηση: Θα μπορούσαν τα Σ.Δ.Ε. να χρησιμοποιηθούν και για την ομαλή ένταξη μεταναστών στην ελληνική κοινωνία;

Απάντηση: Σε ότι αφορά τα Σ.Δ.Ε. λόγω του ΕΣΠΑ, υπάρχει ένα ζήτημα αναφορικά με το εάν κάποιος είναι έλληνας πολίτης ή όχι για να έχει δικαίωμα συμμετοχής. Ωστόσο τέτοια θέματα έχουν λυθεί, για παράδειγμα στα Σ.Δ.Ε. που λειτουργούν στις φυλακές. Εκεί προσέρχεται πολύ μεγάλος αριθμός κρατουμένων που δεν έχουν την ελληνική υπηκοότητα και δεν έχουμε κανένα πρόβλημα στο να τους εντάξουμε μέσα στα Σ.Δ.Ε.. Σε ότι αφορά κάποιον μετανάστη που μένει μακροχρόνια στη χώρα, εάν ο σκοπός του είναι να ενταχθεί σε ένα σύστημα ισότιμα με τους άλλους πολίτες, τότε σίγουρα θα χρειάζεται ένα απολυτήριο τυπικής εκπαίδευσης. Η μόνη δυνατότητα αυτή τη στιγμή, ετεχρονισμένα για κάποιον ενήλικα να πάρει απολυτήριο τυπικής εκπαίδευσης είναι τα Σ.Δ.Ε.. Συνεπώς, προωθούμε αυτή τη δυνατότητα, δεν την ανακόπτουμε. Πλέον δεν προσπαθούμε να κερδίσουμε χρήματα τα οποία θα πήγαιναν στα Σ.Δ.Ε., προσπαθούμε να δώσουμε όλο και περισσότερα. Ενδεικτικά να σημειώσω ότι η τελευταία αύξηση του προϋπολογισμού των Σ.Δ.Ε. ήταν 9 εκατομμύρια ευρώ.

Ερώτηση: Ποιος είναι ο προϋπολογισμός των Σ.Δ.Ε.;

Απάντηση: Το μόνο βέβαιο είναι πως ο προϋπολογισμός όσος και αν είναι δεν φτάνει. Το να έχουμε 20 εκατομμύρια ευρώ αυτή την προγραμματική περίοδο, μπορεί να φαίνεται μεγάλο ως ποσό, αλλά σκεφτείτε ότι μία προγραμματική περίοδο π.χ 2014-2020, θα βγάλει το λιγότερο 60 χιλιάδες απόφοιτους.

Ερώτηση: Πιστεύεται ότι τα Σ.Δ.Ε. ανταποκρίνονται στο ρόλο τους να δώσουν μία δεύτερη ευκαιρία στους εκπαιδευομένους τους;

Απάντηση: Σύμφωνα με ορισμένα στοιχεία που υπάρχουν, από ιδρύσεως των Σ.Δ.Ε., υπάρχει ένας αριθμός αποφοίτων που κατάφερε να πάρει μέχρι και πτυχίο πανεπιστημίου. Από την άλλη πλευρά θα ήθελα να σταθώ ιδιαίτερα και σε ένα

πρόγραμμα επιμόρφωσης που ξεκίνησε η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς μαζί με το Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, στο οποίο προσήλθαν με μεγάλη χαρά και θέληση οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές από τις μονάδες των Σ.Δ.Ε.. Πρόκειται για κάτι που έχει αποτελέσματα τόσο στον επωφελούμενο όσο και σε αυτόν που εργάζεται μέσα στα Σ.Δ.Ε.. Δημιουργούνται σχέσεις σεβασμού μέσα σε αυτά τα σχολεία. Όταν βλέπεις έναν μεγάλο άνθρωπο που λέει θα ξανακαθίσω να διαβάσω γιατί κάτι δεν πήγε σωστά στη ζωή μου, τότε σαν εκπαιδευτικός αντιλαμβάνεσαι και μια άλλη πτυχή αυτής της διδακτικής δυνατότητας. Δεν πρόκειται για μια πεπατημένη οδό, του στυλ ότι παίρνω ένα παιδί και του μαθαίνω γράμματα. Στην προκειμένη περίπτωση παίρνεις έναν άνθρωπο ο οποίος είναι κουρασμένος από τη ζωή και έχει τη θέληση να μάθει και γι αυτό αισθάνεσαι μία τεράστια υποχρέωση. Αυτό είναι κάτι που το διαβάσαμε κατά κάποιο τρόπο στις συμμετοχές και στα αποτελέσματα κατά τη διάρκεια του προγράμματος επιμόρφωσης που δόθηκε για τους εκπαιδευτικούς και τους διοικητικούς των Σ.Δ.Ε..

2) Λάμπρος Γκιόλιας, καθηγητής Πληροφορικής, Σ.Δ.Ε. Ορχομενού

Ερώτηση: Ποια είναι η εμπειρία σας, από την ενασχόλησή σας με τα Σ.Δ.Ε.;

Απάντηση: Πρόκειται για έναν χώρο που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Οι εκπαιδευόμενοι είναι απόλυτα συνειδητοποιημένοι, έχουν στόχους, όρεξη για μάθηση, κάτι που καθιστά το έργο μας πιο ευχάριστο. Οι εκπαιδευτές είναι καταρτισμένοι και επιτελούν το έργο τους με ιδιαίτερη ευαισθησία. Το κλίμα είναι θετικό και η συνεργασία σε γενικές γραμμές άψογη κάτι που αποτυπώνεται και στο εκπαιδευτικό αποτέλεσμα.

Ερώτηση: Ποιες είναι οι βασικές τεχνικές που εφαρμόζετε κατά την εκπαιδευτική διαδικασία;

Απάντηση: Αναλογιζόμενοι το γεγονός ότι απευθυνόμαστε σε ενήλικες και βάση της ειδικότητας μου ως Πληροφορικός, χρησιμοποιώ συστηματικά τον καταγιισμό ιδεών, την επίδειξη και εργασία σε ομάδες.

Ερώτηση: Ποια είναι η γνώμη σας για τις οικονομικές απολαβές σας και τη χρηματοδότηση των Σ.Δ.Ε.; Υπάρχουν προβλήματα ως προς την υλικοτεχνική υποδομή;

Απάντηση: Οι οικονομικές απολαβές ακολουθούν τις γενικότερες αμοιβές του εκπαιδευτή ενηλίκων. Για τους πιστοποιημένους εκπαιδευτές είναι ικανοποιητικές, ωστόσο υπάρχουν κατά καιρούς αλλαγές στον τρόπο κρατήσεων, στην απόδειξη δαπάνης, στον τίτλος κτήσης ΑΚΑΓΕ και την τρέχουσα χρονιά και με το ΙΚΑ. Το καθαρό ποσό επομένως παρουσιάζει αλλαγές από χρονιά σε χρονιά. Η χρηματοδότηση των Σ.Δ.Ε. τα τελευταία χρόνια είναι αρκετά μειωμένη και η ροή των χρημάτων, τόσο στα σχολεία όσο και για τις αμοιβές των εκπαιδευτών. Επίσης παρουσιάζει σημαντικές καθυστερήσεις με αποτέλεσμα το γεγονός να προκαλεί την αγανάκτηση των εκπαιδευτών. Ως προς την υλικοτεχνική υποδομή εμφανίζονται διαφοροποιήσεις από Σ.Δ.Ε. σε Σ.Δ.Ε. και γενικότερα δεν υπάρχει ολοκληρωμένη υποστήριξη, ούτε σημαντική χρηματοδότηση για τη βελτίωση του εκπαιδευτικού και διοικητικού έργου.

Ερώτηση: Ποια είναι η χρησιμότητα του θεσμού των Σ.Δ.Ε. και με ποιους τρόπους θεωρείται ότι μπορεί να βελτιωθεί το παραγόμενο έργο τους;

Απάντηση: Τα Σ.Δ.Ε. καλύπτουν την ανάγκη που υπάρχει για την απόκτηση απολυτηρίου γυμνασίου σε ενήλικες απόφοιτους δημοτικού. Η χρησιμότητά τους είναι σημαντική γιατί περιλαμβάνουν ευέλικτο πρόγραμμα σπουδών με καινοτόμες εκπαιδευτικές δράσεις και τρόπο προσέγγισης των γραμματισμών. Για τη βελτίωση του έργου σαφώς απαιτείται καλύτερη διοικητική οργάνωση και έγκαιρη τοποθέτηση της ομάδας έργου, τακτική ροή χρηματοδότησης και πληρωμής των εκπαιδευτών, υποστήριξη της υλικοτεχνικής υποδομής των σχολείων, οργάνωση επιμορφώσεων των εκπαιδευτών, δημιουργία μητρώου εκπαιδευτών για την αποφυγή συνεχών προσκλήσεων ελέγχου δικαιολογητικών ενστάσεων κλπ..

Ερώτηση: Ανταποκρίνονται στο ρόλο τους να δώσουν μια δεύτερη ευκαιρία στους εκπαιδευόμενους τους;

Απάντηση: Παρ' όλες τις παραπάνω δυσκολίες πραγματικά ανταποκρίνονται στο ρόλο τους και η συντριπτική πλειοψηφία των αποφοίτων αναφέρουν ως θετική την εμπειρία τους από το σχολείο, όχι μόνο για την απόκτηση του απολυτηρίου τίτλου, αλλά και για την ευκαιρία να λάβουν ευρύτερες γνώσεις, να κοινωνικοποιηθούν, να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση, στοιχεία που δεν είναι δεδομένα για όλους.

3) Δήμητρα Διγαλέτου, μαθηματικός Σ.Δ.Ε. Αλιβερίου

Ερώτηση: Ποια είναι η εμπειρία σας, από την ενασχόλησή σας με τα Σ.Δ.Ε.;

Απάντηση: Τα τελευταία χρόνια που εργάζομαι και ως εκπαιδευτρια σε Σ.Δ.Ε., αισθάνομαι ότι εξελίσσομαι και βελτιώνομαι συνεχώς ως εκπαιδευτικός. Το πρόγραμμα των Σ.Δ.Ε., εκτός από πρωτοποριακό και καινοτόμο, είναι ένα αρκετά απαιτητικό πρόγραμμα, αφού πρέπει να προσαρμόζω κάθε φορά το αντικείμενό μου στις ανάγκες και στις ιδιαιτερότητες των εκπαιδευομένων μου. Στα Σ.Δ.Ε. γνωρίζω ανθρώπους απλούς, συχνά «ταλαιπωρημένους» από τις συνθήκες βιοπορισμού τους, με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, που στην αρχή είναι αρκετά διστακτικοί και συνεσταλμένοι, ίσως γιατί φοβούνται και λίγο περισσότερο το μάθημά μου, τα μαθηματικά. Γρήγορα όμως αλλάζουν στάση, ενθουσιάζονται με το μάθημα και γενικά το σχολικό κλίμα, αφού ξεφεύγουν από την καθημερινότητά τους. Έχω επίσης παρατηρήσει ότι η μάθηση νέων εννοιών, όταν προκύπτει από πρότερες γνώσεις, συμβάλλει στην αυτοπεποίθησή τους, στην ενδυνάμωση της αυτενέργειας κ.ά.

Ερώτηση: Ποιες είναι οι βασικές τεχνικές που εφαρμόζετε κατά την εκπαιδευτική διαδικασία;

Απάντηση: Γενικά μου αρέσει να έχω ποικιλία στις τεχνικές που χρησιμοποιώ κατά την εκπαιδευτική διαδικασία και όταν μου δίνεται η ευκαιρία, δυστυχώς όχι όσο συχνά όσο θα ήθελα, προσπαθώ να εφαρμόζω τις καινούριες τεχνικές ενηλίκων που έχω παρακολουθήσει από διάφορες επιμορφώσεις και βιωματικά σεμινάρια. Όμως, για το αντικείμενό μου, τα μαθηματικά, οι ερωτήσεις – απαντήσεις, οι επιδείξεις, το εκπαιδευτικό παιχνίδι, η συζήτηση και η εμπλουτισμένη εισήγηση εφαρμόζονται σε καθημερινή σχεδόν βάση, αφού άμεσα τους ενεργοποιούν και τους εμπλέκουν εύκολα στη μαθησιακή διαδικασία. Το βασικό στοιχείο του μαθήματος πρέπει να είναι η σύνδεσή του με πραγματικές καταστάσεις ενώ στα φύλλα εργασίας που τους δίνω δουλεύουν ομαδικά. Τα θέματα αφορούν σε προβλήματα της καθημερινότητάς τους, εμπειρίες τους ή άλλα ζητήματα που τους κεντρίζουν το ενδιαφέρον.

Ερώτηση: Ποια είναι η γνώμη σας για τις οικονομικές απολαβές σας και τη χρηματοδότηση των Σ.Δ.Ε.; Υπάρχουν προβλήματα ως προς την υλικοτεχνική υποδομή;

Απάντηση: Τα χρήματα ίσως για κάποιους φαίνονται πολλά, αλλά όχι, με τίποτα δεν είναι, ειδικά όταν έχεις να διανύσεις χιλιόμετρα για να φτάσεις στο σχολείο όπου διδάσκεις. Τα τελευταία χρόνια πληρωνόμαστε πολύ αργότερα από την ημέρα που απολυόμαστε και οι κρατήσεις είναι όλο και περισσότερες. Ο φορέας των Σ.Δ.Ε., το

I.NE.DI.BI.M. γνωρίζω ότι αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα οργάνωσης και χρηματοδότησης με αποτέλεσμα να αργοπορεί και η τοποθέτησή μας, με ότι προβλήματα αυτό συνεπάγεται. Ευελπιστούμε ότι η κατάσταση αυτή θα εξομαλυνθεί κάποτε. Τώρα, όσον αφορά στην υλικοτεχνική υποδομή, δυστυχώς στο Σ.Δ.Ε. που είμαι, στο εργαστήριο πληροφορικής χανόταν αρκετά συχνά η σύνδεση στο διαδίκτυο ή οι μισοί υπολογιστές δεν άνοιγαν. Δεν υπήρχαν πολλά υλικά για κατασκευές και προσπαθούσαμε πάντα να προσαρμοζόμαστε σε ότι βρίσκαμε. Ευτυχώς, είχαμε μεγάλη βοήθεια και στήριξη σε αυτό από τη Διεύθυνση που μας προμήθευε το υλικό που χρειαζόμασταν.

Ερώτηση: Ποια είναι η χρησιμότητα του θεσμού των Σ.Δ.Ε. και με ποιους τρόπους θεωρείται ότι μπορεί να βελτιωθεί το παραγόμενο έργο τους;

Απάντηση: Ο θεσμός των Σ.Δ.Ε. απευθύνεται σε κοινωνικά ευάλωτους ανθρώπους, που δεν έχουν ολοκληρώσει τη βασική τους εκπαίδευση την εποχή που έπρεπε, οπότε στερούνται βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων. Τα Σ.Δ.Ε. αποσκοπούν στην επανένταξη αυτών των ανθρώπων στην εκπαίδευση και κατ' επέκταση στην άνοδό τους στον κοινωνικό και επαγγελματικό τους περίγυρο. Η απόκτηση ενός απολυτηρίου ισότιμου του Γυμνασίου αποτελεί για τους περισσότερους από αυτούς σημαντικό εφόδιο για εύρεση εργασίας ή βελτίωσης της εργασίας τους. Αυτό όμως που παρατηρώ κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους σε Σ.Δ.Ε., έχει να κάνει με πόσο πολύ ενισχύεται η αυτοεκτίμησή τους, ενδυναμώνεται η αυτοπεποίθησή τους και γίνονται πιο κοινωνικοί, συνεργάσιμοι και διαλλακτικοί. Το παραγόμενο έργο των Σ.Δ.Ε. θα βελτιωθεί σε μεγάλο βαθμό όταν θα υπάρχει στα σχολεία πλήρης στελέχωση από εκπαιδευτές και συμβούλους από την αρχή της σχολικής χρονιάς, ικανούς να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις του προγράμματος και με ειλικρινές ενδιαφέρον για την ποιότητα της εκπαίδευσης και φυσικά, όταν δοθούν περισσότερα κίνητρα από τους τοπικούς φορείς για εύρεση εργασίας. Δυστυχώς, ακόμα και σήμερα, υπάρχει πολύς κόσμος που είτε δε γνωρίζει το πρόγραμμα των Σ.Δ.Ε., είτε το γνωρίζει, αλλά θεωρεί ότι δεν του χρειάζεται.

Ερώτηση: Ανταποκρίνονται στον ρόλο τους να δώσουν μια δεύτερη ευκαιρία στους εκπαιδευόμενους τους;

Απάντηση: Θεωρώ ότι ανταποκρίνονται στον ρόλο τους να δώσουν μια δεύτερη ευκαιρία. Ιδιαίτερα μετά την οδηγία από την Ευρωπαϊκή Ένωση ότι μετά το 2020, νομίζω, όλοι οι εργαζόμενοι στις εταιρίες πρέπει να έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική τους εκπαίδευση, αλλιώς χάνουν την εργασία τους. Από την άλλη και οι

δημόσιες προκηρύξεις που έχουν ως προαπαιτούμενο το απολυτήριο Γυμνασίου, έχουν οδηγήσει σε αισθητή αύξηση των εκπαιδευομένων στο σχολείο που υπηρετώ. Αν και αρχικά, φαίνεται σαν να αναγκάζονται να έρχονται στο σχολείο, το πρωτοποριακό και ευέλικτο πρόγραμμα των Σ.Δ.Ε. τους προσελκύει και τελικά καταφέρνει να κερδίσει και τους πιο δύσπιστους.

4) Ιωάννης Νταρλαδήμας, περιβαλλοντολόγος στο ΣΔΕ Λαμίας

Ερώτηση: Ποια είναι η εμπειρία σας, από την ενασχόλησή σας με τα Σ.Δ.Ε.;

Απάντηση: Είναι μια κατάσταση, ευχάριστη εκπαιδευτικά, αλλά που διαχρονικά παρουσιάζει πολλές δυσκολίες. Οι εκπαιδευόμενοι είναι ενήλικες και ως εκ τούτου είναι ίσοι με τους εκπαιδευτές τους. Δεν υπάρχει η σχέση δασκάλου μαθητή, όπως τουλάχιστον την καταλαβαίνουμε υπό την έννοια ότι ο δάσκαλος είναι στην έδρα και κάνει παρατηρήσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι μαθητές έχουν τα διπλάσια χρόνια από τους καθηγητές. Φέτος είναι η 10^η χρονιά που διδάσκω σε Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας. Είσαι κατά πρώτο λόγο διαχειριστής καταστάσεων και κατά δεύτερο προσπαθείς να τους μεταφέρεις κάποιες πρακτικές γνώσεις. Οι μαθητές είναι αυτοί που καθορίζουν την ύλη ή για να είμαι πιο ακριβής, δεν υπάρχει ύλη. Συνάπτουμε ένα μαθησιακό συμβόλαιο τις πρώτες ημέρες, γράφουμε στον πίνακα τα θέλω των εκπαιδευομένων και πάνω σε αυτά προσαρμοζόμαστε και βγαίνει το μάθημα. Δεν υπάρχουν βιβλία στα Σ.Δ.Ε.. Ανάλογα το μάθημα π.χ στην περιβαλλοντική εκπαίδευση που είναι το δικό μου μάθημα, το σπάμε σε 15 ενότητες, καταλήγουμε σε αυτές που τους ενδιαφέρουν και πάνω σε αυτές γίνεται το μάθημα.

Ερώτηση: Ποιες είναι οι βασικές τεχνικές που εφαρμόζετε κατά την εκπαιδευτική διαδικασία;

Απάντηση: Η βασική τεχνική είναι η χρήση προτζέκτορα. Δεν υπάρχει παραδοσιακή τεχνική, με τη μορφή της εισήγησης στα Σ.Δ.Ε.. Εξάλλου δεν μπορείς να κάνεις μάθημα με την παραδοσιακή τεχνική της εισήγησης γιατί στο μισάωρο θα σου έχουν φύγει όλοι. Αυτό γιατί άλλος σου λέει είμαι κουρασμένος από τη δουλειά, άλλος θέλω να πάρω ένα χαρτί και άλλος το βλέπει σαν ένα διάλλειμα. Πρέπει η μέθοδος εκπαίδευσης να είναι τέτοια που να τους διεγείρει το ενδιαφέρον, οπότε πιάνουμε ενεργητικές εκπαιδευτικές τεχνικές, κυρίως προτζέκτορα, αρκετές εκδρομές εκτός σχολείου, πολλές βιντεοπροβολές και ακόμη περισσότερες διαφάνειες. Επίσης παίζουμε και παιχνίδια ρόλων, δηλαδή τους χωρίζουμε σε ομάδες, τους δίνουμε ένα

θέμα και το αναπτύσσουν. Τα Σ.Δ.Ε δεν έχουν εξετάσεις, και δίνουν απολυτήριο Γυμνασίου. Το μοναδικό κριτήριο για να κοπεί κάποιος είναι οι απουσίες.

Ερώτηση: Ποια είναι η γνώμη σας για τις οικονομικές απολαβές σας και τη χρηματοδότηση των Σ.Δ.Ε.; Υπάρχουν προβλήματα ως προς την υλικοτεχνική υποδομή;

Απάντηση: Οι οικονομικές απολαβές, σε ότι αφορά εμένα τουλάχιστον είναι καλές και αυτό γιατί είμαι κάτοχος μεταπτυχιακού στην εκπαίδευση ενηλίκων και πιστοποιημένος εκπαιδευτής. Κάποιος όμως που δεν είναι πιστοποιημένος και δεν έχει μεταπτυχιακό, έχει να αντιμετωπίσει ένα τεράστιο μισθολογικό χάσμα σε σχέση με αυτούς που έχουν. Δεν θεωρώ ότι υπάρχουν προβλήματα ως προς την υλικοτεχνική υποδομή, τουλάχιστον στο Σ.Δ.Ε. όπου εγώ διδάσκω.

Ερώτηση: Ποια είναι η χρησιμότητα του θεσμού των Σ.Δ.Ε. και με ποιους τρόπους θεωρείται ότι μπορεί να βελτιωθεί το παραγόμενο έργο τους;

Απάντηση: Η χρησιμότητα των Σ.Δ.Ε. κινείται σε δύο άξονες. Ο πρώτος είναι ο ανθρωποκεντρικός. Έχεις έναν άνθρωπο ο οποίος τελείωσε το δημοτικό και δεν συνέχισε στο Γυμνάσιο και τον εντάσσεις. Άρα επιτελείς κοινωνικό έργο εντάσσοντας τον σε μία μαθησιακή διαδικασία και κάνοντας τον να νιώσει άνετα σε ένα ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Ο δεύτερος άξονας έχει να κάνει με τον πρακτικό ρόλο των Σ.Δ.Ε.. Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να πάρουν ένα απολυτήριο Γυμνασίου το οποίο χρειάζονται π.χ για τις αξιολογήσεις, όσοι είναι δημόσιοι υπάλληλοι – κυρίως στην καθαριότητα. Υπάρχει ωστόσο και μία μικρή κατηγορία ανθρώπων που έρχονται απλά γιατί δεν έχουν τι να κάνουν. Οι συγκεκριμένοι μάλιστα κατά παράδοξο τρόπο δείχνουν και το μεγαλύτερο ενδιαφέρον.

Ένας βασικός τρόπος που θα μπορούσε να βελτιωθεί το παραγόμενο έργο των Σ.Δ.Ε. έχει να κάνει με την εξίσωση των εκπαιδευτικών που εργάζονται σε αυτά. Δεν μπορεί οι μισοί καθηγητές να είναι ωρομίσθιοι και οι άλλοι μισοί μόνιμοι. Πρόκειται επί τους ουσίας για καθηγητές δύο ταχυτήτων και αυτό είναι κάτι που θα πρέπει να ξεκαθαριστεί. Εμείς οι ωρομίσθιοι είμαστε πιστοποιημένοι με μεταπτυχιακά, διδακτορικά κτλ και οι μόνιμοι έρχονται με απόσπαση και έχουν λιγότερα προσόντα πάνω στην εκπαίδευση ενηλίκων. Πρέπει να ξεκαθαρίσει η Πολιτεία ποιοι θα διδάσκουν στα Σ.Δ.Ε. και να συγκεκριμενοποιήσει τις μορφές εργασίας. Το σύστημα παλαιότερα ήταν πιο δομημένο, αλλά τα τελευταία τρία χρόνια άλλαξε προκειμένου να εξυπηρετηθούν π.χ κάποιιοι καθηγητές μέσω μίας απόσπασης στον τόπο κατοικίας

τους. Εν κατακλείδι πιστεύω ότι θα πρέπει να γίνουν δύο πράγματα, ξεκαθάρισμα των εργασιακών και να μην υπάρχουν καθηγητές δύο ταχυτήτων.

Ερώτηση: Ανταποκρίνονται στο ρόλο τους να δώσουν μια δεύτερη ευκαιρία στους εκπαιδευομένους τους;

Απάντηση: Τα Σ.Δ.Ε. ανταποκρίνονται στο ρόλο που έχουν αναλάβει, να δώσουν δηλαδή μία δεύτερη ευκαιρία στους εκπαιδευομένους τους. Όπως εκτιμάται ο ένας στους δύο συνεχίζει ή περνάει σε άλλες μορφές εκπαίδευσης, πάει π.χ σε νυχτερινό Λύκειο. Υπάρχουν επίσης από το Σ.Δ.Ε. το δικό μας και 6 μαθητές που έχουν πετύχει στα ΤΕΙ.

5) Ευαγγελία Ματάλα, εκπαιδύτρια αισθητικής αγωγής Σ.Δ.Ε. Μαλανδρινού

Ερώτηση: Ποια είναι η εμπειρία σας, από την ενασχόλησή σας με τα Σ.Δ.Ε.;

Απάντηση: Εργάστηκα πρώτη φορά στα Σ.Δ.Ε. των γυναικείων φυλακών του Ελαιώνα, μέσω των Κέντρων Διά Βίου Μάθησης του δήμου Θηβαίων στη διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας και φέτος στα Σ.Δ.Ε. Μαλανδρινού στην Πολιτισμική και Αισθητική Αγωγή.

Ερώτηση: Ποιες είναι οι βασικές τεχνικές που εφαρμόζετε κατά την εκπαιδευτική διαδικασία;

Απάντηση: Εφαρμόζω τον καταιγισμό ιδεών(brainstorming), το παιχνίδι των ρόλων, τη συνεργατική μάθηση, την εισήγηση, τη συζήτηση, τις ερωτήσεις και απαντήσεις. Σε όλες θα προσθέσω τη δυσκολία στην εφαρμογή τους, διότι φέτος απευθυνόμουν σε μαθητές αλλόγλωσσους, σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον, σε ανθρώπους με τελείως διαφορετική κουλτούρα που ήταν δύσκολο να εκφράσουν τα συναισθήματά τους. Ήταν δύσκολη η προσπάθεια να αντιμετωπίσουμε την τέχνη ως πανανθρώπινη γλωσσική έκφραση, διότι δεν υπήρχε το γλωσσικό υπόβαθρο, πόσο μάλλον όταν απευθυνόμαστε σε ανθρώπους με τους οποίους διαφέρουμε όχι μόνο γλωσσικά, αλλά και πολιτισμικά.

Ερώτηση: Ποια είναι η γνώμη σας για τις οικονομικές απολαβές σας και τη χρηματοδότηση των Σ.Δ.Ε.; Υπάρχουν προβλήματα ως προς την υλικοτεχνική υποδομή;

Απάντηση: Δεν υπήρχε υλικοτεχνική υποδομή, διότι φέτος λειτούργησε το σχολείο στο Μαλανδρίνο και το Υπουργείο δεν διέθεσε χρήματα. Έκανε μεγάλη προσπάθεια ο Διευθυντής και η διοίκηση της φυλακής να αποκτήσουμε κάποια υλικά ,ώστε να

βάψουμε το σχολείο και να δημιουργήσουν οι μαθητές. Ο Διευθυντής του σχολείου μας, ζητώντας κάποιες δωρεές κι όλοι οι συνάδελφοι μαζί καταφέραμε να αγοράσουμε υλικά για να υλοποιήσουμε τα projects και να διαμορφώσουμε το χώρο. Η αγάπη μας για το σχολείο είναι εκείνη που μας καθοδηγεί τη στιγμή που δεν έχουμε πληρωθεί από την αρχή του έτους και πληρώνουμε μόνοι για την μετακίνησή μας.

Ερώτηση: Ποια είναι η χρησιμότητα του θεσμού των Σ.Δ.Ε. και με ποιους τρόπους θεωρείται ότι μπορεί να βελτιωθεί το παραγόμενο έργο τους;

Απάντηση: Τα Σ.Δ.Ε. δίνουν πολλές ευκαιρίες στον άνθρωπο που θέλει να φοιτήσει, βοηθούν να αποκτήσει ο εκπαιδευόμενος γνώσεις και δεξιότητες, συνδέουν την εκπαίδευση με την αγορά εργασίας. Η λειτουργία τους στη φυλακή, είναι ένα άνοιγμα στην κοινωνία, μειώνεται ο κοινωνικός αποκλεισμός σε αυτές τις ομάδες, αποκτούν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και σε βάθος χρόνου μειώνεται η παραβατικότητα και προσεγγίζεται διαφορετικά ο άνθρωπος-κρατούμενος. Είναι αναγκαία η στελέχωση των Σ.Δ.Ε., η χρηματοδότησή τους και η λειτουργία τους, διότι ειδικά στα σχολεία των φυλακών με την παρακολούθησή τους μειώνεται η υποτροπή.

Ερώτηση: Ανταποκρίνονται στο ρόλο τους να δώσουν μια δεύτερη ευκαιρία στους εκπαιδευόμενους τους;

Απάντηση: Υπάρχει μεγάλη βοήθεια στους ανθρώπους που εκπαιδεύονται για να αλλάξουν τη ζωή τους. Οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται είναι από διαφορετικά επιστημονικά πεδία, πολύ καταρτισμένοι και δίνουν τον καλύτερό τους εαυτό προκειμένου να γίνει αυτό το άνοιγμα στην κοινωνία ομαλά.

6) Παναγιώτης Μαλαμούσης, Μαθηματικός σε Σ.Δ.Ε. Μαλανδρίνου

Ερώτηση: Ποια είναι η εμπειρία σας, από την ενασχόλησή σας με τα Σ.Δ.Ε.;

Απάντηση: Είναι θετικότερη και πολύ ευχάριστη. Μου αρέσει που έχω απόλυτη ελευθερία ως προς τις μεθόδους και το περιεχόμενο διδασκαλίας και ότι έχω μεγάλες δυνατότητες δημιουργίας, αυτοσχεδιασμού και καθοδήγησης της διδακτικής πράξης. Αν και απείχα πολλά χρόνια από την ενασχόλησή μου με τα Σ.Δ.Ε. γιατί έκανα φροντιστήρια, είναι σίγουρο ότι στο εξής, όταν μου ξαναδοθεί η ευκαιρία να απασχοληθώ στα Σ.Δ.Ε., θα το επιλέξω με χαρά.

Ερώτηση: Ποιες είναι οι βασικές τεχνικές που εφαρμόζετε κατά την εκπαιδευτική διαδικασία;

Απάντηση: Κυρίως γίνεται χρήση των μεθόδων ερώτησης – απάντησης, καταγιισμού ιδεών, επίδειξης, ασκήσεις και λύση προβλήματος. Οι δυο τελευταίες μέθοδοι λόγω της φύσης του γραμματισμού μου (Μαθηματικά) είναι πιο εύχρηστες και ενδεδειγμένες. Όμως επειδή πολλοί από τους εκπαιδευόμενους έχουν ελλιπή γνώση της ελληνικής γλώσσας, γιατί είναι αλλοδαποί και δυσκολεύονται πολύ να καταλάβουν την ορολογία των μαθηματικών (ανίσωση, πρόσημο, εξίσωση κτλ), αυτό έχει ως αποτέλεσμα να χρειάζεται σχεδόν καθημερινά να επαναλαμβάνω διδαγμένα πράγματα κάτι που δεν βοηθάει στην κάλυψη της ύλης που έχω προγραμματίσει να διδάξω.

Ερώτηση: Ποια είναι η γνώμη σας για τις οικονομικές απολαβές σας και τη χρηματοδότηση των Σ.Δ.Ε.; Υπάρχουν προβλήματα ως προς την υλικοτεχνική υποδομή;

Απάντηση: Ικανοποιητική η χρηματοδότηση, όμως θεωρώ πως η υλικοτεχνική υποδομή είναι ελλιπέστατη έως και ανύπαρκτη. Στο σχολείο δεν υπάρχουν μέχρι στιγμής υπολογιστές, εργαστήριο για τις φυσικές επιστήμες, προτζέκτορας, φωτοτυπικό μηχάνημα για φωτοτυπίες του εκπαιδευτικού υλικού κ.α. Μάλιστα τα αναλώσιμα και τον εξοπλισμό του σχολείου που έχουμε παραγγείλει μήνες τώρα για τις ανάγκες της τρέχουσας χρονιάς, θα τον παραλάβουμε από το νέο έτος γιατί εμπλέκονται πολύ δημόσιοι φορείς που μαζί με τις γραφειοκρατικές διαδικασίες προκαλούν πολύμηνες καθυστερήσεις.

Ερώτηση: Ποια είναι η χρησιμότητα του θεσμού των Σ.Δ.Ε. και με ποιους τρόπους θεωρείται ότι μπορεί να βελτιωθεί το παραγόμενο έργο τους;

Απάντηση: Η δεύτερη ευκαιρία για γνώση, για ένταξη στην κοινωνία, για ενίσχυση της αυτοπεποίθησης, για αυτενέργεια και για άρση ρατσιστικών αντιλήψεων. Στο τελευταίο βοηθάει αναμφίβολα ο θεσμός των Σ.Δ.Ε. γιατί συνήθως οι εκπαιδευόμενοι προέρχονται από διαφορετικά κοινωνικο-πολιτισμικά περιβάλλοντα και υπάρχουν πολλές στερεοτυπικές τάσεις που αμβλύνονται μέσα από τη συνεργασία στο πλαίσιο της διδασκαλίας. Χρειάζεται να υπάρξει συνέχεια με δομή Δημοτικού και Λυκείου για να μπορούν τα μαθήματα και η ύλη να ακολουθούν μια συνέχεια και να υπάρχει διαβάθμιση στο βαθμό δυσκολίας ανάλογα με τη βαθμίδα εκπαίδευσης (Α/θμια, Β/θμια).

Ερώτηση: Ανταποκρίνονται στο ρόλο τους να δώσουν μια δεύτερη ευκαιρία στους εκπαιδευόμενους τους;

Απάντηση: Παρ' όλες τις ελλείψεις, κατηγορηματικά θα έλεγα πως τα Σ.Δ.Ε. ανταποκρίνονται στο ρόλο τους. Οι εκπαιδευόμενοι, μετά τη λήξη κάθε σχολικής χρονιάς, θεωρούν ότι η εκπαίδευση που έλαβαν ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες τους και στους στόχους τους. Η κατοχή απολυτηρίου Γυμνασίου εξάλλου τους βοηθά μελλοντικά να βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση και την κοινωνική τους θέση.

7) **Νίκη Ζάγγα, εκπαιδύτρια ελληνικού γραμματισμού, Σ.Δ.Ε. Φυλακές Μαλανδρινού**

Ερώτηση: Ποια είναι η εμπειρία σας, από την ενασχόλησή σας με τα Σ.Δ.Ε.;

Απάντηση: Έχω εργαστεί στο παρελθόν σε Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας εντός φυλακών, αλλά και εκτός φυλακής. Θέλω καταρχάς να σας πω ότι η εμπειρία μου στα Σ.Δ.Ε. είναι θετική. Σε ένα σχολείο εκπαίδευσης ενηλίκων υπάρχει μεγαλύτερη ευχέρεια κινήσεων σε σχέση με ένα σχολείο της τυπικής εκπαίδευσης. Για παράδειγμα στα Σ.Δ.Ε. δεν υπάρχουν περιορισμοί ως προς την κάλυψη κάποιας συγκεκριμένης ύλης. Η διδασκαλία πολλές φορές δεν περιορίζεται στην εισήγηση αλλά ο σκοπός είναι να χρησιμοποιούνται ενεργητικές εκπαιδευτικές τεχνικές. Σε αρκετές περιπτώσεις η όλη διαδικασία εστιάζει στην εξατομικευμένη μάθηση και ως εκ τούτου θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι περισσότερο μαθητοκεντρική.

Ερώτηση: Ποιες είναι οι βασικές τεχνικές που εφαρμόζετε κατά την εκπαιδευτική διαδικασία;

Απάντηση: Προσπαθώ να αποφεύγω την εισήγηση. Στα Σ.Δ.Ε., επειδή ακριβώς η διδασκαλία απευθύνεται σε ενήλικες οι οποίοι δεν είναι πάντοτε εξοικειωμένοι με το μαθησιακό περιβάλλον, θα πρέπει ο εκπαιδευτής να καταβάλει προσπάθεια για να διατηρήσει αμείωτο το ενδιαφέρον τους. Γι αυτό προσπαθώ να χρησιμοποιώ ενεργητικές εκπαιδευτικές πρακτικές, μερικές από τις οποίες είναι το brain storming, που ενεργοποιεί αυτομάτως τους μαθητές και σπάει απευθείας τον πάγο. Πολύ χρηστικό και ευχάριστο είναι το παιχνίδι ρόλων, ενώ κάτι σύνηθες είναι και η δημιουργία ομάδων εργασίας, μέθοδος η οποία γεφυρώνει τις διαφορές και συγχρόνως ενισχύει τις διαπροσωπικές σχέσεις των εκπαιδευομένων.

Ερώτηση: Ποια είναι η γνώμη σας για τις οικονομικές απολαβές σας και τη χρηματοδότηση των Σ.Δ.Ε.; Υπάρχουν προβλήματα ως προς την υλικοτεχνική υποδομή;

Απάντηση: Η ωριαία αντιμισθία των Σ.Δ.Ε. θα έλεγα ότι είναι σχετικά ικανοποιητική. Ωστόσο αν συνυπολογίσει κανείς το μεγάλο κόστος για οδοιοπορικά, επειδή πολλά από τα Σ.Δ.Ε. είναι σε απομακρυσμένες περιοχές, σε συνδυασμό με την πολύμηνη καθυστέρηση στην καταβολή των δεδουλευμένων, θα έλεγα πως το να δουλεύεις σε ένα Σ.Δ.Ε. δεν είναι πάντοτε η καλύτερη επιλογή. Μάλιστα σε νεοσύστατα Σ.Δ.Ε., όπως είναι αυτό των φυλακών Μαλανδρινού, τα οποία στελεχώνονται σταδιακά από εκπαιδευτικό προσωπικό- οι ελλείψεις στην υλικοτεχνική υποδομή είναι πάρα πολύ μεγάλες με αποτέλεσμα να παρακωλύεται σε σημαντικό βαθμό και η εκπαιδευτική διαδικασία. Η χρηματοδότηση από το αρμόδιο υπουργείο και από τη Γενική Γραμματεία Διά Βίου μάθησης δεν είναι και η καλύτερη δυνατή. Το ίδιο ισχύει και για τη ροή της χρηματοδότησης η οποία ούτε υψηλή είναι, ούτε στην ώρα της γίνεται.

Ερώτηση: Ποια είναι η χρησιμότητα του θεσμού των Σ.Δ.Ε. και με ποιους τρόπους θεωρείται ότι μπορεί να βελτιωθεί το παραγόμενο έργο τους;

Απάντηση: Τα Σ.Δ.Ε. απευθύνονται στους ενήλικες και σίγουρα βοηθούν στην ατομική τους ωρίμανση. Εστιάζουν στις ατομικές τους ανάγκες, στην ανακάλυψη κλίσεων και δεξιοτήτων, ενώ σε πάρα πολλές περιπτώσεις βοηθούν και στην επαγγελματική τους αποκατάσταση και ανέλιξη, δεδομένου ότι τους προσφέρουν τα απαραίτητα εφόδια για την αναβάθμιση των προσόντων τους. Επομένως η χρησιμότητα των Σ.Δ.Ε. είναι εξαιρετικά σημαντική. Επίσης είναι σημαντική και για έναν ακόμη λόγο αφού συμβάλει ενεργά στην κοινωνική τους ένταξη, διότι ένα σημαντικό μέρος αυτών που ανήκουν σε κοινωνικά ευπαθείς ή περιθωριοποιημένες ομάδες- όπως είναι οι φυλακισμένοι- και φοιτούν στα Σ.Δ.Ε. έχουν τη δυνατότητα να επανενταχθούν περισσότερο ομαλά στην κοινωνία. Το έργο των Σ.Δ.Ε. θα βελτιώνονταν περαιτέρω εάν μπορούσε να αξιοποιηθεί ένα ακόμη μεγαλύτερο μέρος από τα ευρωπαϊκά κονδύλια για την υλικοτεχνική υποδομή, όπως και εάν υπήρχε έγκαιρη πρόσληψη και επικαιροποίηση του εκπαιδευτικού προσωπικού.

Ερώτηση: Ανταποκρίνονται στο ρόλο τους να δώσουν μια δεύτερη ευκαιρία στους εκπαιδευομένους τους;

Απάντηση: Θεωρώ ότι τα Σ.Δ.Ε. ανταποκρίνονται και μάλιστα σε απόλυτο βαθμό στο ρόλο τους να δίνουν μια δεύτερη ευκαιρία στους εκπαιδευομένους τους. Ας μην ξεχνάμε ότι όλοι οι εκπαιδευόμενοι επιλέγουν συνειδητά τη φοίτησή τους στα Σ.Δ.Ε., ενώ και σε ότι αφορά τη διδασκαλία επί της ουσίας αποτελεί μία πράξη επικοινωνίας και διασύνδεσης μεταξύ αυτών και της κοινωνίας. Ως εκ τούτου, καλλιεργώντας και

τις κοινωνικές τους δεξιότητες, τους καθιστούν θα λέγαμε και ενεργούς πολίτες, βοηθώντας στο να τους δοθεί μία ακόμη ευκαιρία όχι μόνο απέναντι στην κοινωνία, αλλά και απέναντι στον εαυτό τους.

8) Ισμήνη Χαραλαμποπούλου, δημοσιογράφος, εκπαιδευτικό ρεπορτάζ στην εφημερίδα Πρώτο Θέμα

Ερώτηση: Πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος του δημοσιογράφου στην προβολή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων;

Απάντηση: Ο ρόλος του δημοσιογράφου για την προβολή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι σημαντικός, ιδιαίτερα για την ενημέρωση των πολιτών πάνω στη Διά Βίου Μάθηση μιας και στη χώρα μας η συγκεκριμένη έννοια δεν είναι γνωστή σε όλους. Συνηθίζουμε άλλωστε να λέμε ότι είμαστε ουραγοί στις ευρωπαϊκές λίστες για τη Διά Βίου Μάθηση. Ως εκ τούτου η συνεισφορά των ΜΜΕ είναι καίριας σημασίας προκειμένου να υπάρχει ενημέρωση και επαφή με τα νέα αντικείμενα ειδίκευσης που αφορούν στη δουλειά τους και γενικότερα στη μόρφωση των ενδιαφερομένων. Το κράτος σε γενικές γραμμές θέλει να επικοινωνήσει τα εκπαιδευτικά προγράμματα του. Ο δημοσιογράφος από την άλλη πρέπει να τα κάνει γνωστά στους πολίτες, γι αυτό και οτιδήποτε έχει να κάνει με τέτοιου είδους θέματα, σίγουρα αποτελούν είδηση. Ένας άνθρωπος που έχει πάρει ένα πτυχίο πριν από 20 χρόνια πρέπει να ενημερωθεί ποια είναι τα καινούργια προγράμματα Διά Βίου Μάθησης, εάν υπάρχουν, οπότε ότι έρχεται από το αρμόδιο υπουργείο συνήθως χρησιμοποιείται από το δημοσιογράφο.

Ερώτηση: Εκτιμάτε ότι είναι επαρκής η ενημέρωση των πολιτών ως προς τη συμμετοχή τους στις δομές της Δια Βίου Μάθησης και τις δυνατότητες ανέλιξης που τους παρέχονται μέσω αυτής;

Απάντηση: Η ενημέρωση, χωρίς να φταίνε γι αυτό οι δημοσιογράφοι, πιστεύω ότι δεν είναι επαρκής. Νομίζω ότι η Πολιτεία, οι αρμόδιοι φορείς, δεν θεωρούν ή δεν κάνουν αυτά που πρέπει, αφού πολλές φορές ενώ ανακοινώνουν ζητήματα ή σσονος σημασίας, θέματα που αφορούν τη Διά Βίου Μάθηση δεν δημοσιοποιούνται.

Ερώτηση: Με ποιους τρόπους θεωρείται ότι θα μπορούσε να βελτιωθεί η στρατηγική επικοινωνίας που ακολουθείται αναφορικά με την προβολή των Σ.Δ.Ε.;

Απάντηση: Καταρχήν να γίνονται προγράμματα. Εφόσον αυτά τα προγράμματα αφορούν τον κόσμο θα έπρεπε να υπήρχε ένας βομβαρδισμός επικοινωνίας προς τους δημοσιογράφους και τα ΜΜΕ προκειμένου και αυτοί με τη σειρά τους να ενημερώσουν τους πολίτες. Πρέπει να γίνει πιο κατανοητή η μορφή της Διά Βίου Μάθησης, ότι αφορά σε όλο τον κόσμο και ότι δεν έχει να κάνει με το επίπεδο μόρφωσης που έχει ο καθένας. Νομίζω ότι αυτό δεν έχει γίνει κατανοητό προς τους πολίτες, αφού κάποιιοι θεωρούν ότι θα πρέπει να έχεις ένα πολύ υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο για να συμμετάσχεις, ενώ ορισμένοι άλλοι ότι δεν θα πρέπει να έχεις καθόλου. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να πραγματοποιούνται συνεντεύξεις, συνέδρια, ημερίδες κτλ προκειμένου να περάσει το μήνυμα.

Ερώτηση: Από την εμπειρία σας ποιες θεωρείται ότι είναι οι σημαντικότερες παθογένειες της Δ.Β.Μ. στη χώρα μας; Τι περισσότερο θα μπορούσε να γίνει;

Απάντηση: Νομίζω ότι αν και το πιάσαμε σαν έννοια αρκετά νωρίς, αφού η Δ.Β.Μ. υπάρχει στην Ελλάδα εδώ και περισσότερα από 20 χρόνια, -σχεδόν ταυτόχρονα με άλλες χώρες της Ε.Ε- οι αρμόδιοι φορείς διαχρονικά δεν το θεώρησαν σαν ένα θέμα που αφορά σε πολύ κόσμο ή έχει μεγάλο ενδιαφέρον, με αποτέλεσμα να έχουμε μείνει πίσω.

9) Ελίνα Κολουβά, δημοσιογράφος εκπαιδευτικού ρεπορτάζ ΕΡΤ

Ερώτηση: Πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος του δημοσιογράφου στην προβολή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων;

Απάντηση: Η προβολή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι εξίσου σημαντική όσο και τα προγράμματα. Η γνωστοποίηση τους στο κοινό θεωρώ ότι παίζει ρόλο και στην επιτυχία τους. Ωστόσο κάθε πρόγραμμα θα πρέπει να παρουσιάζεται αμερόληπτα, με τα υπέρ και τα κατά του. Να υπάρχει μια συνέχεια και μια αξιολόγηση. Δηλαδή αν πράγματι έχει βοηθητικό χαρακτήρα, αν το επέλεξαν αρκετοί να το παρακολουθήσουν, τι τους προσέφερε, αν τους βοήθησε κτλ.

Ερώτηση: Εκτιμάτε ότι είναι επαρκής η ενημέρωση των πολιτών ως προς τη συμμετοχή τους στις δομές της Διά Βίου Μάθησης και τις δυνατότητες ανέλιξης που τους παρέχονται μέσω αυτής;

Απάντηση: Όχι δεν είναι επαρκής η ενημέρωση των πολιτών και αυτό γιατί δεν είναι επαρκής και η ενημέρωση των δημοσιογράφων από τους αρμόδιους για τις δομές Δ.Β.Μ..

Ερώτηση: Με ποιους τρόπους θεωρείται ότι θα μπορούσε να βελτιωθεί η στρατηγική επικοινωνίας που ακολουθείται αναφορικά με την προβολή των ΣΔΕ;

Απάντηση: Πρώτα απ' όλα πολλοί δεν γνωρίζουν καν τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας και για αυτό θεωρώ πως είναι λίγα στον αριθμό και με μικρή συμμετοχή. Επίσης δεν είναι στελεχωμένα οπότε και να το επέλεγε κάποιος δεν θα γνώριζε καν πότε θα ξεκινούσαν τα μαθήματα. Έχουμε αναδείξει πολλές φορές τα προβλήματα που είναι βασικά η υποστελέχωση των σχολείων αυτών αλλά ορθώς προτεραιότητα του υπουργείου είναι η στελέχωση της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας. Δηλαδή αν δεν γίνουν μόνιμοι διορισμοί εκπαιδευτικών για να στελεχωθούν σωστά τα σχολεία τυπικής εκπαίδευσης, πάντα οι υπόλοιπες δομές μη τυπικής εκπαίδευσης θα είναι υποστελεχωμένες.

Από την εμπειρία σας ποιες θεωρείται ότι είναι οι σημαντικότερες παθογένειες της Δ.Β.Μ. στη χώρα μας; Τι περισσότερο θα μπορούσε να γίνει;

Απάντηση: Διά Βίου Μάθησης προγράμματα υπάρχουν αρκετά- όχι μόνο από το υπουργείο παιδείας αλλά και από ΟΑΕΔ, πανεπιστημιακά ιδρύματα, ΔΙΕΚ κ.α. Θεωρώ ότι η πιστοποίηση των προγραμμάτων και η σύνδεση της Διά βίου μάθησης με την αγορά εργασίας θέλει ακόμα αρκετή δουλειά στη χώρα μας.